

IMPact

POLITIKY OSOBNÍCH SLUŽEB A SLUŽEB PRO DOMÁCNOST – PŘÍRUČKA PRO PROVÁDĚNÍ A MONITOROVÁNÍ

Co-funded by the
PROGRESS Programme of
the European Union

This publication is supported by the European Union Programme for Employment and Social Solidarity -PROGRESS (2007-2013).

This programme is implemented by the European Commission.

It was established to financially support the implementation of the objectives of the European Union in the employment, social affairs and equal opportunities area, and thereby contribute to the achievement of the Europe2020 Strategy goals in these fields. The seven-year Programme targets all stakeholders who can help shape the development of appropriate and effective employment and social legislation and policies across the EU-27, EFTA-EEA and EU candidate and pre-candidate countries.

For more information see: <http://ec.europa.eu/progress>

The information contained in this publication does not necessarily reflect the position or opinion of the European Commission.

Odmítnutí odpovědnosti

Veškerou odpovědnost nese autor; Komise není za využití informací obsažených v této publikaci odpovědná.

FOREWORD

by Commissioner Marianne Thyssen

Personal and household services cover a broad range of activities that contribute to the wellbeing of families and individuals. Their importance is accentuated in the light of population ageing and the need to increase female participation in the labour market. Personal and household services facilitate the independent living of elderly or dependent persons. But they also are an important avenue to employment and job creation and a means to achieving a better work life balance.

This is why, over the years, the European Commission has stressed the importance and has supported Member States to develop a comprehensive policy framework to support personal and household services.

This report provides a valuable contribution to the public debate by presenting an analytical framework exploring the cost- effectiveness of public support for this sector. A key point is that after taking into account the direct and indirect revenues, well designed policies can have a net cost close to zero. Hence, the essence of this report is to allow Member States to analyse the effectiveness and efficiency of their policies – and also the absence of such policies – in support of this sector.

However, beyond cost-effectiveness, more attention needs to be paid in ensuring decent and good quality employment in the sector, and in promoting the quality of services and the potential for productivity gains in these services. Indeed, much more needs to be done at national level to get the high percentage of undeclared workers in the sector into formal work. The role of the authorities in ensuring access for disadvantaged users should also be addressed. I am pleased that further work is being done on these issues.

I am convinced that sharing good practice, analysis and experience is essential to properly address these issues and to be able to harness the potential of this sector, both in terms of job creation and in response to future needs that population change will bring. To this end, the development of strong partnerships between public administrations, civil society organizations, academia and other stakeholders is instrumental, as well as their active involvement in this debate.

*Marianne Thyssen
Commissioner for Employment,
Social Affairs, Skills and Labour Mobility*

Obsah	
Shrnutí	5
Část 1 Úvod	8
1.1 Cíl projektu	8
1.2 Co jsou osobní služby a služby pro domácnost?	9
1.3 Zvýšená společenská poptávka po osobních službách a službách pro domácnost přináší řadu výzev	10
1.4 Osobní služby a služby pro domácnost by proto měly být z hospodářského a společenského hlediska politickou prioritou	12
1.5 Cíl a struktura příručky	14
Část 2 V jakém rámci se uskutečňují osobní služby a služby pro domácnost?	18
2.1 Úvod	18
2.2 Důležité rysy osobních služeb a služeb pro domácnost	19
2.3 Sektor s potenciálem pro velký růst a tvorbu nových pracovních míst	24
2.4 Brzděný rozvoj, nejsou-li přijaté podpůrné politiky	25
2.5 Určení důvodů pro veřejné intervence na trhu osobních služeb a služeb pro domácnost	26
Část 3 Jaké jsou možné cíle politiky osobních služeb a služeb pro domácnost?	29
3.1 Úvod	29
3.2 Souvislosti pro určení a/nebo zdůvodnění zvolených cílů	29
3.3 Seznam hlavních cílů	30
3.4 Nástroj pro určení potřeb a možných cílů politiky	37
Část 4 Jaké existují druhy politických opatření na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost?	41
4.1 Úvod	41
4.2 Různé typy intervencí a souvisejících opatření	41
4.3 Nástroje pro mechanismy snižování cen	49
4.4 Nástroj pro určení druhů opatření, která se budou provádět	50
4.5 Financování opatření na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost	54
Část 5 Jak lze politiky osobních služeb a služeb pro domácnost monitorovat?	56
5.1 Úvod	56
5.2 Nástroj pro vyhodnocení účinnosti opatření	56
5.3 Odhad čistých nákladů opatření	62
Část 6 Vodítka politiky	67
6.1 Úvod	67
6.2 Vodítka politiky krok za krokem	67
<i>Příloha 1 – glosář</i>	71
<i>Příloha 2 – bibliografie</i>	73

Shrnutí

PROJEKT

Projekt EU na zlepšení měření veřejné podpory osobních služeb a služeb pro domácnost *Improving Measurement of Public Support to Personal and Household Services* (IMPact) byl spuštěn v roce 2014 s ambiciózním cílem připravit společnou a ucelenou příručku EU, která pomůže členským státům zlepšit hodnocení a monitorování makroekonomických účinků jejich opatření na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost. Samotný projekt řešil následující otázky, jež mohou vyvstat ex-ante a ex-post: tvorbu pracovních míst, přesun služeb ze šedé ekonomiky do oficiální ekonomiky, tvorbu zcela nových pracovních míst, udržitelnost / optimální úroveň veřejných investic a návratnost investic, na které Evropská komise v roce 2012 poukázala jako na hlavní nástrahy jakéhokoli monitorování politik zaměřených na sektor osobních služeb a služeb pro domácnost. Dlouhodobým cílem projektu je pomoci orgánům státní správy utvářet takové politiky, které budou nejlépe odpovídat jejich potřebám a cílům.

Projekt byl spolufinancován prostřednictvím programu Evropské unie PROGRESS a prováděn osmi partnery projektu: European Federation for Services to Individuals (EFSI – vystupující jako koordinátor), Censis, IDEA Consult, Oxford Research, Research Institute for Labour and Social Affairs (RILSA), Panteia B.V., Pour la Solidarité a Unión de Profesionales y Trabajadores Autónomos (UPTA). Více informací o členech konsorcia naleznete na webových stránkách: www.impact-phs.eu.

SOUVISLOSTI POLITIKY

Několik posledních desetiletí bylo svědkem rozvoje osobních služeb a služeb pro domácnost a rostoucího zájmu o tyto činnosti ze strany tvůrců politik. Osobní služby a služby pro domácnost jsou definovány jako „široká škála činností, které přispívají k pohodě rodin a jednotlivců v domácnostech: péči o děti, dlouhodobou péči o starší a zdravotně postižené osoby, úklid, doučování, domácí opravy, zahradnické práce, podporu IKT atd.“ (Evropská komise, 2012)

Třebaže se osobním službám a službám pro domácnost věnuje v Evropské unii 7,3 milionů pracovníků, současný společenský vývoj, jako jsou změny ve strukturách rodin, stárnutí populace a úbytek pečujících rodinných příslušníků, znamená, že osobní služby a služby pro domácnost mají stále zásadnější význam. Osobní služby a služby pro domácnost zlepšují kvalitu života starších a závislých osob a umožňují pracovníkům (zejména ženám) vnést do jejich profesionálního a soukromého života rovnováhu.

Pokud však občané EU chtějí k osobním službám a službám pro domácnost získat přístup, čelí mnoha překážkám, které omezují dostupné možnosti a představují vážné nevýhody. Nedostatek strukturované nabídky služeb přiměřené kvality, zejména co se týče pečovatelských služeb, omezuje občany EU ve volbě jejich soukromého života. Mohou se obrátit na soukromě poskytované služby, ty jsou však dosti drahé a pro většinu občanů nejsou bez zavedení veřejných pobídek dostupné. To je důvod, proč nejžádanější alternativou k využívání profesionální osobních služeb a služeb pro domácnost zůstává nehlášená ekonomika.

Rozšíření nehlášené ekonomiky u poskytování takových služeb vede k ekonomické ztrátě pro veřejný rozpočet, nejistým pracovním podmínkám (nezaručené příjmy, bez přístupu k právům na sociální zabezpečení nebo důchod atd.) a k nedostatečnému uznání hodnoty a kvalifikací požadovaných pro vykonávání osobních služeb a služeb pro domácnost. V této souvislosti má většina občanů EU přístup pouze k osobním službám a službám pro domácnost nízké kvality.

Proto by osobní služby a služby pro domácnost měly být z hospodářského a společenského hlediska politickou prioritou. Existuje mnoho příležitostí, které by mohly vytvořit pozitivní prostředí pro jejich úspěšné zavedení, například vysoká poptávka. Poskytování osobních služeb a služeb pro domácnost má mnoho pozitivních vnějších vlivů pro celou společnost, např. snižování nehlášené práce a nezaměstnanosti, posilování sociální soudržnosti (pro uživatele i pracovníky), pokrok směřující ke sladění pracovního a soukromého života lidí a podpora opětovného začlenění na trhu práce.

VYPRACOVÁNÍ a OBSAH PŘÍRUČKY

Teoretický a fakticky podložený výzkum, jež prováděli partneři projektu, vedl k vypracování této příručky pro provádění a monitorování politiky osobních služeb a služeb pro domácnost. Na základě analýzy založené na metodikách a na základě výsledků stávajících vnitrostátních a evropských studií se nejprve určila a definovala kritéria hodnocení a monitorování společně s ukazateli pro posuzování politik na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost. Tato kritéria a ukazatele byly shromážděny do souboru hodnocení a jejich relevantnost a dostupnost se testovaly ve třech zemích (Belgie, Francie a Švédsko).

Výsledky této testovací fáze se použily k vypracování praktické příručky, která umožní 28 členským státům EU ex-ante nebo ex-post vyhodnocovat opatření na podporu formálního poskytování osobních služeb a služeb pro domácnost a jejich dopad na zaměstnanost a rozpočet.

Konsorcium využívalo během projektu zkušeností a znalostí Poradního výboru sestaveného z národních odborníků a úředníků z osmi evropských zemí (Česká republika, Finsko, Francie, Itálie, Nizozemsko, Španělsko, Švédsko a Spojené království), kteří se politikám osobních služeb a služeb pro domácnost věnují. Koneční příjemci projektu: orgány státní správy, vnitrostátní činitelé s rozhodovací pravomocí a zástupci občanské společnosti poskytovali přímo členům výboru informace o přesných potřebách a očekáváních, jakož i o problémech, se kterými se setkali.

Příručka tak nabízí teoretické pohledy, popisy politik a analytické nástroje pro provádění opatření na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost. Dostupná je ve dvou formátech: tištěném a webovém. Zatímco tištěná verze obsahuje komplexní přehled všech shromážděných informací a vytvořených analytických nástrojů, webová verze příručky umožňuje návštěvníkům zvolit si vlastní profil (tj. s přístupem ke stávající politice nebo k navržení nové politiky) a získat tak přímý přístup k informacím.

Informace jsou prezentované prostřednictvím obecných otázek: V jakém rámci se uskutečňují osobní služby a služby pro domácnost? Jaké jsou možné cíle politiky osobních služeb a služeb pro domácnost? Jaké existují druhy opatření na podporu politiky osobních služeb a služeb pro domácnost? Jak lze politiky osobních služeb a služeb pro domácnost monitorovat? Tyto otázky řeší problémy a výzvy, se kterými se veřejná správa nebo jakákoli jiná zúčastněná strana setkala, a pomáhají tak hlouběji porozumět opodstatnění politiky na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost.

VODÍTKA POLITIKY

A konečně příručka poskytuje komplexní přehled klíčových složek politiky osobních služeb a služeb pro domácnost ve všech fázích rozvoje. Orgánu státní správy tak nabízí určitá vodítka, která by měl zvážit, pokud má v úmyslu provádět nebo reformovat politiku na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost. Tyto pokyny jsou shrnuté níže v sedmi hlavních krocích:

- ▶ **Krok 1: rámec pro provádění politiky.** Do návrhu politiky by měly být zapojené všechny zúčastněné strany s tím, že orgány státní správy by měly upřednostňovat dlouhodobé, obecné a pokud možno trvalé struktury.
- ▶ **Krok 2: porozumění souvislostem a stanovení cílů politiky.** Provést by se měla analýza klíčových ukazatelů, aby se zjistily jasné potřeby s tím, že oficiální cíle politiky by se měly zvolit na základě tohoto zjištění.
- ▶ **Krok 3: vymezení rozsahu politiky.** Orgán veřejné správy by měl vymezit cílové skupiny uživatelů a pracovníků, jakož i rozsah služeb vzhledem k souvislostem a cílům.
- ▶ **Krok 4: navržení politiky.** Uvažovat by se mělo o kombinaci opatření, aby se zajistilo, že prováděná politika je schopná posílit jak stranu poptávky, tak i stranu nabídky, ale i vyrovnanost obou stran. Veřejné orgány by se měly ujistit, že ceny na oficiálním trhu jsou konkurenceschopné s cenami na nehlášeném trhu, že je zaručena rovnost přístupu a že jejich politika je dlouhodobě udržitelná. A konečně profesionalizace a atraktivita pracovních míst v oblasti osobních služeb a služeb pro domácnost by se měla podpořit zlepšením pracovních podmínek a podmínek zaměstnání. V této souvislosti je třeba zvážit trojstranný systém.
- ▶ **Krok 5: financování politiky.** Nástroje politiky by orgány státní správy měly navrhnout podle dostupného rozpočtu s tím, že všechny formy financování by se měly promyslet tak, aby zmírnily výdaje rozpočtu.
- ▶ **Krok 6: propagace politiky.** Orgány státní správy by měly usilovat o zvýšení povědomí o zavedeném opatření a bojovat proti společenské přijatelnosti nehlášené ekonomiky.

- ▶ **Krok 7: monitorování politiky.** Bezprostředně by se měl zavést systém hodnocení a monitorování efektivity opatření (vzhledem k nákladům). V úvahu by se měly vzít všechny výsledky dosažené politikou.

Část 1: Úvod

1.1 Cíl projektu

Evropská komise v roce 1993 označila osobní služby a služby pro domácnost jako **strategický ekonomický sektor**. Definuje je jako „širokou škálu činností, které přispívají k pohodě rodin a jednotlivců v domácnostech: péči o děti, dlouhodobou péči o starší a zdravotně postižené osoby, úklid, doučování, domácí opravy, zahradnické práce, podporu IKT atd.“. Osobní služby a služby pro domácnost podle instituce rovněž přispívají „ke zvýšení konkurenceschopnosti, poskytují důležité zdroje pro růst a tvorbu pracovních míst a zároveň pomáhají řešit hospodářské a sociální potřeby.“ (Evropská komise, 2012).

Navzdory **vzrůstající poptávce** spojené s demografickými a socioekonomickými výzvami, čelí rozvoj osobních služeb a služeb pro domácnost četným překážkám, a to jak na straně poptávky (např. vysoké náklady těchto služeb nebo kulturní bariéry bránící zadávat domácí práce externím subjektům), tak i na straně nabídky (např. nedostatek strukturované nabídky služeb a systémů zaručujících kvalitu, jakož i nedostatek pracovních sil). A protože tradiční pravidla trhu nestačí k zajištění formálního rozvoje osobních služeb a služeb pro domácnost, zůstává sektor „ponechán trhu nehlášené práce, nebo je financovaný veřejně, což je drahé“ (Evropská komise, 1993).

Několik evropských zemí **přijalo** během let **opatření**, jež podporují oficiální poskytování těchto služeb. Vzhledem k současné hospodářské a finanční krizi jsou však kritizované jejich náklady a některá z nich byla zpochybněná a pozměněná navzdory jejich kladným společenským účinkům. Zdá se, že rozpočtové náklady opatření na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost jsou největší překážkou bránící v pokračování těchto politik a přijetí nových opatření. Nicméně veřejné orgány často nejsou dostatečně obeznámeny s výdaji na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost ani s kladnými přínosy těchto opatření. Jejich vize je omezena na celkové náklady, přičemž nepřihlíží k přímým (snížení příspěvků, nové příjmy z daně z příjmu a sociálního pojištění) a nepřímým (nové příjmy z daně z příjmů právnických osob, vytváření pracovních míst prostřednictvím podpory přijímání nových zaměstnanců, nová spotřeba atd.) přínosům a mnoha pozitivním vnějším vlivům (např. lepší sociální inkluze, lepší rovnováha mezi pracovním a soukromým životem atd.).

Ve svém pracovním dokumentu z roku 2012 o osobních službách a službách pro domácnost Komise zdůraznila nejen potřebu společné diskuze o výzvách přijímání politik osobních služeb a služeb pro domácnost, ale rovněž podtrhla potřebu posouzení nákladů a přínosů. Na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost existuje mnoho různých možných opatření, která mohou naplnit různé cíle veřejné politiky. Většinou však nejsou seskupena v jediném soudržném rámci a často jsou v průběhu let prováděna samostatně, což členskému státu ještě více ztěžuje udržovat si široký a komplexní přehled. To je příčinou řady obtíží, pokud jde o hodnocení důležitých přínosů podpůrných opatření, v důsledku čehož je shromažďování údajů ještě složitější, zejména pokud je veřejný orgán, který investuje do osobních služeb a služeb pro domácnost, obvykle jiný než orgán požívající výhod.

To je důvod, proč byl spuštěn projekt IMPact s cílem vytvořit **společnou a komplexní příručku EU**, která by členskými státy pomohla navrhnout opatření na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost a zlepšit hodnocení a monitorování jejich makroekonomických účinků. Dlouhodobým cílem je pomoci jim utvářet takové politiky, které budou nejlépe odpovídat jejich potřebám a cílům. Projekt, spuštěný v říjnu roku 2014, byl vedený Evropskou federací pro služby jednotlivcům (European Federation for Services to Individuals, EFSI, *organizace na úrovni EU*), trval 18 měsíců a spojil dohromady tyto partnery:

- ▶ Censis (*Itálie*)
- ▶ IDEA Consult (*Belgie*)
- ▶ Oxford Research (*Švédsko*)
- ▶ Výzkumný ústav práce a sociálních věcí (VÚPSV, Česká republika)
- ▶ Panteia B.V. (*Nizozemsko*)
- ▶ Pour la Solidarité (*organizace na úrovni EU*)
- ▶ Unión de Profesionales y Trabajadores Autónomos (UPTA, *Španělsko*)

1.2 Co jsou osobní služby a služby pro domácnost?

V pracovním dokumentu z roku 2012 Evropská komise popisuje osobní služby a služby pro domácnost jako širokou škálu činností, které přispívají k pohodě rodin a jednotlivců v domácnostech: péči o děti, dlouhodobou péči o starší a zdravotně postižené osoby, úklid, doučování, domácí opravy, zahradnické práce, podporu IKT atd.

Tato definice zahrnuje **pečovatelské i nepečovatelské činnosti**. V jiném dokumentu definovala Komise (2011) „osobní služby“ jako: „přeskupení všech služeb, které přispívají k větší domácí pohodě občana: služby péče (péče o děti, pomoc v domácnosti, péče o starší občany atd.), úklid, doučování, opravy v domácnosti (elektřina, zahradnické práce atd.) a údržbu (administrativní a technická podpora)“.

Evropský fond pro zlepšování bydlení a pracovních podmínek ve své zprávě o „zaměstnanosti ve službách pro domácnost“ z roku 2001 definoval tyto služby jako: „všechny služby poskytované veřejnými nebo soukromými organizacemi, případně třetím sektorem, které placenou práci (ve formě zaměstnání nebo samostatné výdělečné činnosti) nahrazují práci, která byla v minulosti prováděna bezplatně v rámci domácnosti. Zahrnuty jsou tudíž všechny služby poskytované uvnitř či vně domova uživatele, poskytují-li podporu členům soukromé domácnosti“ (Cancedda, 2001). Tato zpráva identifikovala pět dílčích sektorů domácích služeb: péče o děti, péče o starší občany, domácí úklid (úklid domu, ložní prádlo, oblečení atd.), stravování, údržba domácnosti a zahradnické práce.

V tomto projektu jsme se rozhodli použít definici osobních služeb a služeb pro domácnost, tak jak ji formulovala Komise v roce 2012, a zahrnout jak služby na podporu domácnosti, tak i pečovatelské služby. Drželi jsme se myšlenky, že pečovatelské služby jsou poskytovány (závislým) osobám se zvláštními potřebami (dlouhodobá péče o starší osoby, pečovatelské služby pro zdravotně postižené osoby, péče o děti), zatímco služby na podporu domácnosti jsou poskytovány s cílem zlepšit pohodu jejich příjemců. V příručce jsou popsány následující typy služeb:

- ▶ Úklid (podpora domácnosti)
- ▶ Vaření (podpora domácnosti)
- ▶ Žehlení (podpora domácnosti)
- ▶ Domácí opravy (podpora domácnosti)
- ▶ Zahradnické práce (podpora domácnosti)
- ▶ Údržba (podpora domácnosti)
- ▶ Doučování (podpora domácnosti)
- ▶ Péče o starší osoby (pečovatelské služby)
- ▶ Péče o osoby se zdravotním postižením (pečovatelské služby)
- ▶ Péče o děti (pečovatelské služby)

Je důležité poznamenat, že stejnou službu (např. domácí úklid) lze považovat za součást celkové péče poskytované závislé osobě, anebo ji lze poskytovat osobě, která není závislá, s přihlédnutím k dalším socioekonomickým aspektům: např. snazší začlenění žen na trhu práce, podpora lepší rovnováhy mezi pracovním a soukromým životem, omezení problémů spojených s duševní zdravím a psychosociálních problémů atd. (Orseu, 2013). Proto je důležitý stav příjemce osobní služby, který může pomoci definovat povahu takové služby. Z toho důvodu je obtížné rozlišovat mezi pečovatelskými a nepečovatelskými činnostmi.

Třebaže pečovatelské služby a činnosti na podporu domácnosti mají rozdílné cíle a účinky a v některých zemích bývají organizovány odlišně¹, mohou být oba typy služeb podporované stejným druhem opatření. Navíc navzdory sociálnímu

---

¹Pečovatelské služby jsou považovány za sociální politiky a jsou určeny k rozvoji péče o závislé osoby, péče o děti atd. V mnoha zemích jsou tyto služby posuzované veřejnými orgány. Podpora domácnosti je naproti tomu považována za součást politik zaměstnanosti a měla by pomoci vytvářet nová pracovní místa, motivovat nezaměstnané a potírat nehlášenou práci, podporovat politiky zajišťující rovnováhu mezi pracovním a soukromým životem atd.

cíli pečovatelských služeb představují tyto druhy služeb významný zdroj nových pracovních míst a vytvářejí důležité přínosy pro státní správu.

Je nicméně důležité rozlišovat mezi těmito dvěma typy služeb, protože mohou mít různé účinky. Je rovněž důležité mít na paměti, že oba typy služeb mohou vytvářet různé typy pracovních míst. Například některá pracovní místa v pečovatelských službách vyžadují kvalifikované pracovníky a velmi specifické schopnosti.

1.3 Zvýšená společenská poptávka po osobních službách a službách pro domácnost přináší řadu výzev

V současné době se v Evropské unii věnuje **osobním službám a službám pro domácnost 7,3 milionů pracovníků** s tím, že v letech 2011 až 2013 v Evropě vzniklo více než 155 000 nových pracovních míst. Osobní služby a služby pro domácnost tak představují druhý nejrychleji rostoucí sektor, co se týče zaměstnanosti, hned po sektoru IKT, (Evropská komise, 2015).

V důsledku současných společenských změn se ve skutečnosti osobní služby a služby pro domácnost stávají stále zásadnější. **Změny ve strukturách rodiny** (např. zvýšení míry zaměstnanosti žen, vyšší počet rodin s jedním rodičem atd.) znamenají pro rodiny větší problémy, co se týče zvládnání běžných každodenních úkolů. Podle Eurofoundu se péči o děti občané EU v průměru věnují 23 hodin týdně a péči o starší nebo zdravotně postižené osoby 8 hodin, a dále se 11 hodin věnují vaření a domácím pracím. Dopad domácích úkolů na rovnováhu mezi pracovní a soukromým životem nelze ignorovat, zejména pokud vezmeme v úvahu, že 53 % pracovníků EU v roce 2011 uvedlo, že přicházejí domů příliš unavení na to, aby dělali domácí práce, které je zapotřebí udělat několikrát za měsíc.

Mimoto bezprecedentní a obecné stárnutí našich společností zvyšuje poptávku po službách pomoci v domácnosti a pečovatelských službách. Mezi lety 2010 a 2030 vzroste počet Evropanů ve věku 65–79 let o 36 % a ve věku 80 a více let o 57 % (Evropská komise, 2011a). V současné době je přání starších lidí zůstat doma déle částečně naplňováno neformální pomocí a péčí ze strany rodinných pečovatelů a nehlášených pracovníků. V celé Evropě tak přibližně 80 % pečovatelských hodin zajišťují neformální pečovatelé, a to převážně ženy ve věku 45 a více let (Eurofound, 2015) Někteří z nich poskytují péči svým příbuzným z vlastní vůle, avšak jiní nikoli, a jsou tak nuceni omezit svoji pracovní dobu nebo v některých případech i opustit trh práce, aby splnili potřeby svých příbuzných. V dlouhodobém výhledu není tato situace udržitelná ani ekonomicky či společensky přijatelná.

Navíc se očekává, že spolu s klesajícím počtem obyvatel v produktivním věku bude počet rodinných pečovatelů do roku 2050 klesat (Colombo, 2015). Proto je rozvoj osobních služeb a služeb pro domácnost důležitý, aby se umožnilo starším lidem zůstat déle v jejich domovech a zároveň aby rodinní pečovatelé získali přístup ke službám pomoci v domácnosti, které by jim umožnily lépe sladit jejich pečovatelské povinnosti s prací a rodinou.

Osobní služby a služby pro domácnost zlepšují kvalitu života starších a závislých osob a umožňují pracovníkům (zejména ženám) vnést do jejich profesionálního a soukromého života rovnováhu. Využívat je mohou pravidelně nebo pouze ve výjimečných případech. Občané EU však čelí mnoha překážkám, chtějí-li se dostat k jedné nebo více osobním službám nebo službám pro domácnost, jež omezují dostupné možnosti a ve výsledku znamenají vážné nevýhody.

- ▶ Osobní služby a služby pro domácnost postrádají strukturovanou nabídku služeb přiměřené kvality, zejména co se týče pečovatelských služeb, což v důsledku **omezuje občany EU ve volbě** jejich soukromého života. To může vést k omezení porodnosti: páry se mohou rozhodnout, že nebudou mít děti, nebo že jich budou mít méně. Rodinní pečovatelé se rovněž mohou odmítnout přestěhovat, aby zůstali ve stejném městě spolu se svými závislými příbuznými. Tato soukromá rozhodnutí mohou mít nepříznivý dopad na celou společnost. Mají vliv na místní demografii, dále zesilují trend demografického stárnutí a vedou k hospodářským problémům. Další možností pečovatelů je **přestat pracovat** nebo **pracovat na částečný úvazek**. Takovéto rozhodnutí stojí většinou spíše na ženě než na muži, což má vysoce negativní důsledky pro rovné postavení mužů a žen i pro sociální inkluzi. Stojí rovněž za zmínku, že matky pracují po každém dítěti o 12 % méně a že téměř polovina ekonomicky nečinných žen v EU je neaktivní z rodinných důvodů (Evropský parlament, 2013). Podobně 7 % žen uvádí, že každý den pečuje o staršího nebo závislého příbuzného, ve srovnání s pouhými 4 % mužů (Eurofound, 2012).

- ▶ Občané EU mohou využít služby soukromých subjektů (např. soukromé školky, pečovatelské domy, domácí služby atd.), ty jsou však poměrně **drahé a pro většinu občanů tak nejsou dostupné**. Z toho důvodu se občané EU mohou rozhodnout využívat osobní služby a služby pro domácnost, nebo se mohou rozhodnout pracovat více či déle nebo – v případě párů – v různých časech a péči o své závislé příbuzné zajistit prostřednictvím nabídky soukromých subjektů. Tomu však musí obětovat svoji pohodu a volný čas, aby byli ekonomicky schopni zajistit přístup ke službám odpovídající kvality. Takové řešení se však zřídka volí v rodinách s nízkými příjmy, protože vytváří další potřeby pro pečovatele, kteří tráví méně času doma: stále více nezbytné jsou rovněž domácí služby, protože pomáhají pracujícím skloubit jejich osobní a pečovatelské povinnosti. Navíc vytváří další tlak na osamělé pracující (například rodiče samoživitele, nebo jediné dítě pečující o svého staršího příbuzného), na jejichž bedra padá celá zátěž v podobě péče o závislou osobu. V takových případech existuje několik možností, ty však mají vysoce negativní dopady na pracující, co se týče jejich kariéry a finanční situace.

To je důvod, proč nejžádanější alternativou k využívání profesionálních osobních služeb a služeb pro domácnost zůstává **nehlášená ekonomika**. Z posledního průzkumu Eurobarometru (Evropská komise, 2013) můžeme vyvodit, že přibližně 7 milionů Evropanů si pořizuje domácí úklidové služby na nehlášeném trhu, 2,3 milionů si takto kupuje služby domácího hlídání dětí a dalších 1,4 milionů pořizuje asistenční služby pro závislé nebo starší příbuzné. V roce 2010 dosáhl podíl nehlášené práce na trhu osobních služeb 70 % v Itálii a Španělsku, 50 % ve Spojeném království, 45 % v Německu, 40 % v Nizozemsku, 30 % ve Francii a Belgii a 15 % ve Švédsku (DGCIS, 2011). Tyto odhady však mohou skutečnou situaci podhodnocovat.

Převaha nehlášené ekonomiky v tomto sektoru má značně negativní dopady na stát, pracující i uživatele. Její přetrvávání lze vysvětlit silným napětím na trhu mezi touhou po větší profesionalitě a představami uživatelů, že by službu měli získat za dostupnou cenu, které dále umocňuje skutečnost, že oficiální nabídka služeb je nedostatečná. Převaha nehlášené ekonomiky vytváří problémy na různých úrovních:

- ▶ **Ekonomická úroveň:** jakákoli státní intervence ve prospěch oficiálního poskytování osobních služeb a služeb pro domácnost by mohla vytvořit dodatečné příjmy pro veřejné finance. Naopak nedostatek intervencí vytváří značné hospodářské ztráty pro veřejné finance. Převaha nehlášené práce má proto mimořádně negativní dopady na veřejné finance. Tuto situaci je možné vysvětlit skutečností, že tento sektor je charakterizován vysokým potenciálem pro zaměstnanost a dále skutečností, že „*bez veřejné podpory je formální zaměstnávání v oblasti osobních služeb a služeb pro domácnost pro většinu obyvatel dost nákladné a oficiální trh pro osobní služby a služby pro domácnost je poměrně omezený*.“ (Evropská komise, 2012). Náklady v důsledku chybějící státní intervence v tomto sektoru jsou obrovské: porovnání nákladů na nezaměstnanou osobu s náklady na pracovníka s plným úvazkem v daném sektoru ukazuje, že ekonomický dopad státní netečnosti na veřejné finance je vyšší než náklady přijetí opatření na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost (EFSI, 2013).
- ▶ **Úroveň pracovních podmínek:** na individuální úrovni pracovníků osobních služeb a služeb pro domácnost vede skutečnost, že jejich práce není formální, k nejistým pracovním podmínkám (nezaručený příjem, bez přístupu k právům na sociální zabezpečení nebo důchod a podobně) a k nedostatečnému uznání jejich hodnoty a požadovaných kvalifikací. Pracovní místa v oblasti osobních služeb a služeb pro domácnost přitom vyžadují řadu technických dovedností (hygienická pravidla, použití výrobků, péče o zranitelnou osobu, vyloučení pracovních rizik) a dovedností v oblasti mezilidských zdrojů (např. mlčenlivost, důvěrnost, samostatnost a přizpůsobení se potřebám uživatelů). Nehlášení pracovníci v oblasti osobních služeb a služeb pro domácnost navíc nemají možnost školení, kde by si takové dovednosti osvojili. Neznají ani pravidla a nařízení v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví. Jejich bezpečnost při práci je proto ohrožena (při manipulaci s nebezpečnými produkty, riziko pádu atd.), čímž je ohrožena i bezpečnost závislé osoby, o kterou pečují.
- ▶ **Úroveň kvality:** kvalita osobních služeb a služeb pro domácnost do značné míry závisí na pracovních podmínkách a kvalifikaci pracovníků. Kvalita služeb rovněž závisí na jejich dostupnosti, komplexnosti vzhledem k potřebám uživatelů, organizaci jejich dodání, jakož i na kvalitě jejich řízení na místě. V souvislosti tím, že většina osobních služeb a služeb pro domácnost je poskytována na nehlášeném trhu, je jejich kvalita zjevně nízká a uživatelé nedostávají žádné záruky.

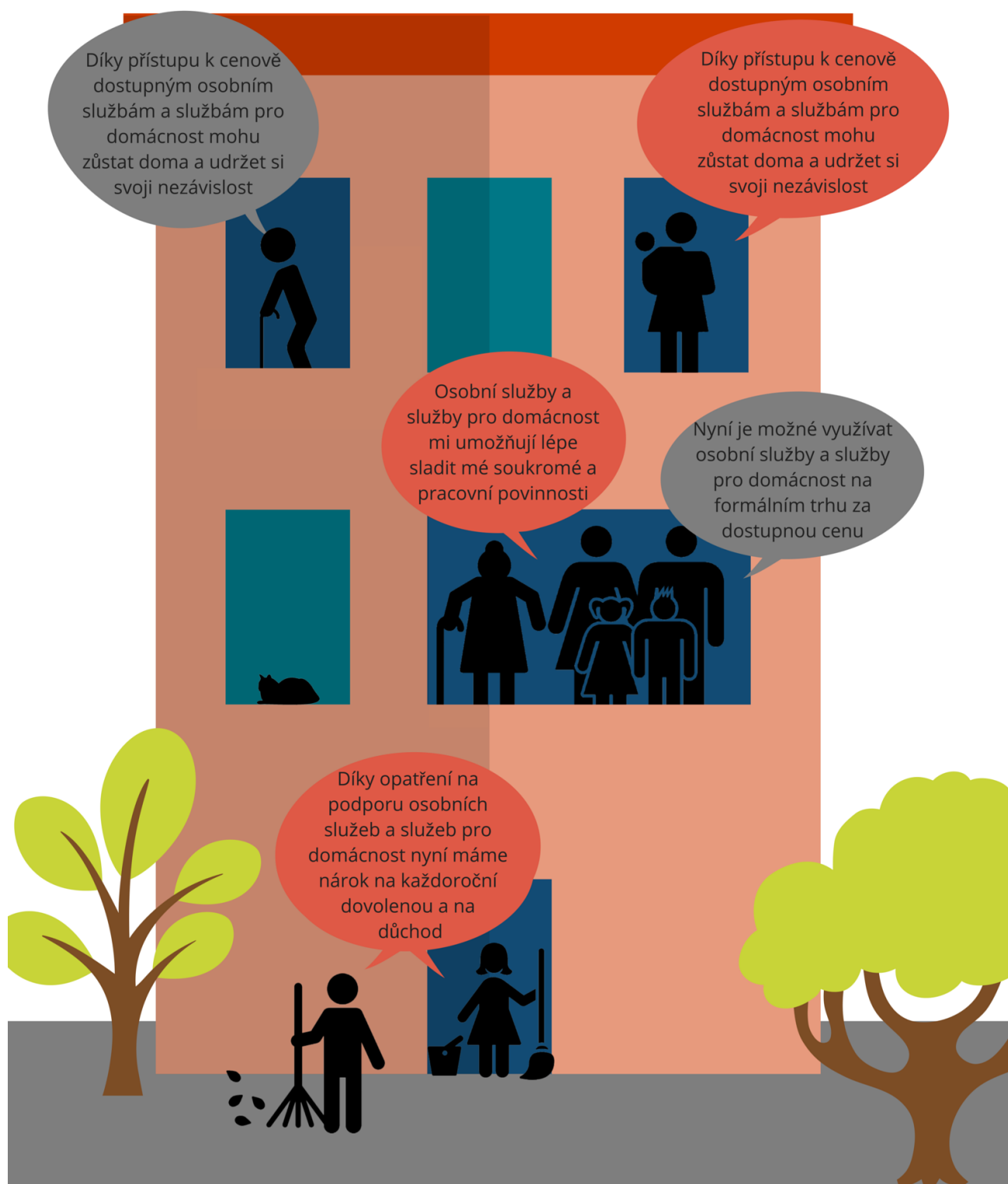
1.4 Osobní služby a služby pro domácnost by proto měly být z hospodářského a společenského hlediska politickou prioritou

Vzhledem ke všem výše uvedeným souvislostem se může prostředí osobních služeb a služeb pro domácnost jevit jako vysoce nevýhodné. Příležitosti pro vytvoření pozitivního prostředí pro úspěšné zavedení osobních služeb a služeb pro domácnost však existují. Jak již bylo uvedeno, poptávka je vyšší než formální a cenově dostupná nabídka. Poskytování osobních služeb a služeb pro domácnost má mnoho pozitivních společných vnějších vlivů pro celou společnost, jako je snižování nehlášené práce a nezaměstnanosti, posilování sociální soudržnosti (pro uživatele i pracovníky), pokrok směrem ke sladění pracovního a soukromého života lidí a podpora opětovného začlenění na trhu práce. Proto „v zájmu využití těchto společných výhod má smysl, aby stát podstatně subvencoval spotřebu takovýchto služeb“ (Defourmy, 2010). K hlavním pozitivním vnějším vlivům veřejné podpory patří:

- ▶ **Boj proti nehlášené ekonomice:** Komise uvádí, že *“s přihlédnutím k významu nenahlášené práce v oblasti osobních služeb a služeb pro domácnost mohou orgány veřejné správy zvážit intervenci s cílem podpořit poskytování osobních služeb a služeb pro domácnost ve formální ekonomice.”* Měla by podpořit opatření, která tyto služby přesunou z šedé ekonomiky do ekonomiky formální, vytvoří dodatečné daňové příjmy pro stát prostřednictvím nově vzniklých pracovních míst a přinesou úspory ve výdajích veřejné správy (např. snížení dávek v nezaměstnanosti, vyšší výběr daní). Tímto způsobem je navíc možné vytvořit nové pracovní příležitosti pro osoby s relativně nízkou kvalifikací, zejména pokud jde o služby pro domácnost, jež vyžadují pouze nízké veřejné investice podporující poskytování domácích služeb ve formální ekonomice na úkor šedé ekonomiky.
- ▶ **Tvorba nových pracovních míst (zejména pro ženy):** V posledních letech představovaly osobní služby a služby pro domácnost druhý nejrychleji rostoucí sektor, co se týče zaměstnanosti, hned po sektoru IKT. V dubnu roku 2012 Komise odhadovala, že potenciál vzniku nových pracovních míst v sektoru osobních služeb a služeb pro domácnost dosáhne 5,5 milionu pracovních míst. Rozvoj osobních služeb a služeb pro domácnost by tak mohl přispět k dosažení cílů strategie „Evropa 2020“. Řada pokusů uskutečněných v členských státech EU na podporu sektoru se ukázala jako účinná. V této souvislosti bylo ve Francii od roku 2005 vytvořeno 450 000 pracovních míst. Poukázkový systém *Titres-services* v Belgii přinesl mezi lety 2004 a 2012 149 800 nových pracovních míst. Osobní služby a služby pro domácnost vytvářejí nepřemístitelná pracovní místa pro osoby dlouhodobě nezaměstnané a s nízkou kvalifikací i pro migrující pracovníky. Podporují rovněž účast žen na trhu práce a sociální inkluzi na základě přímého zajištění pracovního místa (v průměru 90 % pracovníků osobních služeb a služeb v domácnosti představují ženy).
- ▶ **Zlepšení pracovních podmínek a zvýšení atraktivnosti:** formalizace osobních služeb a služeb pro domácnost je rovněž způsob, jak prostřednictvím kolektivních smluv zavést status se stejnými právy a nároky, jaké mají ostatní pracovníci podle obecných pracovněprávních předpisů, včetně sítí sociálního zabezpečení a nároků na dávky v nezaměstnanosti, důchody, mateřskou dovolenou, zákonnou dovolenou atd. Formalizace je základem společenského uznání hodnoty těchto služeb a pracovníků, kteří je provádějí. Zároveň je to způsob, jak pracovníky motivovat a udržet a jak učinit sektor atraktivnější, což má zase kladný dopad na kvalitu poskytovaných služeb.
- ▶ **Zlepšení profesionalizace:** osobní služby a služby pro domácnost vyžadují řadu technických dovedností a dovedností v oblasti mezilidských zdrojů, které jsou v současné době ve společnosti podhodnocené. Obecně se má za to, že se osobní služby a služby pro domácnost většinou týkají žen a že tato pracovní místa nevyžadují žádné školení. Profesionalizace v tomto sektoru by mohla zahrnovat cílené úvodní školení a průběžné školení zaměstnanců. Průběžné školení je zvláště důležité, protože pomáhá bojovat proti izolaci pracovníků, zejména pokud mnozí z nich pracují v soukromých domácnostech. A konečně profesionalizace podporuje strukturování sektoru a zajišťuje tak, že je tato práce spojována s větší hodnotou a že pracovníci jsou uznávaní, čímž se výhoda pořizování těchto služeb na formálním trhu stává pro uživatele ještě výraznější.
- ▶ **Zlepšování kvality péče:** protože pracovníci tohoto sektoru mají odpovídající dovednosti, těší se dobrým pracovním podmínkám a podléhají kontrole kvality ze strany řídicího orgánu státní správy.

- ▶ **Přilákán žen na trh práce a jejich udržení:** se stabilním sektorem osobních služeb a služeb pro domácnost mají ženy menší pokušení přestat pracovat (nebo pracovat na částečný úvazek), i když jsou odpovědné za jednoho nebo více závislých příbuzných. Možnost zadávat osobní služby a služby pro domácnost externím subjektům, stanou-li se služby cenově dostupnými, zejména díky zavedení veřejných opatření na podporu tohoto sektoru, je řešením pro ty, kdo nechtějí nést tuto odpovědnost sami. Podle jedné studie vyšlo ve Švédsku najevo, že za každou zakoupenou hodinu domácích služeb získají vdané ženy (ve věku 25–55 let) 1,8 hodiny, kterou z 60 % využijí na placenou práci (Halldén, 2014). Nákup osobních služeb a služeb pro domácnost tudíž zvýšil účast žen na trhu práce.
- ▶ **Zvyšování pohody díky lepší rovnováze mezi pracovním a soukromým životem:** lepší rovnováhy mezi pracovním a soukromým životem lze dosáhnout vyšší externalizací každodenních úkolů v domácnosti a péče o děti a starší osoby. Přístupné a finančně dostupné pečovatelské služby jsou rovněž důležitým předpokladem pro vyšší účast žen na trhu práce.
- ▶ **Rozvíjení rovnosti mezi muži a ženami:** přímým poskytováním pracovních míst ženám a zpřístupňováním služeb, které jim pomohou lépe skloubit jejich soukromý a profesionální život; osobní služby a služby pro domácnost podporují účast žen na trhu práce. Nabízejí rovněž řešení umožňující lepší rozdělení péče a domácích úkolů mezi muže a ženu.
- ▶ **Vyšší růst a produktivita společností:** lepší motivací zaměstnanců prostřednictvím lepší rovnováhy mezi pracovním a soukromým životem mohou společnosti omezit absenci a prezentismus. Navíc rozvoj formálního poskytování osobních služeb a služeb pro domácnost podporuje vznik nových společností. V této souvislosti měly veřejné intervence pozitivní účinek na vznik a/nebo růst 1 065 malých a středních podniků v Belgii, 8 300 ve Francii a 13 500 ve Švédsku.
- ▶ **Posilování sociální inkluze a boj s chudobou:** zejména v souvislosti s migranty, ženami a pracující populací s nízkou kvalitací, kteří tvoří většinu pracovníků osobních služeb a služeb pro domácnost. Nicméně podpora opatření ve prospěch osobních služeb a služeb pro domácnost rovněž přispívá k sociální inkluzi těch nejzávislejších lidí ve společnosti. To platí obzvlášť v případě dětí, protože předškolní vzdělávání a péče jsou považované za účinný nástroj přerušování bludného kruhu znevýhodnění, zejména chudoby.
- ▶ **Podpora populačního růstu:** vzhledem k tomu, že osobní služby a služby pro domácnost snižují stres a omezení spojená s péčí o děti, mohl by lepší přístup k těmto službám ovlivnit páry při plánování rodičovství.

Jak veřejná podpora osobních služeb a služeb pro domácnost reaguje na společenskou poptávku...

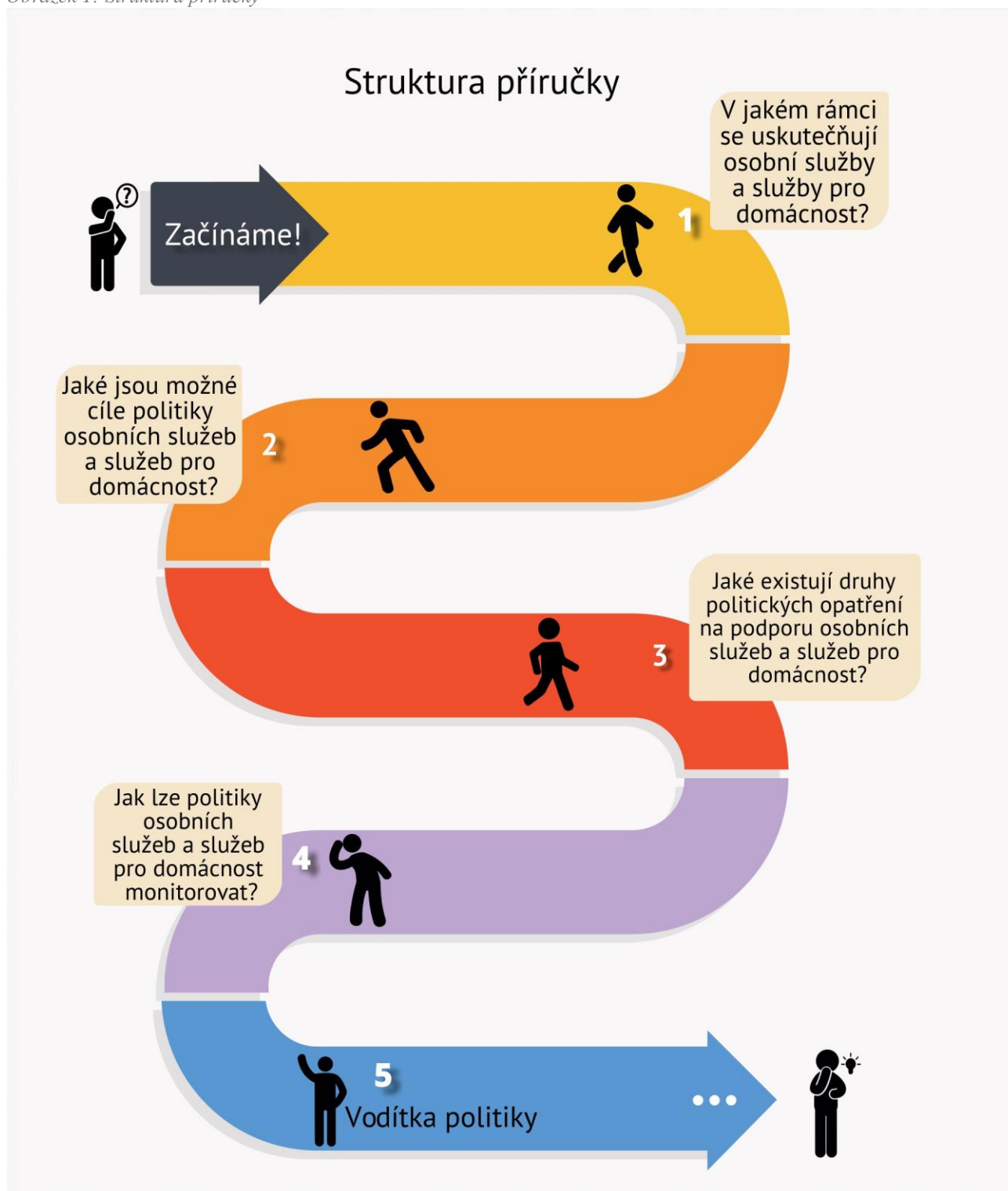
1.5 Cíl a struktura příručky

Cílem této příručky je pomoci orgánům veřejné správy **navrhnout opatření na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost a monitorovat jejich účinky na zaměstnanost a rozpočet**, a zároveň jim pomoci s **vyhodnocením současných politik a utvářením nových**. V tomto smyslu by se příručka mohla osvědčit jako zajímavá nejen pro orgány veřejné správy, ale i pro ostatní zúčastněné strany (např. nevládní organizace a federace) zapojené do procesu provádění politiky osobních služeb a služeb pro domácnost.

V tomto ohledu příručka poskytuje různé druhy informací, které lze snadno vyhledat pomocí speciálních ikonek: teoretické podklady, analytické nástroje, důkazy z existujících politik osobních služeb a služeb pro domácnost a vodítka politiky. Příručka vyzývá čtenáře, aby o politikách osobních služeb a služeb pro domácnost přemýšleli skrze 5 klíčových oblastí s přihlédnutím k základům těchto politik a jejich charakteristikám a s ohledem na jejich přijímání, monitorování a hodnocení. Každý z těchto kroků představuje jeden oddíl dokumentu.

- ▶ V jakém rámci se osobní služby a služby pro domácnost uskutečňují?
- ▶ Jaké jsou možné cíle politiky osobních služeb a služeb pro domácnost?
- ▶ Jaké existují druhy opatření na podporu politiky osobních služeb a služeb pro domácnost?
- ▶ Jak lze politiky osobních služeb a služeb pro domácnost monitorovat?
- ▶ Vodítka politiky.

Obrázek 1: Struktura příručky

Část 2 analyzuje kontext osobních služeb a služeb pro domácnost či jejich rámec. V první kapitole jsou popsány charakteristiky na straně poptávky, na straně nabídky, služeb a orgánů veřejné správy působících v oblasti osobních služeb a služeb pro domácnost. Druhá kapitola představuje nedávný vývoj v poptávce po osobních službách a službách pro domácnost a v jejich nabídce a vysvětluje rostoucí potřebu těchto služeb. A konečně ve třetí kapitole prokážeme, že bez podpůrných politik se sektor osobních služeb a služeb pro domácnost nemůže rozvinout do svého plného potenciálu. Tato kapitola uvádí důvody pro veřejné intervence v sektoru osobních služeb a služeb pro domácnost

Po prokázání potřeby opatření na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost se **část 3 zaměřuje** na specifické cíle, kterých by opatření na podporu politiky těchto služeb mělo být v konkrétním vnitrostátním kontextu dosaženo. V této části popisujeme cíle, o které by politika osobních služeb a služeb pro domácnost mohla usilovat, a to na základě (teoretické) analýzy rámce osobních služeb a služeb pro domácnost a jejich účincích na společnost a dále analýzy opatření na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost, která již byla v různých zemích EU zavedena. První kapitola uvádí klíčové ukazatele, pomocí kterých lze provést stručné zjištění vnitrostátního/regionálního kontextu. Ve druhé kapitole jsou představené hlavní cíle, které by politika mohla sledovat. V poslední kapitole přinášíme analytický nástroj pro určení potřeb a možných cílů politiky.

Část 4 uvádí teoretické podklady různých druhů politiky osobních služeb a služeb pro domácnost, které je možné provádět. Tato část představuje možnosti dostupné pro vnitrostátní správu. U každého opatření jsou v komplexním přehledu vysvětlené příslušné výhody a nevýhody, co se týká rovnosti, kvality služeb a pracovních míst, strukturování trhu a rozpočtových omezení. V této části jsou rovněž představené analytické nástroje s cílem pomoci orgánům státní správy zvolit vhodné opatření.

Záměrem **části 5** je poskytnout členským státům vodítka pro hodnocení jejich opatření na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost. Nejprve se zaměříme na monitorování a hodnocení opatření vzhledem k jejich cílům. V poslední kapitole se zaměříme na hodnocení opatření vzhledem k rozpočtovým účinkům.

A na závěr **část 6** představí některá klíčová vodítka politiky, která by orgán státní správy měl zvážit, pokud má v úmyslu provádět nebo reformovat politiku na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost. Tato vodítka politiky jsou spíše obecného charakteru, jelikož velmi podrobné a konkrétní rysy systému budou záviset na místním/vnitrostátní kontextu, cílech atd., a bez dostatečné znalosti tohoto kontextu a cílů je nelze uvádět.

Teoretické informace v celé příručce jsou podloženy důkazy z existujících politik osobních služeb a služeb pro domácnost, a to zejména z osmi členských států (Belgie, Finsko, Francie, Itálie, Nizozemsko, Španělsko, Švédsko a Spojené království), které byly důkladně zkoumány v první fázi projektu. Podrobnější informace o těchto zemích jsou k dispozici na [webových stránkách projektu](#).

Část 2: V jakém rámci se osobní služby a služby pro domácnost uskutečňují?

2.1 Úvod

Tato část analyzuje kontext osobních služeb a služeb pro domácnost či jejich rámec. V první kapitole jsou popsány charakteristiky na straně poptávky, na straně nabídky, služeb a orgánů veřejné správy působících v oblasti osobních služeb a služeb pro domácnost. Druhá kapitola představuje nedávný vývoj v poptávce a nabídce osobních služeb a služeb pro domácnost a vysvětluje rostoucí potřebu těchto služeb. Ve třetí kapitole prokážeme, že bez podpůrných politik se sektor osobních služeb a služeb pro domácnost nemůže rozvinout do svého plného potenciálu. A konečně poslední kapitola uvádí důvody pro veřejné intervence v sektoru osobních služeb a služeb pro domácnost. Obrázek níže shrnuje strukturu této části dokumentu a představuje některá hlavní zjištění.

Obrázek 2: Odůvodnění využívání osobních služeb a služeb pro domácnost

2.2 Důležité rysy osobních služeb a služeb pro domácnost

2.2.1 Strana poptávky

- *Uživatelé osobních služeb a služeb pro domácnost*

Stranu poptávky tvoří různé typy uživatelů, kteří mohou být např. různého věku (např. mladí rodiče, kteří potřebují služby péče o děti, nebo starší osoby) a kteří mohou mít různý status (ekonomicky činné osoby, zaměstnané osoby nebo osoby v důchodu). Stojí rovněž za zmínku, že různé cílové skupiny uživatelů bývají často spojeny s určitým typem služeb. Celkově existují čtyři možné skupiny uživatelů:

- ▶ Aktivní populace;
- ▶ Starší osoby;
- ▶ Závislé osoby;
- ▶ Rodiče, zejména ženy ochotné vrátit se na trh práce nebo zvýšit svoji účast na něm.

- *Volba využití osobních služeb a služeb pro domácnost podle domácností: proces individuálního rozhodování*

V ekonomické teorii se **proces individuálního rozhodování** vysvětluje jako volba domácnosti využívat osobní služby a služby pro domácnost (teorie produktivní činnosti domácnosti podle Beckera; 1965). Teorie uvádí, že domácnosti tráví čas placenou prací, osobní péčí a rekreačními aktivitami. Rozdělení času mezi tyto tři druhy aktivit závisí na hodnotě každé aktivity. Stanovení hodnoty placené práce je poměrně jednoduché, jelikož mzdy lze sledovat na trhu práce, ale ocenění domácích a rekreačních aktivit je obtížnější. V literatuře bylo navrženo několik možností:

- ▶ První přístupem k ocenění domácí práce je **metoda nákladů alternativních příležitostí**. Tato teorie je založena na předpokladu, že pokud se jedinec rozhodne provádět neplacenou práci, jako jsou domácí nebo rekreační činnosti, vyloučí se tím možnost vykonávat ve stejný čas placenou práci. Tím se taková osoba vzdává odměny spojené s touto činností.
- ▶ Druhým přístupem je **metoda nahrazovacích nákladů**, která domácím pracím přiřazuje mzdovou sazbu za pracovní služby, které by si domácnost mohla zakoupit.

Teoreticky **bude domácnost vykonávat domácí činnosti sama, pokud náklady alternativních příležitostí nebo nahrazovací náklady na provedení těchto činností budou nižší než externalizace osobních služeb a služeb pro domácnost na formálním nebo nehlášeném trhu**. Co se týče formálního trhu, domácnost bude externalizovat osobní služby a služby pro domácnost, pokud bude její (hodinová) čistá mzda vyšší než cena externalizace osobních služeb a služeb pro domácnost, která většinou odpovídá hrubé mzdě pracovníka osobních služeb a služeb pro domácnost (jež je vyšší než jeho čistá mzda z důvodu zdanění). Co se týče nehlášeného trhu, srovnání se provede na základě čisté mzdy pracovníků vzhledem k absenci zdanění. Určení ceny osobních služeb a služeb pro domácnost je proto klíčové pro stanovení množství poskytovaných osobních služeb a služeb pro domácnost jak na nehlášeném, tak i formálním trhu.

Nicméně tato teorie může být ovlivněna skutečností, že v praxi mnoho domácností raději vykonává domácí činnosti, zejména činnosti spojené s péčí, samo. Kromě ceny existuje rovněž **řada dalších parametrů**, které vstupují do procesu rozhodování domácností (Orseu, 2013), např.:

- ▶ Kulturní překážky / nízká společenská přijatelnost externalizace osobních služeb a služeb pro domácnost v některých zemích;
- ▶ Problémy s přijetím neznámé osoby do domácnosti;
- ▶ Problémy s převzetím role zaměstnavatele;
- ▶ Problémy s přístupem ke službám (administrativní zátěž, místní dostupnost atd.).

Navíc poptávka po některých osobních službách a službách pro domácnost je cenově pružnější než v případě jiných služeb a závisí na jejich stupni nezbytnosti (např. studie ukázaly, že úklid je méně cenově pružný než žehlení).

2.2.2 Strana nabídky

- *Cílová skupina pracovníků*

Činnosti spojené s osobními službami a službami pro domácnost se mohou týkat různých skupin pracovníků. Hlavní typy skupin jsou:

- ▶ Jedinci s nízkou kvalifikací
- ▶ Ženy
- ▶ Migrující pracovníci
- ▶ Krátkodobě nezaměstnaní jedinci
  - *Formální způsob poskytování služeb proti nehlášenému způsobu poskytování služeb*

Služby mohou zajišťovat **oficiální poskytovatelé služeb nebo nehlášení pracovníci**. Jak bude uvedeno v následujícím oddíle, využití nehlášených poskytovatelů služeb má značné negativní důsledky pro společnost (např. daňové ztráty).

- *Různé druhy (oficiálních) poskytovatelů služeb*

Na formálním trhu se druhy poskytovatelů služeb, kteří mají povolenou poskytovat osobní služby a služby pro domácnost, mohou rovněž lišit. Rozlišit můžeme tyto druhy:

- ▶ Veřejné organizace (nebo organizace spojené s orgány státní správy);
- ▶ Soukromé organizace orientované na zisk a neziskové organizace;
- ▶ Osoby samostatně výdělečně činné;
- ▶ Uživatelé přímo zaměstnávající pracovníky.

- *Různé druhy hospodářské soutěže mezi poskytovateli služeb*

Rozlišovat můžeme rovněž mezi následujícími **druhy konkurenčních vztahů**, jež mohou existovat mezi poskytovateli služeb:

- ▶ **Otevřená konkurence:** Standardní forma konkurence, ve které jsou všechny kvalifikované nebo odpovědné strany způsobilé soutěžit. V tomto případě by se zvláštní pozornost měla věnovat různým dostupným formám podpory na straně nabídky, aby se zajistila neutralita daňového a předpisového rámce pro všechny druhy poskytovatelů.
- ▶ **Kvazitrh:** Na „kvazitrzích“ se jak strana nabídky, tak i strana poptávky zásadně liší od nabídky a poptávky na tradičních trzích. Teoretici definují kvazitrhy pomocí určitých kritérií, kterými se odlišují od tradičních trhů. Kritéria zahrnují skutečnosti, že:
  - ▷ Kvazitrhy jsou vytvořené a udržované veřejným sektorem;
  - ▷ Služby vytvořené na kvazitrzích obvykle plní cíle sociální ziskovosti a blahobytu;
  - ▷ Veřejný sektor je obvykle účastníkem, regulátorem a příjemcem služby;
  - ▷ Na kvazitrzích mohou být různé druhy producentů, kteří mezi sebou soutěží (organizace orientované na zisk a neziskové organizace z veřejného i soukromého sektoru);
  - ▷ Uživatelé služeb obvykle za služby neplatí v okamžiku využití služby; mezi příjemcem a poskytovatelem služeb (ve veřejném sektoru) probíhají peněžní toky.
- ▶ **Monopolní situace:** Situace, kdy celý nebo téměř celý trh s určitým typem produktu nebo služby vlastní jediná společnost nebo skupina. Podle definice je monopol charakterizován absencí konkurence, což se často odráží ve vysokých cenách a produktech nižší kvality.
  - *Potenciální přítomnost zprostředkovatelů a formy zaměstnaneckého poměru*

A konečně další důležitou vlastností na straně nabídky je **přítomnost (nebo nepřítomnost) zprostředkovatelů mezi uživateli a pracovníky**. Ta má významné důsledky, včetně důsledků na model zaměstnanosti v osobních službách a službách pro domácnost. V oblasti poskytování služeb lze rozlišovat mezi dvěma rozdílnými modely zaměstnanosti:

- ▶ Na jedné straně to jsou **pracovníci, kteří jsou přímo najatí soukromými osobami nebo domácnostmi**, aby v jejich domácnosti vykonali domácí úkoly. Toto přímé zaměstnání je charakterizováno dvoustranným vztahem mezi uživatelem (jenž je rovněž zaměstnavatelem) a pracovníkem. U této formy zaměstnaneckého vztahu existuje menší kontrola kvality práce provedené pracovníky osobních služeb a služeb pro domácnost. Tato forma práce je rovněž široce vnímána jako „domácí“ práce a mohla by vést k určitým společenským nesouhlasům.
- ▶ Na druhé straně to jsou **pracovníci, kteří jsou zaměstnaní organizací** (soukromou nebo veřejnou, orientovanou na zisk nebo neziskovou). Jedná se o „zprostředkovanou“ neboli „trojstrannou“ formu zaměstnání, kdy je pracovník zaměstnaný u společnosti, která služby prodává na trhu, nebo u organizace, která služby zajišťuje (např. veřejná organizace). Příjemce služby si tuto službu jednoduše zakoupí na trhu nebo službu obdrží od veřejných subjektů. U této formy práce jsou organizace zaměstnavateli pracovníků osobních služeb a služeb pro domácnost. Kvalita práce a poskytnutých osobních služeb a služeb pro domácnost je zde více kontrolována. To snižuje administrativní zátěž pro uživatele, omezuje problémy ohledně společenského nesouhlasu s najímáním někoho na domácí práce a odstraňuje některé kulturní bariéry spojené se zadáváním domácí práce externím subjektům.

2.2.3 Služby

- *Druhy služeb*

Osobní služby a služby pro domácnost mohou zahrnovat tyto druhy služeb:

- ▶ Úklid (*podpora domácnosti*)
- ▶ Vaření (*podpora domácnosti*)
- ▶ Žehlení (*podpora domácnosti*)
- ▶ Domácí opravy (*podpora domácnosti*)
- ▶ Zahradnické práce (*podpora domácnosti*)
- ▶ Údržba (*podpora domácnosti*)
- ▶ Doučování (*podpora domácnosti*)
- ▶ Péče o starší osoby (*pečovatelské služby*)
- ▶ Péče o osoby se zdravotním postižením (*pečovatelské služby*)
- ▶ Péče o děti (*pečovatelské služby*)

- *Hlavní charakteristiky služeb*

Osobní služby a služby pro domácnost nepředstavují standardní produkty vzhledem k tomu, že se vyznačují určitými **hlavními charakteristikami**, které vysvětlují, proč mohou být na tomto trhu zapotřebí podpůrné politiky, jak bude podrobněji uvedeno v dalším oddíle.

- ▶ Osobní služby a služby pro domácnost mají **nízký podíl dovozu** (činnosti vykonávané v místě), což předpokládá nízké ztráty z dovozu v případě veřejné intervence. Mimoto jsou pracovní místa v oblasti osobních služeb a služeb pro domácnost pracovními místy na místní úrovni, která nelze přesunout do zahraničí, což znamená, že v dlouhodobém výhledu lze snížit nezaměstnanost;
- ▶ Osobní služby a služby pro domácnost mají **vysoký potenciál pro zaměstnanost**, což znamená, že by v případě veřejné podpory mohly mít důležitý dopad na vytváření pracovních míst.
- ▶ Různé **úrovně požadavků na technické dovednosti** (v některých oblastech možnost „svépomocných činností“, v případě péče vyšší požadavky), obecně však potřeba přiměřených dovedností a dobrých vztahových a sociálních schopností;
- ▶ **Nízká produktivita** u některých prováděných úkolů, avšak možnost nepřímého růstu produktivity, pokud se uživatelé osobních služeb a služeb pro domácnost mohou více zaměřit na svoji vlastní práci;

- ▶ Vzhledem ke specifické povaze služeb (služby vykonávané v domácnosti, dříve „prováděné“ samotnými domácnostmi a teprve od nedávna svěřované externím subjektům), by mohly využívání některých služeb bránit **kulturní bariéry**.

Tyto charakteristiky jsou důležité pro porozumění, proč jsou opatření na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost nezbytná (viz dále).

Tabulka 7: Přehled hlavních poskytovaných služeb podle opatření na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost zavedených v osmi zemích

	Podpora domácnosti							Pečovatelské služby			Ostatní
	Úklid	Vaření	Žehlení	Domácí opravy	Zahradnické práce	Údržba	Doučování	Péče o starší osoby	Péče o osoby se zdravotním postižením	Péče o děti	
Belgie Systém poukázek na služby	✓	✓	✓						Pouze přeprava zdravotně postižených osob		Nakupování
Finsko Daňový bonus na pomoc v domácnosti	✓		✓		✓	✓		✓		✓	Instalace a údržba podpůrné informační technologie a telekomunikace
Francie CESU	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	
Itálie Aspasia Plus								✓			
Nizozemsko Služby v domácnosti	✓	✓	✓		✓	✓		✓	✓	✓	
Španělsko Dependentní právo	✓	✓	✓					✓	✓		Systém osobní ochrany; střediska denní péče pro dospělé; služby ústavní sociální péče
Švédsko RUT & ROT avdrag	✓	✓	✓	✓	✓	✓				Pouze hlídání dětí	
Spojené království Poukázky na péči o děti podporované zaměstnavatelem										✓	

2.2.4 Orgány státní správy

Orgány státní správy hrají zásadní úlohu při navrhování rámce osobních služeb a služeb pro domácnost. Jak bude vysvětleno v dalších kapitolách, bez podpory orgánů státní správy je rozvoj činností v oblasti osobních služeb a služeb pro domácnost obtížný.

Proto mají orgány státní správy rozhodující úlohu jednak při určení potřebných opatření na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost a jednak při jejich zavádění a financování. Vedle této rozhodující úlohy podpory a financování opatření ve prospěch osobních služeb a služeb pro domácnost může státní správa hrát rovněž i jinou úlohu. V závislosti na zvoleném opatření na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost lze mimo jiné uvést tyto možné úlohy:

- ▶ Zprostředkovatel; podpora vyrovnání nabídky a poptávky (viz např. „plán Borloo“ ve Francii a rozvoj národních agentur pro vyrovnání poptávky a nabídky);
- ▶ Kontrolor kvality: orgán státní správy by mohl nabízet záruky za kvalitu služeb poskytnutých dodavateli prostřednictvím např. smluv přidělovaných dodavatelům na základě konkrétních podmínek;
- ▶ Monitorování systému (vyhodnocování systému atd.).

Tyto úlohy může zajišťovat jedno ministerstvo (např. ministerstvo práce a sociálních věcí, ministerstvo zdravotnictví nebo ministerstvo financí), nicméně osobní služby a služby pro domácnost mohou mít důležitý přínos i pro další ministerstva.

2.3 Sektor s potenciálem pro velkým růst a tvorbu nových pracovních míst

Některé charakteristiky osobních služeb a služeb pro domácnost jsou zajímavé z **hlediska politiky zaměstnanosti**: sektor vykazuje potenciál pro rozsáhlou tvorbu nových pracovních. Současně se ukazuje, že nově vzniklá pracovní místa mohou být udržitelná díky současnému nárůstu **potenciální poptávky a nabídky** osobních služeb a služeb pro domácnost, jak je popsáno níže.

Ve většině evropských zemí **potenciální poptávka po osobních službách a službách pro domácnost výrazně vzrostla** v důsledku řady změn:

- ▶ **Vyšší účast žen na trhu práce** od 70. let minulého století. V důsledku vyšší účasti žen na trhu práce vznikla potřeba hledat novou rovnováhu mezi nynějším pracovním a domácím životem, kdy model muže živitele přestal být ve společnosti normou. V důsledku toho se všelijaké práce v domácnosti a péče o děti, které v minulosti zdarma vykonávaly téměř výhradně ženy v domácnosti, nyní zajišťují externě.
- ▶ **Stárnutí populace**. Tento fenomén, který lze na jedné straně přičíst pokroku v medicíně a na druhé poklesu porodnosti, ovlivňuje většinu evropských zemí. Vede přirozeně k vyššímu počtu jedinců, kteří jsou částečně nebo zcela závislí na péči poskytované rodinnými příslušníky nebo profesionálními pečovateli.
- ▶ Za zmínku stojí i další aspekty, např. **změny ve složení domácností** (neúplné rodiny, podíl domácností s oběma ekonomicky aktivními rodiči) – jež snižují počet potenciálních pečovatelů v rodinném kruhu – a **vyšší životní úroveň** – díky níž vzrůstá poptávka střední třídy po profesionálních službách – které mají rovněž vliv na vzrůstající poptávku po osobních službách a službách pro domácnost.

Na **straně nabídky** mohou některé změny **zvýšit rezervu potenciálních pracovníků** schopných vykonávat osobní služby a služby pro domácnost. K tomu, aby se takový nárůst uskutečnil, je však zapotřebí splnit řadu nezbytných předpokladů (např. pobídky s cílem formalizovat nehlášenou práci na oficiálním trhu a atraktivní pracovní podmínky).

- ▶ V současné době je v EU-28 především vysoká **míra nezaměstnanosti**. Pokud jde konkrétně o nezaměstnanost podle úrovně vzdělání, vychází najevo, že míra nezaměstnanosti zejména u pracovníků s nízkou kvalifikací za poslední desetiletí stoupla: na 17,7 % v roce 2014, tedy o 7,2 procentního bodu ve srovnání s rokem 2003.²
- ▶ **Nadnárodní ekonomické nerovnosti a migrace** – zejména silný vzestup migrace žen – představují další faktor rozšiřující rezervu potenciálních pracovníků, kteří mohou vykonávat osobní služby a služby pro domácnost.

² Viz <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=fr&pcode=tps00066&plugin=1>.

- ▶ **Význam výroby v hospodářství EU klesá** ve prospěch služeb. To rovněž přispívá ke zvyšování rezervy pracovníků (s nízkou kvalifikací), kteří jsou ochotni vykonávat osobní služby a služby v domácnosti.
- ▶ A konečně **potenciální ziskovost sektoru**, které lze dosáhnout především prostřednictvím vlny stříbrné ekonomiky, si stále více uvědomují i investoři. Vzhledem k tomuto rozvoji by sektor (nebo alespoň některé jeho dílčí sektory, např. péče o starší osoby nebo děti) mohl přilákat v příštích letech kapitál.

2.4 Brzděný rozvoj, pokud se neprovádějí podpůrné politiky

Rozvoj formálních činností v oblasti osobních služeb a služeb pro domácnost by mohl mít řadu **pozitivních účinků na společnost**. Navíc **potenciální poptávka po osobních službách a službách v domácnosti** je vysoká a stále roste **stejně jako potenciální počet pracovníků v této oblasti**.

Nicméně existuje **řada překážek**, které rozvoji činností v oblasti osobních služeb a služeb pro domácnost brání a které naznačují, že bez podpůrných politik by se formální činnosti v oblasti osobních služeb a služeb pro domácnost dostatečně nebo úspěšně nerozvinuly. Konkrétněji řečeno by při absenci podpůrných politik bylo množství **formálních osobních služeb a služeb pro domácnost příliš nízké a jejich náklady by byly příliš vysoké**.

Hlavní důvody, proč jsou podpůrné politiky nezbytné, jsou:

- ▶ Nekalá soutěž ze strany nehlášených pracovníků;
- ▶ Poptávka domácností je nižší, než je její potenciál;
- ▶ Nejsou zohledněné pozitivní vnější vlivy – poptávka domácností je nižší než společenská poptávka;
- ▶ Různé překážky na straně nabídky.

- *Nekalá soutěž ze strany nehlášených pracovníků*

Bez podpůrných politik by se řada činností v oblasti osobních služeb a služeb pro domácnost prováděla na nehlášeném trhu. Důvodem je většinou **nižší cena nehlášené práce** ve srovnání s cenou hlášených služeb (bez podpůrných politik), ale i společenské normy v některých zemích (společenská přijatelnost nehlášené práce). Ve skutečnosti je sektor charakterizován **vysokým potenciálem pro zaměstnanost** (cena placená za služby je téměř celá složená ze mzdy pracovníků), což znamená, že formální poskytování osobních služeb a služeb pro domácnost je relativně mnohem nákladnější (zohledníme-li daně atd.) než poskytování nehlášených služeb.

Poskytování osobních služeb a služeb pro domácnost na nehlášeném trhu namísto formálního trhu má **řadu zjevně negativních důsledků** pro všechny strany trhu. Existence nehlášeného trhu práce na jedné straně znamená chybějící práva sociálního zabezpečení pro dotyčné pracovníky a na druhé straně ekonomické ztráty pro veřejné finance. Pro orgány státní správy představuje nehlášená práce ztrátu na sociálních příspěvcích a platbách daně a pro nehlášené pracovníky často znamená nevýhodné pracovní podmínky a chybějící sociální zabezpečení a práva.

- *Poptávka domácností je nižší, než je její potenciál*

Jak bylo uvedeno v předchozím oddíle, řada trendů bude potřebu osobních služeb a služeb pro domácnost zvyšovat. Nicméně existuje **řada překážek**, které vysvětlují, proč se domácnosti neobracejí více na formální poskytovatele služeb:

- ▶ Bez podpůrných politik může být **cena** na formálním trhu pro spotřebitele příliš vysoká, zejména vzhledem k tomu, že domácnosti nezohledňují pozitivní vnější vlivy (viz další bod) spojené s využíváním osobních služeb a služeb pro domácnost.
- ▶ V některých zemích existují **kulturní překážky**, které brání zadávání domácích prací externím subjektům. Může se například jednat o nízkou společenskou přijatelnost, co se týče externalizace osobních služeb a služeb pro domácnost, nebo o problémy spojené s přijetím neznámé osoby do domácnosti.
- ▶ Dalším problémem může být **přístupnost těchto služeb**. Ve skutečnosti mohou mít některé země málo poskytovatelů služeb a/nebo poskytovatelé služeb nemusí být rovnoměrně rozšířeni po celém území, což může pro některé domácnosti znamenat horší přístupnost těchto služeb.

- ▶ Jiným problémem je otázka nehlídání kvality, **nejisté kvality** a nedostatečné záruky kvality. Pokud totiž neexistuje formální systém, který by zaručoval určitou úroveň a spolehlivost poskytnutých služeb, může to domácnosti od využívání takových služeb odradit.
- ▶ A konečně posledním omezením je problém s **přijetím role zaměstnavatele**. Jak v roce 1994 uvedli Gregson a Lowe, najmout si uklízečku není „běžnou, automatickou nebo zavedenou společenskou praxí“ (Orseu, 2013).
  - *Nejsou zohledněné pozitivní vnější vlivy – poptávka domácností je nižší než společenská poptávka*

Pokud se domácnost rozhodne externalizovat osobní služby a služby pro domácnost, nebere v úvahu pozitivní vlivy, jaké tyto služby mají na třetí strany, spíše jen porovnává vlastní náklady s vlastními prospěchy. V této souvislosti je **společensky optimální množství**, které je definované jako optimální poptávka, jež zohledňuje všechny pozitivní vlivy osobních služeb a služeb pro domácnost, vyšší než optimální množství podle domácností.

Níže uvádíme některé **pozitivní vlivy (nebo důležité přínosy)** pro ekonomii, které vznikají, pokud někdo externalizuje osobní služby a služby pro domácnost, avšak které domácnosti při rozhodování o zadání osobních služeb a služeb pro domácnost externím subjektům, nezohledňují (úplný seznam všech přínosů naleznete v části 5):

- ▶ Externalizace osobních služeb a služeb pro domácnost bude pozitivní jak pro pracovníka (příjmy atd.), tak i pro celou společnost (pokles nezaměstnanosti, vyšší daňové příjmy od společnosti najímající pracovníka atd.).
- ▶ Při externalizaci osobních služeb a služeb pro domácnost si uživatel může prodloužit pracovní dobu nebo se vrátit na trh práce. Pro společnost jako celek by to v důsledku mohlo znamenat vyšší daňové příjmy, vyšší produktivitu pro zaměstnavatele uživatele atd.
- ▶ Lepší zdravotní stav uživatelů by díky osobním službám a službám pro domácnost (pečovatelské služby) mohl snížit veřejné náklady na zdravotní péči.
- ▶ Předškolní vzdělávání a péče zvyšují úroveň dosaženého vzdělání a podporují sociální rozvoj dětí ze znevýhodněného prostředí a sociální inkluzi. To má v dlouhodobém měřítku přínos i pro celou společnost (méně chudoby, vyšší produktivita atd.)
  - *Překážky na straně nabídky*

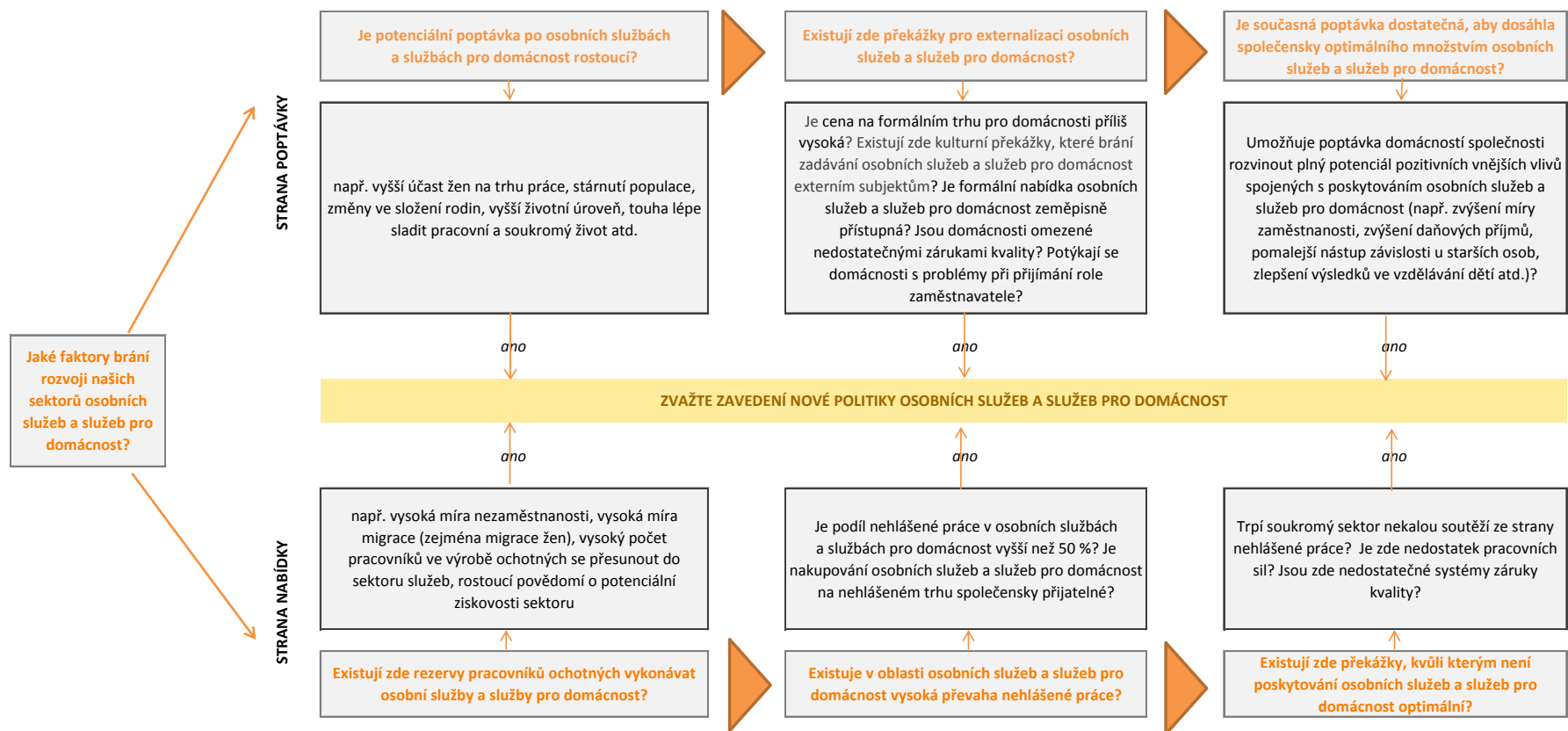
Kromě výše uvedených překážek na straně poptávky existují i překážky na straně nabídky, které naznačují, že poskytování služeb na soukromém trhu by bez podpůrných politik nemuselo být optimální. Za zmínku stojí především tyto **nedostatky**, které by se bez podpůrných politik vyskytovaly:

- ▶ **Nekalá soutěž ze strany nehlášených pracovníků** by vedla k menší ziskovosti soukromého sektoru a nedostatečným investicím ze strany soukromého sektoru (a v důsledku toho např. k omezeným inovacím);
- ▶ Možný **nedostatek pracovníků** s ohledem na požadované schopnosti. Některé služby v rámci osobních služeb a služeb pro domácnost (např. pečovatelské služby) vyžadují specifické schopnosti. Vzhledem k rostoucí poptávce po těchto službách může nastat nedostatek pracovních sil.
- ▶ Nedostatečné systémy záruky kvality (je však třeba poznamenat, že soukromý trh může takovou záruku nabídnout, je-li to v jeho zájmu, i bez zavedení podpůrných politik).

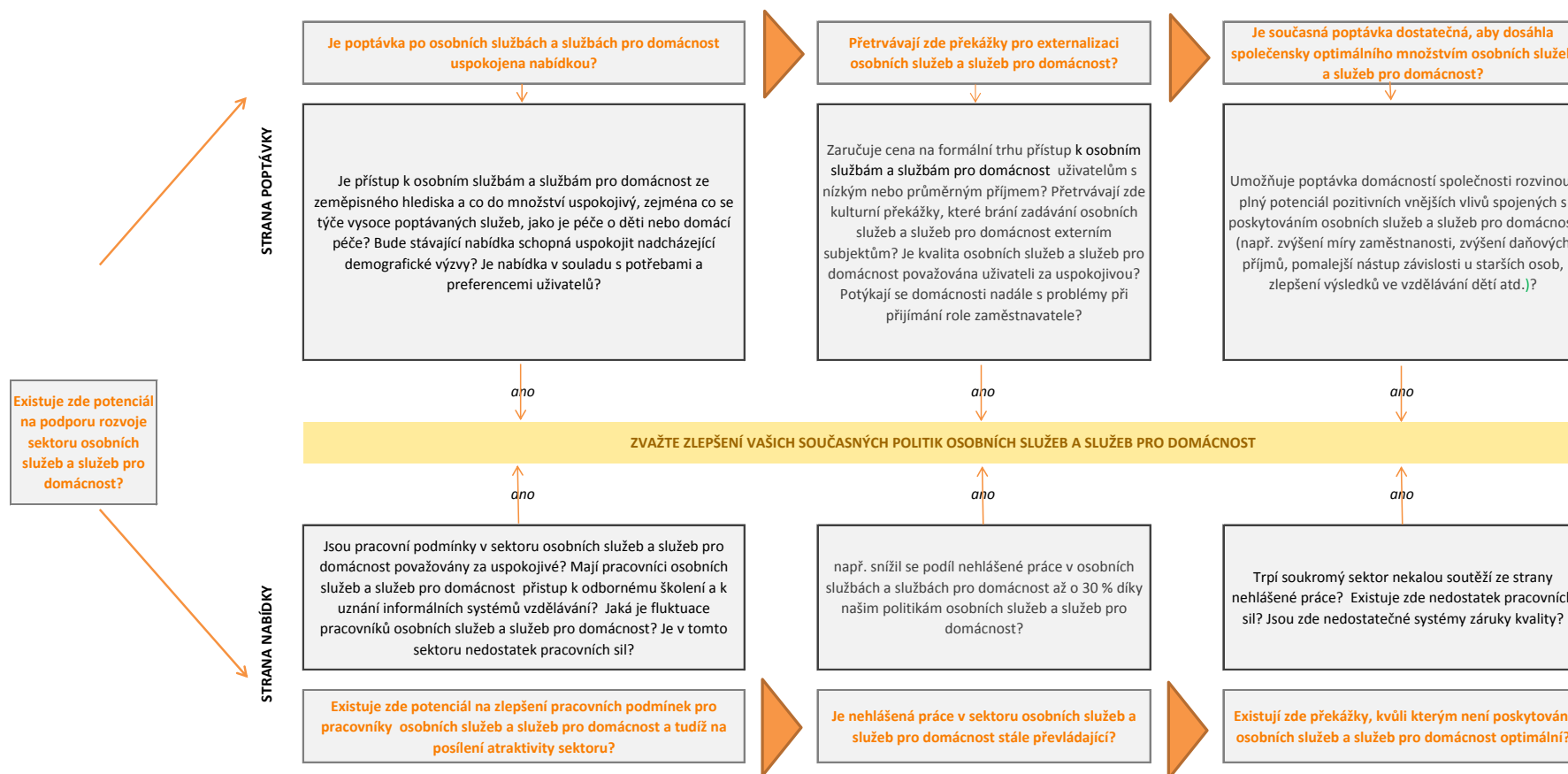
2.5 Určení důvodů pro veřejné intervence na trhu osobních služeb a služeb pro domácnost

V návaznosti na výše uvedené teoretické informace jsme připravili dva grafy – zobrazující sérii otázek, které je potřeba si položit – s cílem pomoci vnitrostátním/místním orgánům státní správy získat přehled o důvodech, proč by jejich trh s osobními službami a službami pro domácnost nemusel dosahovat svého potenciálu a mohl vyžadovat veřejné intervence nebo dodatečné veřejné intervence na podporu činností v oblasti osobních služeb a služeb pro domácnost. První graf je určený orgánům státní správy, které chtějí navrhnout novou politiku osobních služeb a služeb pro domácnost, zatímco druhý graf je určený orgánům státní správy, které chtějí nalézt existující politiku osobních služeb a služeb pro domácnost.

Graf 1: Určení důvodů pro veřejné intervence na trhu osobních služeb a služeb pro domácnost v zemích, které chtějí navrhnout novou politiku.

Graf 2: Určení důvodů pro veřejné intervence na trhu osobních služeb a služeb pro domácnost v zemích, které chtějí nalézt existující politiku.

Část 3: Jaké jsou možné cíle politiky osobních služeb a služeb pro domácnost?

3.1 Úvod

Zajištění plného rozvoje podpůrných politik osobních služeb a služeb pro domácnost by mohlo přinést řadu pozitivních účinků na celou společnost. V závislosti na vnitrostátním/místním kontextu by se měl zvolit alespoň jeden cíl jako oficiální cíl opatření na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost. V této části popisujeme cíle, o které by politika osobních služeb a služeb pro domácnost mohla usilovat, a to na základě (teoretické) analýzy rámce osobních služeb a služeb pro domácnost a jejich účincích na společnost a dále analýzy opatření na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost, která již byla v členských státech zavedena. Tato kapitola je strukturována takto:

- ▶ První kapitola uvádí **klíčové ukazatele**, pomocí kterých lze provést stručné zjištění vnitrostátního/místního kontextu;
- ▶ Ve druhé kapitole jsou představené **hlavní cíle**, které by politika mohla sledovat.
- ▶ V poslední kapitole přinášíme analytický nástroj pro **určení potřeb a možných cílů politiky**.

3.2 Souvislosti pro určení a/nebo zdůvodnění zvolených cílů

Oficiální cíle politiky budou zvolené a zdůvodněné na základě konkrétního místního/vnitrostátního kontextu. Konkrétněji řečeno, zvolené cíle pomůže určit a zdůvodnit situace v oblasti zaměstnanosti a sociálních věcí v daném regionu nebo zemi. Níže uvádíme některé hlavní ukazatele, které poskytnou rozhodující informace o kontextu dané země/regionu.

- ▶ Existence nehlášeného trhu (viz údaje [Eurobarometru](#)):
  - ▷ Podíl nehlášené práce;
  - ▷ Cena nehlášených osobních služeb a služeb pro domácnost;
- ▶ Situace v oblasti nezaměstnanosti (viz údaje [Eurostatu](#)):
  - ▷ Míra nezaměstnanosti (podle úrovně kvalifikace);
- ▶ Rovnováha mezi pracovním a soukromým životem a potřeba osobních služeb a služeb pro domácnost mezi obyvatelstvem podle jeho struktury (viz údaje [Eurostatu](#)):
  - ▷ Podíl ekonomicky aktivních žen;
  - ▷ Míra plodnosti;
  - ▷ Podíl osobní a domácí práce vykonávané ženami (oproti mužům) v domácnosti;
  - ▷ Poměr závislých osob;
  - ▷ Procento neúplných rodin;
  - ▷ Podíl domácností s oběma ekonomicky aktivními rodiči;
- ▶ Charakteristiky současného formálního trhu:
  - ▷ Podíl formálních osobních služeb a služeb pro domácnost před zavedením opatření;
  - ▷ Náklady na formální péči o děti a starší osoby ([údaje EU-SILC](#)).

3.3 Seznam hlavních cílů

Hlavní cíle politik na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost lze rozdělit do čtyř základních oblastí:

- ▶ Zaměstnanost;
- ▶ Sociální inkluze – sociální politika;
- ▶ Rovné postavení mužů a žen a rovnováha mezi pracovním a soukromým životem;
- ▶ Pracovní podmínky

Obrázek níže znázorňuje, jak jsou cíle propojené a jak se mohou navzájem pozitivně ovlivňovat.

Obrázek 3: Přehled cílů politiky osobních služeb a služeb pro domácnost

3.3.1 Cíle související se zaměstnaností

► Cíl 1: Tvorba pracovních míst

Opatření na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost mají důležitý účinek na zaměstnanost, a to jednak na **přímou zaměstnanost** tím, že vytvářejí **pracovní místa** pro činnosti spojené s výkonem osobních služeb a služeb pro domácnost, a jednak na **nepřímou zaměstnanost** tím, že vytvářejí pracovní místa pro vedení pracovníků osobních služeb a služeb pro domácnost, ale i tím, že se uživatelé těchto služeb **vracejí na trh práce** nebo prodlužují svoji pracovní dobu. To má za následek výrazný pokles v dlouhodobé nezaměstnanosti a nárůst v zaměstnanosti určitých cílových skupin, např. osob s nízkou kvalitací a žen. Tyto účinky jsou v souladu se strategií Evropa 2020. Díky údaje Eurostatu ukazují, že v roce 2014 poskytovalo v EU-28 osobní služby a služby pro domácnost 7,3 milionů pracovníků (na základě kódů NACE 88 a 97) (Evropská komise, 2015). S těmito údaji je potřeba zacházet opatrně, protože osobní služby a služby pro domácnost mohou zahrnovat činnosti, které jsou zařazené do jiných odvětví NACE. Co se týká tvorby nových pracovních míst, ukazuje se, že podle Evropského monitoru pracovních míst Eurofoundu z roku 2014 zaměstnal sektor osobních služeb a služeb pro domácnost mezi lety 2011 a 2013 dalších 81 192 pracovníků osobní péče a 74 518 pracovníků osobních služeb. Díky tomu se sektor osobních služeb a služeb pro domácnost stal druhým nejrychleji rostoucím sektorem, co se týká zaměstnanosti, hned za sektorem IKT, a neočekává se, že by se jeho růst měl snižovat. Ve skutečnosti Komise v roce 2012 uvedla, že se potenciál pracovních míst v sektoru osobních služeb a služeb pro domácnost v příštích letech odhaduje na 5,5 milionů nových míst.

V **Belgii** byla jedním z nejdůležitějších cílů systému poukázek na služby spuštěného v roce 2004 tvorba nových pracovních míst. V roce 2013 tak v systému působilo 160 793 pracovníků, kteří představují 4,2 % ze všech pracovních míst v Belgii (IDEA Consult, 2013). Totéž platí pro systém daňového odpočtu u služeb RUT (úklid, údržba, služby), zavedený ve **Švédsku**, který – podle některých odhadů – vedl k vytvoření zhruba 15 000 nových pracovních míst mezi lety 2007 a 2011 (Konjunkturinstitutet, 2011).

► Cíl 2: Snižování nehlášené práce

Jednou z hlavních charakteristik sektoru osobních služeb a služeb pro domácnost je skutečnost, že **velký podíl těchto služeb je prováděný neformálně nehlášenými pracovníky**. Je tomu tak především díky vysokému potenciálu pro zaměstnanost (cena placená za služby je téměř celá složená ze mzdy pracovníků), což znamená, že formální poskytování osobních služeb a služeb pro domácnost je relativně mnohem nákladnější (zohledníme-li daně atd.) než poskytování nehlášených služeb. Pro orgány státní správy představuje nehlášená práce ztrátu na sociálních příspěvcích a platbách daně a pro nehlášené pracovníky často znamená nevýhodné pracovní podmínky a nedostatečné sociální zabezpečení.

Z důkazů vyplývá, že ve srovnání s ostatními sektory jsou osobní služby a služby pro domácnost obzvláště vystaveny nehlášené práci. Výsledky zvláštního vydání Eurobarometru (č. 402, vydaného v roce 2014) o „nehlášené práci v Evropské unii“ ukazují, že 11 % populace EU-28 připustilo, že si koupilo zboží nebo služby spojené s nehlášenou prací. Z tohoto počtu 15 % kupujících uvedlo, že pořizuje služby pro domácnost (např. zahradnické práce, úklid domácnosti, péči o děti a starší osoby) a 7 % osobní služby (např. kadeřnické služby nebo soukromé doučování). Na základě údajů z předchozího Eurobarometru o nehlášené práci (2007) a s přihlédnutím ke skutečnosti, že nehlášení pracovníci obvykle nepracují na plný úvazek, se odhaduje možný počet nehlášených pracovníků v oblasti služeb pro domácnost na 1 milion³. Jak uvádí Komise (2012), jedná se spíše o konzervativní odhad vzhledem k pravděpodobnému podhodnocení v průzkumech o nehlášené práci. Výsledky DGCIS (2011) ukazují, že v zemích, ve kterých nejsou zavedené žádné politiky na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost, představují nehlášené služby kolem 70 % všech transakcí ve srovnání se 30 % v zemích, ve kterých jsou podpůrná opatření zavedená.

³Viz Evropská komise (2012), Pracovní dokument útvarů Komise o využití potenciálu osobních služeb a služeb pro domácnost, SWD, (2012) 95 final.

Ve **Francii** klesla nehlášená práce v sektoru domácností ze 40 % v roce 2005 na 30 % v roce 2011 díky různým daňovým a administrativním pobídkám (Wyman O., 2013). Ve **Finsku** se podíl nehlášené práce v oblasti služeb pro domácnost snížil z 60 % na přibližně 25 % v důsledku zavedení daňového bonusu na pomoc v domácnosti.

► Cíl 3: Podpora a rozvoj činností v oblasti osobních služeb a služeb pro domácnost

Nárůst zaměstnanosti v oblasti formálního poskytování osobních služeb a služeb pro domácnost může naznačovat nárůst v počtu společností a/nebo počtu transakcí v oblasti osobních služeb a služeb pro domácnost. Někteří poskytovatelé osobních služeb a služeb pro domácnost mohli existovat již před přijetím opatření na podporu těchto služeb, nicméně tato opatření jim umožní rozšířit své činnosti, a podpoří rovněž vstup nových společností na trh. Vznik nových společností má přímé důsledky pro **tvorbu nepřímých pracovních míst** (administrativní pracovníci atd.), jakož i pro daňové příjmy pro stát. Rozvoj formálního sektoru by mohl rovněž usnadnit **profesionalizaci služeb** (školení atd.) a pomoci zlepšit **pracovní a zaměstnanecké podmínky pracovníků** (kteří dříve nabízeli nehlášené osobní služby a služby pro domácnost), jak bude uvedeno níže.

Například ve **Francii** představovala stimulace sektoru (nárůst v počtu společností a/nebo ve velikosti společností, profesionalizace společností atd.) hlavní cíl plánu „Borloo“, který mimo jiné usiloval o podporu nabídky služeb na základě zjednodušeného procesu uzavírání smluv atd. V roce 2012 tak v sektoru osobních služeb a služeb pro domácnost působilo 28 600 aktivních organizací, což představuje nárůst o 12 % ve srovnání s rokem 2011. Plán byl rovněž navržen s cílem sektor profesionalizovat na základě, mimo jiné, zprostředkovatelských platforem, které by usnadnily vztah mezi poptávkou a nabídkou a zaručily kvalitu poskytovatelů služeb, kteří získali smlouvu.

3.3.2 Sociální cíle opatření na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost – sociální inkluze

► Cíl 4: Zlepšování přístupu k péči o děti (včetně předškolního vzdělávání a péče (ECEC))

Stoupající účast žen na trhu práce rovněž zvyšuje potřebu péče o děti v domácnosti. Z tohoto pohledu barcelonské cíle stanovily, že by do roku 2010 měly existovat struktury, které by mohly přijmout minimálně 90 % dětí ve věku od 3 let do věku, kdy mají zahájit povinnou školní docházku, spolu s minimálně 33 % dětí mladších 3 let.

Zajištění vysoké kvality a dostupnosti předškolního vzdělávání a péče hraje důležitou roli v rozvoji dětí a v podpoře dobrých životních podmínek. Jak dokládá Guerin (2013), předškolní vzdělávání a péče zlepšují výsledky vzdělávání a jsou účinné při odstraňování nerovnosti, jež postihuje děti od útlého věku, což představuje významnou dlouhodobou návratnost investic. To je v souladu s cíli strategie Evropa 2020 ohledně sociální inkluze a snižování chudoby.

Jak uvádí Komise (2014), předškolní vzdělávání a péče rovněž předchází předčasnému ukončení školní docházky (ESL). Předškolní vzdělávání a péče navíc pomáhají rodičům zvyšovat přístup k zaměstnání a zajistit jim tak odpovídající příjmy. Ačkoli je přístup k cenově dostupnému předškolnímu vzdělávání a péči (a péči o děti obecně) rozhodující, zdá se nicméně, že v některých zemích jsou zapotřebí určitá jejich zlepšení, aby bylo možné potenciál předškolního vzdělávání a péče využít v plné míře.

Pokud vezmeme v úvahu i pozdější fáze vzdělávání, osobní služby a služby pro domácnost zahrnují v některých zemích i doučování, které by mohlo vést k přímému zlepšení školních výsledků příjemců služby. Mimoto mohou služby pro domácnost rovněž nepřímo přispět ke zlepšení školních výsledků dětí, protože používáním osobních služeb a služeb pro domácnost získávají rodiče více času na své děti, který by mohli věnovat i pomoci s učením. A konečně řada studií podtrhuje skutečnost, že podpora péče o děti má dopad na zapojení žen do pracovního procesu.

Nárůst pokrytí služeb péče o děti ve výši 0,2 procentního bodu od 80. let minulého století do roku 2007 zvýšil míru ekonomické aktivity evropských žen o 2,8 % (Thévenon, 2013). Ve studii Rakouské komory práce z roku 2013 byl rovněž uvedený předpoklad, jež navrhuje účinný cyklus pro veřejné finance v oblasti péče o děti. Modelový výpočet předpokládá, že investice do oblastí péče o děti ve výši 100 milionů EUR ročně ze strany spolkové vlády a podobná

investice ze strany spolkových zemí (kromě průběžných nákladů) vytvoří mezi 30 000 (v nejpesimističtějších případech) a 45 000 (v nejoptimističtějších případech) nových pracovních míst. Vzniknou tak přímá pracovní místa v oblasti péče o děti ale i v okolních sektorech. Investice rovněž podpoří zapojení rodičů do placeného pracovního procesu. Rakouská spolková komora práce odhaduje, že by přímé příjmy vytvořené po čtyřech letech vyšší mírou zaměstnanosti a úsporami na dávkách v nezaměstnanosti ve všech scénářích překročily náklady na podpůrná opatření. Navíc „až bude investice do výstavby dokončena, mohly by příjmy překročit náklady o 14 až 168 milionů EUR“.

Poukázkový program na péči o děti podporovaných zaměstnavatelem pomohl od roku 2005 ve **Spojeném království** přibližně 700 000 rodinám dovolit si služby péče o děti. 83 % z celkového počtu uživatelů poukázek na péči o děti představuje plátce základní sazby daně s tím, že nejvíce byl program využíván ze strany manuálních a nekvalifikovaných pracovníků.

► **Cíl 5: Zlepšování přístupu k péči o starší osoby / dlouhodobé péči / péči o zdravotně postižené osoby**

V důsledku klesající fyzické kapacity mají starší lidé významnou potřebu osobních služeb a služeb pro domácnost (zahrnující pomoc v domácnosti i pečovatelské služby). V současné době mohou být pečovatelské služby o starší osoby pro některé lidi příliš drahé. V tomto ohledu by opatření na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost mohla pomoci starším osobám si takové služby dovolit a pomoci jim tak zůstat doma déle a nemuset přecházet do domova důchodců. Ukázalo se, že „deinstitutionalizace“ péče o starší osoby (tedy tendence omezit institucionální péči ve prospěch domácí péče / péče v blízkosti domova a komunitní péče) má řadu výhod, pokud jde o výsledky, pohodu atd. Navíc náklady na poskytování domácí péče nemusí být nezbytně vyšší než na zajištění institucionální péče (mohou být dokonce nižší), jak uvádí např. OECD (2011).

Podobné závěry platí i pro zdravotně postižené osoby, které rovněž mohou potřebovat osobní služby a služby pro domácnost. Cenově dostupné a kvalitní osobní služby a služby pro domácnost jim mohou pomoci zůstat nezávislími.

Španělské „dependentní právo“ přijaté v roce 2006 má zaručit osobám, které nemohou vést nezávislý život z důvodu nemoci, zdravotního postižení nebo věku, srovnatelný přístup ke službám dlouhodobé péče. V listopadu 2014 bylo evidováno 729 313 příjemců pobírajících dávky a 167 869 lidí, kteří na dávky aktuálně čekají, což odpovídá 45,13% poklesu ve srovnání s lednem 2012.

3.2.3 Rovné postavení mužů a žen a rovnováha mezi pracovním a soukromým životem

► **Cíl 6: Rovné postavení mužů a žen a rovnováha mezi pracovním a soukromým životem pro uživatele**

Zvyšování podílu ekonomicky aktivních žen vytváří potřebu opatření na podporu rovnováhy mezi pracovním a soukromým životem. Ve většině zemí ženy stále nesou větší podíl zátěže spojené s domácími pracemi kvůli jejich nerovnému rozdělení. Jasně to dokládají výsledky Eurofoundu (2012a), které naznačují, že pokud jde o čas strávený činnostmi jinými než placenou prací, jsou rozdíly mezi muži a ženami markantní, zejména co se týče domácích prací a v menším rozsahu i péče o děti. Rovnost mužů a žen tak není v této oblasti respektována a důsledky pro ženy jsou v dlouhodobém měřítku značné a zřetelné a zahrnují vyšší riziko zranitelnosti a chudoby, nižší úroveň příjmů a menší kupní sílu, rozdílnost důchodů atd.

Podle poslední zprávy McKinsey Global Institute (2015) by světové HDP, pokud by každá země vyrovnala pokrok směřující k dosažení rovnosti pohlaví podle nejrychleji se zlepšující sousední země, mohlo vzrůst o 12 bilionů dolarů. Zpráva rovněž uvádí, že „nižší zastoupení žen na trhu práce je v protikladu k jejich vyššímu zastoupení v oblasti neplacené práce. Sedmdesát pět procent veškeré neplacené práce na celém světě vykonávají ženy, včetně úkolů nezbytných pro udržení chodu domácnosti, např. péče o děti, péče o starší osoby, vaření a úklid. Nicméně tento příspěvek není v tradičních měřeních HDP zohledněn. Na základě konzervativních předpokladů odhadujeme, že neplacená práce vykonávaná ženami dnes představuje až 10 bilionů dolarů výkonu ročně, což zhruba odpovídá 13 % světového HDP.“

Obecně lze konstatovat, že opatření na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost vedou jak v případě mužů, tak i žen k lepšímu sladění pracovního a soukromého života, protože usnadňují zadávání domácích prací externím subjektům. V tomto ohledu má poskytování osobních služeb a služeb pro domácnost rozhodující význam. Vedle lepší rovnováhy mezi pracovním a soukromým životem umožňuje používání osobních služeb a služeb pro domácnost uživatelům (zejména ženám) pracovat více hodin než před externalizací těchto služeb, nebo se dokonce vrátit na trh práce. V tomto ohledu by osobní služby a služby pro domácnost proto mohly zlepšit rovné postavení mužů a žen, pokud jde o přístup k zaměstnání. Obecně by proto osobní služby a služby pro domácnost mohly mít jak v případě mužů, tak i žen významný dopad na zaměstnanost uživatelů. Nicméně je důležité poznamenat, že takové účinky se týkají pouze domácností, které osobní služby a služby pro domácnost dříve nepoužívaly, a to ani v nehlášené ekonomice.

 V **Belgii** se 18 % uživatelů poukázek na služby domnívá, že hlavní motivací pro účast v tomto systému bylo zlepšení rovnováhy pracovního a soukromého života. Ve skutečnosti se čas ušetřený externalizací domácích prací využívá ve prospěch rodiny (23 %), jiných domácích úkolů (22 %), zábavy (20 %) a odpočinku a zdraví (17 %) (IDEA Consult). Ve **Švédsku** získají vdané ženy (ve věku 25–55 let) za každou zakoupenou hodinu služeb pro domácnost prostřednictvím daňového odpočtu na služby RUT 1,8 hodiny, ze které 60 % využijí ve prospěch placené práce (Hallén, 2014).

3.2.4 Pracovní podmínky

► **Cíl 7: Zajištění lepších pracovních podmínek a ochrany zdraví a bezpečnosti pro pracovníky osobních služeb a služeb pro domácnost**

Zavedení opatření na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost výrazně přispívá ke snižování nehlášené práce a tím i k zajištění lepších pracovních podmínek a ochrany zdraví a bezpečnosti.

Jak uvádí Komise (2015), řada zpráv zdůrazňuje potřebu zlepšit pracovní podmínky a profesionalizaci v souladu s úmluvou MOP o pracovnících v domácnosti, jež podporuje a žádá důstojné pracovní podmínky v tomto sektoru. Eurofound (Cancedda, 2001) upozorňuje, že pracovní podmínky mezi dílčími sektory osobních služeb a služeb pro domácnost se značně liší, když některé druhy pracovních míst a pracovních prostředí nabízejí důstojné pracovní podmínky, zatímco jiné nikoli. Vyzdvížené byly mimo jiné tyto otázky:

- Nízké mzdy u pracovních míst v oblasti služeb pro domácnost;
- Nízké úrovně ochrany samostatně výdělečných osob činných v sektoru služeb pro domácnost a s tím související expozice riziku fyzického a psychického stresu.
- Velmi běžná je práce na částečný úvazek;
- Nízké hodinové sazby práce na částečný úvazek pracovníci vnímají spíše jako omezení než volbu;
- Obecně práce ve službách pro domácnost (zejména osobní služby) přináší uspokojení a prospěch více motivovaným pracovníkům;
- Nejcenějším aspektem je příležitost navázat významné vztahy, pomáhat lidem, kteří to potřebují, a možnost používat vlastní tvořivost.

Budoucí rozvoj sektoru osobních služeb a služeb pro domácnost bude silně záviset na účinném zlepšení pracovních podmínek, protože ty jsou pro tvorbu nových pracovních míst v této oblasti stěžejní. Zlepšení jsou skutečně nezbytná, aby se pozvedla atraktivita sektoru v očích pracovníků a upevnilo jejich udržení v sektoru.

 Evropský projekt [4Quality!](#) provedl v 11 členských státech EU (Rakousko, Belgie, Česká republika, Finsko, Francie, Německo, Itálie, Nizozemsko, Španělsko, Švédsko a Spojené království) analýzu kvality pracovních míst v sektoru osobní péče a služeb pro domácnost. Analýza shrnuje situaci v těchto zemích a uvádí osvědčené postupy v oblasti pracovních podmínek a rozvoje dovedností.

*Politika osobních služeb a služeb pro domácnost –
Příručka pro provádění a monitorování*

Tabulka níže uvádí přehled hlavních cílů některých významných opatření na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost zavedených v 8 zemích. Chcete-li se dozvědět více podrobností, navštivte [webové stránky projektu](#), kde naleznete úplný popis těchto opatření.

Tabulka 1: Přehled hlavních cílů opatření na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost zavedených v osmi zemích

	Cíle týkající se zaměstnanosti			Sociální cíle		Rovné postavení mužů a žen a rovnováha mezi prac. a soukr. životem	Cíle ohledně pracovních podmínek:
	1 – Vytváření pracovních míst	2 – Omezení nehlášené práce	3 – Podpora a rozvoj sektoru osobních služeb a služeb pro domácnost	4 – Zlepšování přístupu k předškolním u vzdělávání a péči	5 – Zlepšování přístupu ke službám dlouhodobé péče	6 – Rovné postavení mužů a žen a lepší rovnováha mezi pracovním a soukromým životem pro uživatele	7 – Zajištění lepších pracovních podmínek a BOZP pro pracovníky osobních služeb a služeb pro domácnost
Belgie Systém poukázek na služby	✓	✓				✓	
Finsko Daňový bonus na pomoc v domácnosti		✓					
Francie CESU	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
Itálie Aspasia Plus		✓					✓
Nizozemsko Služby v domácnosti		✓					
Španělsko Dependentní právo					✓	✓	✓
Švédsko RUT & ROT avdrag	✓	✓	✓				
Spojené království Poukázky na péči o děti podporované zaměstnavatelem				✓		✓	

3.4 Nástroj pro určení potřeb a možných cílů politiky

Tento oddíl by měl pomoci orgánům státní správy porozumět jejich souvislostem a určit možné cíle případných opatření na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost. V tabulce níže jsou uvedené otázky, které je třeba si položit, pokud se vhodnost možných cílů opatření na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost posuzuje z hlediska vnitrostátní/místní situace. Odpovědi na tyto otázky pomohou orgánům státní správy určit, zda některý ze standardních cílů politiky osobních služeb a služeb pro domácnost přesně odpovídá konkrétní vnitrostátní/místní situaci. Orgán státní správy by měl hlavní cíl(e) politiky osobních služeb a služeb pro domácnost zvolit na základě těchto otázek.

Konkrétně tabulka poskytuje dva druhy informací:

- ▶ Za prvé uvádí **klíčové otázky, které je třeba si položit s ohledem na porozumění, zda by konkrétní cíl mohl přesně odpovídat** místní situaci. Jak je z tabulky patrné, tyto otázky posuzují potřeby i potenciál. Potenciál naznačuje, zda lze cíl teoreticky skutečně dosáhnout vzhledem k souvislostem, nebo zda bude zapotřebí současně sledovat dodatečné cíle, aby se jejich prostřednictvím dosáhlo původního cíle.
- ▶ A dále tabulka uvádí některé **důsledky potenciálních cílů, a to na základě možných odpovědí ze strany orgánů státní správy.**

Tabulka2: Určení možných hlavních cílů

Otázky, které je třeba si položit	Důsledky
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Existuje v naší zemi/oblasti potenciální potřeba tvorby nových pracovních míst? <ul style="list-style-type: none"> ▷ Jaká je míra nezaměstnanosti? ▷ Jaká je míra nezaměstnanosti určitých skupin podle: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Úrovně vzdělání (např. osoby s nízkou kvalifikací)? ▪ Pohlaví (např. ženy) ▪ Délka trvání nezaměstnanosti (např. dlouhodobá)? ▶ Existuje v naší zemi/oblasti potenciál pro tvorbu nových pracovních míst v případě zavedení opatření na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost? <ul style="list-style-type: none"> ▷ Existuje zde potenciální poptávka po formálních osobních službách a službách pro domácnost? Za jakých podmínek bude tato poptávka skutečná? ▷ Je kvalita současných pracovních míst v oblasti osobních služeb a služeb pro domácnost dostatečně atraktivní, nebo je k přilákání pracovníků rovněž potřeba zlepšit pracovní podmínky? 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Pokud je míra nezaměstnanosti příliš vysoká a orgán státní správy vidí možnost jejího snížení prostřednictvím osobních služeb a služeb pro domácnost, mohla by tvorba nových pracovních míst představovat hlavní cíl opatření. ▶ Navíc pokud se míra nezaměstnanosti týká zejména některých konkrétních skupin, mělo by se zvážit, zda necílit tvorbu nových pracovních míst právě na tyto skupiny (např. ženy, osoby s nízkou úrovní vzdělání). ▶ Aby se tvorba nových pracovních míst mohla určit jako jednoznačný cíl, je třeba zajistit, že takový cíl lze skutečně splnit. V této souvislosti musí orgán státní správy při zavedení příslušných opatření zajistit, že poskytovatelé osobních služeb a služeb pro domácnost skutečně posílí a budou schopni podpořit tvorbu nových pracovních míst. Pokud toho schopni nebudou, mohlo by se posílení činností v oblasti osobních služeb a služeb pro domácnost stát jednoznačným cílem opatření.

<p>▶ Existuje v naší zemi potenciální potřeba omezit nehlášenou práci v oblasti osobních služeb a služeb pro domácnost?</p> <ul style="list-style-type: none"> ▷ Existuje zde velký nehlášený trh s osobními službami a službami pro domácnost? Jaký podíl tvoří nehlášené osobní služby a služby pro domácnost ze všech těchto služeb, které jsou poskytovány? ▷ Představuje poskytování nehlášených služeb velké daňové ztráty a/nebo ohrožuje pracovní podmínky / sociální ochranu pracovníků? ▷ Kolik stojí služby poskytované na nehlášeném trhu osobních služeb a služeb pro domácnost? Liší se cena osobních služeb a služeb pro domácnost na nehlášeném trhu výrazně od ceny těchto služeb na formálním trhu? ▷ Jak je vnímán ve vaší zemi nehlášený trh (společenská přijatelnost atd.)? <p>▶ Existuje v naší zemi potenciál pro účinné omezení nehlášeného trhu osobních služeb a služeb pro domácnosti v případě zavedení opatření na podporu těchto služeb?</p> <ul style="list-style-type: none"> ▷ Domníváte se, že by snížení ceny účinně přispělo k vyřešení problému s nehlášenými službami, nebo že jsou zapotřebí ještě další opatření (informativní sdělení atd.)? ▷ Domníváte se, že bude možné změnit sociální zvyklosti? ▷ Domníváte se, že formální nabídka je dostatečně zralá, aby podpořila služby dříve poskytované prostřednictvím nehlášené práce? 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ V případě, že je nehlášený trh považovaný za příliš významný (s ohledem na jeho velikost) nebo příliš škodlivý (daňové ztráty, pracovní podmínky), bylo by jeho omezení relevantním cílem, pokud je jeho omezení skutečně možné. ▶ Omezení nehlášeného trhu může být skutečně cílem, jestliže s ním určené mechanismy dokážou bojovat.
<p>▶ Existuje v naší zemi potenciální potřeba vytvářet a/nebo posílit aktivity v oblasti osobních služeb a služeb pro domácnost?</p> <ul style="list-style-type: none"> ▷ Jaký je současný počet poskytovatelů osobních služeb a služeb pro domácnost? Jaká je (roční) míra růstu počtu (formálních) poskytovatelů osobních služeb a služeb pro domácnost? ▷ Jaký je profil současných poskytovatelů osobních služeb a služeb pro domácnost (soukromé společnosti atd.)? ▷ Kdo jsou současní uživatelé těchto služeb (profil atd.)? ▷ Jsou služby přístupné (rozptýlené po celé zemi)? ▷ Co soudíte o administrativní zátěži spojené s poptávkou po těchto službách a jejich poskytováním (vyplňování formulářů, platby atd.)? ▷ Kolik služby stojí? Je velký rozdíl mezi cenou těchto služeb a cenou na nehlášeném trhu? Jsou služby cenově dostupné? ▷ Jsou služby kvalitní? Jsou uživatelé se službami spokojeni? ▷ Co soudíte o stupni profesionalizace služeb (školení atd.)? <p>▶ Existuje v naší zemi potenciál pro posílení/tvorbu činností v oblasti osobních služeb a služeb pro domácnosti v případě zavedení opatření na podporu těchto služeb?</p> <ul style="list-style-type: none"> ▷ Domníváte se, že je na trhu prostor pro nové subjekty / 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Pokud odpovědi na tyto otázky naznačují nízký počet společností, nedostatečnou kvalitu atd., je třeba aktivit v oblasti osobních služeb a služeb pro domácnost rozvíjet/podporovat. ▶ Cíl vytváření/posilování činností v oblasti osobních služeb a služeb pro domácnost je relevantní, pokud bude doprovázen potenciální poptávkou. V tomto ohledu je důležité zhodnotit, zda existuje potenciální poptávka.

<p>zdokonalení (např. že není příliš zralý ve smyslu, že je zde dostatek poskytovatelů na současnou poptávku)?</p> <ul style="list-style-type: none"> ▷ Domníváte se, že potenciální poptávka je teoreticky dostatečně velká, aby podpořila vstup nových organizací? 	
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Existuje v naší zemi potenciální potřeba zlepšit přístup k péči o děti? <ul style="list-style-type: none"> ▷ Jaká je míra aktivity žen? ▷ Podíl zapsaných dětí do předškolních zařízení (dosažení barcelonských cílů) ▷ Kolik služby péče o děti stojí? ▷ Jsou služby péče o děti přístupné? ▷ Jaká je kvalita služeb péče o děti? ▷ Existují zde výrazné nerovnosti (v příjmech, dosaženém vzdělání atd.) v závislosti na příjmu / úrovni vzdělání rodičů? 	<p>Pokud odpovědi na tyto otázky obecně naznačují, že současné služby/zařízení péče o děti nesplňují potřeby, mohlo by se o zlepšení přístupnosti péče o děti uvažovat jako o cíli opatření.</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Existuje v naší zemi potenciální potřeba zlepšit přístup k péči o starší osoby / dlouhodobé péči / péči o zdravotně postižené osoby? <ul style="list-style-type: none"> ▷ Jaká je míra závislosti? ▷ Jaká je současná a budoucí věková struktura populace? ▷ Kolik stojí různé služby dlouhodobé péče? ▷ Jsou služby péče o starší osoby / péče o zdravotně postižené osoby přístupné? ▷ Je současný systém dlouhodobé péče udržitelný (ve smyslu financování) vzhledem k věkové struktuře populace? ▷ Jaká je kvalita služeb péče o starší osoby / péče o zdravotně postižené osoby? ▷ Jaké druhy služeb jsou poskytovány? 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Pokud odpovědi na tyto otázky obecně naznačují, že současná péče o starší osoby / péče o zdravotně postižené osoby nesplňuje potřeby, mohlo by se o zlepšení přístupnosti péče o starší osoby uvažovat jako o cíli opatření.
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Existuje v naší zemi potenciální potřeba zlepšit pro uživatele rovné postavení mužů a žen a rovnováhu mezi pracovním a soukromým životem? <ul style="list-style-type: none"> ▷ Nakolik jsou domácnosti spokojené s rovnováhou mezi jejich pracovním a soukromým životem? ▷ Co je pro ženy hlavním důvodem, že jsou ekonomicky neaktivní? ▷ Jaký je podíl domácích prací, které v domácnosti vykonávají ženy (oproti mužům)? ▷ Jaký je podíl domácností s jedním rodičem? ▷ Jaký je podíl domácností s oběma ekonomicky aktivními rodiči? ▶ Existuje v naší zemi potenciál pro účinné zlepšení rovného postavení mužů a žen a rovnováhy mezi pracovním a soukromým životem v případě zavedení opatření na podporu osobních služeb a služeb pro domácnosti? <ul style="list-style-type: none"> ▷ Je možné, že nabídka bude uspokojovat potřeby uživatelů? 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Pokud jsou výsledky ohledně rovnováhy mezi pracovním a soukromým životem znepokojivé, míra nečinnosti žen je obzvláště vysoká a/nebo struktura domácností znesnadňuje rodičům sladit jejich pracovní a soukromý život, může se toto zcela jasně stát cílem. ▶ Pokud budete uvažovat o zlepšení rovnováhy mezi pracovním a soukromým životem prostřednictvím zavedení opatření na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost, je potřeba zajistit, aby nabídka osobních služeb a služeb pro domácnost uspokojila potenciální nárůst poptávky po těchto službách.

▶ **Existuje v naší zemi potenciální potřeba zlepšit pracovní podmínky pro pracovníky v oblasti osobních služeb a služeb pro domácnost?**

- ▷ Existuje zde velký nehlášený trh s osobními službami a službami pro domácnost?
- ▷ Jaká je kvalita pracovních míst v oblasti osobních služeb a služeb pro domácnost na formálním trhu?
  - Mzdy, pracovní doba, ochrana, status, školení atd.
  - Jaký je v tomto sektoru obrat?
  - Jsou pracovní místa v oblasti osobních služeb a služeb pro domácnost atraktivní (ve srovnání s jinými druhy práce)?
  - Mají pracovníci osobních služeb a služeb pro domácnost přístup ke svým zástupcům (např. prostřednictvím odborů)?
  - Mají pracovníci osobních služeb a služeb pro domácnost přístup ke školení?

▶ **Existuje v naší zemi potenciál pro zlepšení pracovních podmínek v případě zavedení opatření na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost?**

- ▷ Vykazuje současná struktura trhu osobních služeb a služeb pro domácnost zlepšení pracovních podmínek, nebo je potřeba tuto strukturu změnit?

- ▶ Odpovědi na tyto otázky pomohou určit, zda je **zapotřebí zlepšit pracovní a zaměstnanecké podmínky pracovníků osobních služeb a služeb pro domácnost**: pokud zde existuje rozsáhlý nehlášený trh a/nebo formální trh se vyznačuje nedostatečnou profesionalizací a kvalitou pracovních míst, mohl by toto být důležitý cíl. Jak již bylo vysvětleno, kvalita pracovních míst v oblasti osobních služeb a služeb pro domácnost je klíčem k dalšímu rozvoji tohoto sektoru a zároveň k jeho vyšší atraktivitě.
- ▶ Jakmile bude určena potřeba dalšího **rozvoje pracovních podmínek**, je nutné vyhodnotit jeho proveditelnost v současném rámci/systému. Pokud to proveditelné není, je třeba zvážit celkovou reformu sektoru (trojstranný systém atd. – viz níže).

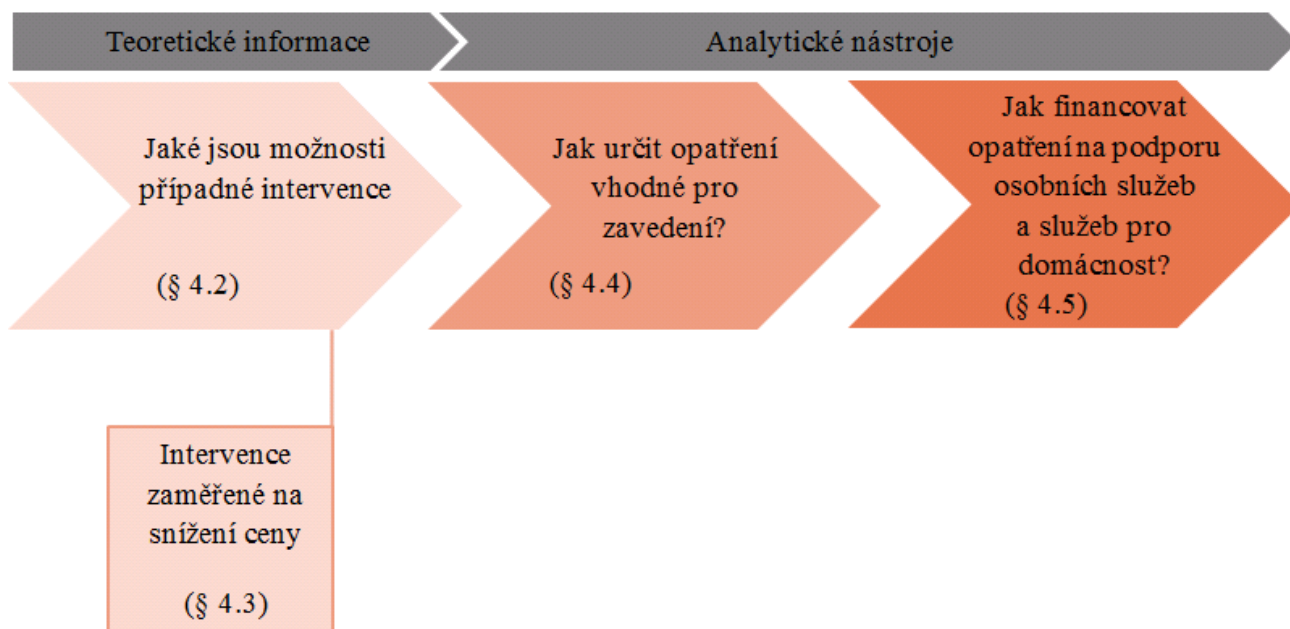
Část 4: Jaké existují druhy opatření na podporu politiky osobních služeb a služeb pro domácnost?

4.1 Úvod

Tato část uvádí teoretické podklady různých druhů politik osobních služeb a služeb pro domácnost, které je možné provádět. Představuje různé dostupné možnosti pro orgány státní správy. U každého uvedeného aspektu jsou v komplexním přehledu vysvětlené příslušné výhody a nevýhody politik ve smyslu rovnosti, kvality služeb a pracovních míst, strukturování trhu a rozpočtových omezení.

V následujících kapitolách představujeme analytické nástroje s cílem pomoci vnitrostátním orgánům při volbě vhodného opatření.

Obrázek níže shrnuje strukturu této části dokumentu.

4.2 Různé typy intervencí a souvisejících opatření

Bez podpůrných politik by se podstatná část transakcí spojených s osobními službami a službami pro domácnost odehrávala na nehlášeném trhu. Pokud země zvažuje zavedení podpůrné politiky, je v první řadě rozhodující volba jednoho nebo více hlavních typů intervence, jež se budou provádět. Hlavní typy intervence mohou být propojené s hlavními cíli opatření. Na základě této volby lze vybrat konkrétní související opatření.

Tato vybraná opatření budou konkrétně cílená na stranu poptávky a/nebo nabídky na trhu. Nicméně i když budou první přímé účinky opatření patrné pouze na jedné straně trhu, může mít opatření nepřímý účinek i na stranu druhou. Historicky existovala tendence upřednostňovat v případě pečovatelských služeb politiky orientované na stranu nabídky (relativně vysoký význam dovedností, zajištění kvality) a v případě nepečovatelských služeb politiky orientované na stranu poptávky. Zdá se však, že politiky často podporují jak stranu nabídky, tak i stranu poptávky (např. systém poukázek na služby v Belgii).

Tabulka níže uvádí celkový přehled hlavních typů intervence, které lze zvolit, společně s jejich možnými souvisejícími opatřeními a cíli. Tabulka 4 pak přináší podrobnější informace o tvorbě politik osobních služeb a služeb pro domácnost, které byly účinně zavedené v osmi členských státech.

Tabulka3: Přehled možných typů intervence a souvisejících opatření podle druhu cíle

Typ intervence	Možná opatření	Hlavní druhy cílů
Snížení cen pro uživatele	Daňový odpočet / osvobození od daně	Cíl 1: Tvorba pracovních míst Cíl 2: Snižování nehlášené práce Cíl 4 a 5: Zlepšování přístupu k péči o děti a o starší osoby Cíl 6: Rovné postavení mužů a žen a rovnováha mezi pracovním a soukromým životem
	System přímého vypořádání (podpora, kterou uživatelé obdrží předem nebo v čase nákupu)	
	Sociální dotace poskytované buď v peněžité, nebo kvazi-peněžité formě; sociální poukázky; věcné dávky	
	Finanční pomoc ze strany zaměstnavatelů uživatelů	
	Posílení/rozvoj hospodářské soutěže	
Snížení nákladů pro poskytovatele	Dotace pro dodavatele	Cíl 3: Podpora/rozvoj činností v oblasti osobních služeb a služeb pro domácnost
	Snížení sazeb DPH	
	Osvobození zaměstnavatelů od příspěvků	
Zvýšení atraktivity formálních osobních služeb a služeb pro domácnost (kromě kvality a ceny)	Informativní kampaně pro zvýšení povědomí o nelegálnosti a nebezpečích nehlášené práce	Cíl 2: Snižování nehlášené práce
	Informativní kampaně na podporu formálního systému	
Zvýšení kvality služeb	Akreditace	Cíl 7: Zajištění lepších pracovních podmínek a ochrany zdraví a bezpečnosti pro pracovníky osobních služeb a služeb pro domácnost
	Normy	
	Požadavky na školení	
Zlepšování nabídky služeb	Nové předpisy v oblasti zaměstnání (např. nový zaměstnanecký status)	Cíl 3: Podpora/rozvoj činností v oblasti osobních služeb a služeb pro domácnost Cíl 7: Zajištění lepších pracovních podmínek a ochrany zdraví a bezpečnosti pro pracovníky osobních služeb a služeb pro domácnost
	Profesionalizace: školení, pracovní podmínky, uznávání dovedností	
	Nepřímá politika: přistěhovalecké politiky	
Zlepšení přístupnosti služeb a vyrovnanosti poptávky a nabídky	Otevření trhu hospodářské soutěži (např. umožnění vstupu novým společnostem)	Cíl 3: Podpora/rozvoj činností v oblasti osobních služeb a služeb pro domácnost
	Digitalizace systému (např. zjednodušení online transakcí mezi uživateli a poskytovateli služeb)	

- *Snížení cen pro uživatele*

Tento typ intervence je možné zavést prostřednictvím několika opatření. První soubor opatření je založený na mechanismech přímého snížení cen, v jejichž důsledku dojde ke snížení zjevné hodnoty služby. Cena stanovená poskytovateli služeb, která kryje všechny jejich náklady, tak není skutečně cena, kterou platí uživatelé využívající

podpory na straně poptávky. Tato opatření vedená zákazníky mají tu výhodu, že nezasahují do způsobu, jakým je strukturována nabídka, a posilují hospodářskou soutěž mezi poskytovateli služeb. Mimoto podpora na straně poptávky může být vázána (prostřednictvím paušálních dotací) na příjmy a/nebo potřeby uživatelů, nebo podle nich upravena, aby se zaručila lepší rovnost v přístupu k těmto službám. K dispozici existují různé nástroje.

- ▶ **Daňový odpočet.** Je důležité poznamenat, že u daňového odpočtu musí uživatel předem uhradit plnou cenu za osobní služby a služby pro domácnost. To může mít dva důsledky:
  - ▷ Ekonomické výhody jsou pro potenciální uživatele méně hmatatelné a proto méně atraktivní.
  - ▷ Lidé s nízkými příjmy nebo lidé, kteří neplatí daně, by mohli být odrazeni. V závislosti na charakteru daňového odpočtu se může dokonce jednat o výhodu úměrnou příjmu domácnosti. Nicméně antipřerozdělovací charakter daňové úlevy lze překonat zavedením daňového bonusu v hotovosti pro lidi, jejichž daň je nulová nebo příliš nízká, aby mohli daňové úlevy plně využít.

Dalším problémem pro lidi s nízkými příjmy může být potenciální omezení likvidity, pokud domácnosti s nízkými příjmy neobdrží dotace na osobní služby a služby pro domácnost předem. A konečně důkladně zohlednit by se měly „mrtvé účinky“ (v důsledku skutečnosti, že někteří lidé by požívali daňových úlev, přestože by si osobní služby a služby pro domácnost stejně koupili bez ohledu na daňové odpočty). V tomto ohledu je důležité diskutovat a přemýšlet o výši stropu (např. maximální částce zakoupených osobních služeb a služeb pro domácnost, na kterou se budou daňové odpočty vztahovat).

- ▶ Zavedení systému **přímého vypořádání**, aby se zajistilo, že určitou podporu na straně poptávky či nabídky (zejména přesunu daní) lze obdržet předem nebo v čase nákupu.
- ▶ **Sociální dotace** zavedené většinou v rámci politik sociální péče. Jejich účinnost je úzce svázána s úrovní omezení ohledně toho, co lze zakoupit a/nebo koho lze najmout. Poskytovat se mohou prostřednictvím hotovostní platby příjemci, distribuce sociálních poukázek pro přístup k osobním službám a službám pro domácnost nebo přidělování „hodinových balíčků“ osobních služeb a služeb pro domácnost.
- ▶ **Finanční pomoc ze strany zaměstnavatelů uživatelů.** Opatření (např. daňový odpočet pro zaměstnavatele, snížení příspěvků na sociální zabezpečení a distribuce poukázek na služby a další) by mohlo usnadnit přístup k osobním službám a službám pro domácnost na základě finanční pomoci ze strany zaměstnavatelů. Může současně přispět k rozvoji sektoru osobních služeb a služeb pro domácnost a zároveň snížit zátěž pro veřejné rozpočty. Tento inovační finanční mechanismus, které může rovněž využívat různé zdroje finančních prostředků jak z veřejného, tak i soukromého sektoru, je obzvlášť zajímavý v současném ovzduší úsporných opatření.

Ve **Francii** a **Spojeném království** mají zaměstnavatelé prostřednictvím předem financovaných poukázek CESU, respektive poukázek na péči o děti možnost poskytnout svým zaměstnancům nepeněžitý příspěvek nebo náhradu části mzdy, které jim umožní přístup k osobním službám a službám pro domácnost (ve Spojeném království omezeno pouze na péči o děti). V obou případech mají zaměstnavatelé prospěch z osvobození od sociálního pojištění nebo z daňových odpočtů.

Kromě nástrojů pro přímé snížení cen pro uživatele lze použít další nástroj, který umožňuje nepřímé snížení ceny služeb:

- ▶ **Rozvoj/posílení hospodářské soutěže** v rámci trhu a řízení plurality poskytovatelů (ziskové, neziskové, veřejné subjekty). Je-li dostupný okruh poskytovatelů, je možné uspokojit širokou poptávku po službách. Je třeba poznamenat, že koexistenci různých typů provozovatelů (ziskové, neziskové, veřejné subjekty) lze podpořit různými způsoby, včetně úvěrových příslibů pro sdružení a harmonizace výší daní pro všechny poskytovatele.

Rámeček 1. Opatření ve formě daňových odpočtů ve Finsku, Francii a Švédsku

Finsko: daňový bonus „*kotitalousvähennys*“ na pomoc v domácnosti poskytuje uživatelům daňový odpočet/bonus až do výše 2 400 € na osobu ročně (4 800 €) na výdaje přesahující 100 € pro účely nákupu služeb pro domácnost (např. úklid, zahradnické práce, renovace a domácí opravy, instalace a údržba domácí podpůrné informační technologie a telekomunikace) a služeb domácí péče o starší osobu nebo

dítě. Opatření kryje buď 45 % výdajů, pokud jsou služby zakoupené u organizace, nebo 15 % mzdy a 100 % příspěvků na sociální zabezpečení hrazených zaměstnavatelem, pokud uživatel přímo zaměstná pracovníka. Způsobilost je omezená na uživatele, kteří dosud nevyužívají podporu prostřednictvím politiky péče.

Francie: Uživatelé osobních služeb a služeb pro domácnost mají nárok na daňový odpočet nebo daňový bonus, pokud zaměstnají pracovníka těchto služeb, nebo si zakoupí služby u schváleného poskytovatele. Finanční pobídky představují 50 % nákladů až do limitu 12 000 € na daňovou domácnost, což fakticky znamená bonus ve výši 6 000 €. Limit se zvyšuje o 1 500 € (až do výše 15 000 €) na vyživované dítě a člena domácnosti ve věku nad 65 let. Pokud je člen domácnosti držitelem průkazu zdravotně postižené osoby, dosahuje limit částky 20 000 €.

Švédsko: *RUT-avdrag* (daňový odpočet za služby pro domácnost) dosahuje výše 50 % nákladů práce s maximálním prahem přibližně 50 000 SEK (5 450 €), což odpovídá maximální částce daňového snížení ve výši 25 000 SEK (2 715 €) na každého jedince za rok. Lidé ve věku nad 65 let mají prospěch z vyššího prahu v hodnotě 100 000 SEK (10 900 €). Systém zavedený ve Švédsku se vyznačuje tím, že uživatel má přímý prospěch z daňového odpočtu, zatímco poskytovatel žádá přímo daňový orgán o náhradu zbývajících 50 %.

- ***Snížení nákladů pro poskytovatele***

V zájmu rozvoje nabídky v tomto sektoru může jeden typ intervence podpořit snížení nákladů pro poskytovatele osobních služeb a služeb pro domácnost. Tento typ intervence se zaměřuje na stranu nabídky a lze jej realizovat prostřednictvím řady různých opatření, včetně:

- ▶ **Dotaci** pro poskytovatele ve formě přímé finanční pomoci ze strany orgánů státní správy. Tak je tomu např. v **Belgii**, kde registrované společnosti dostávají veřejnou dotaci ve výši 13,54 € nebo 12,54 € na hodinu k částce 8,50 € nebo 9,50 € placené uživateli.
- ▶ **Osvobození zaměstnavatelů od příspěvků**, které rovněž představuje přímou finanční podporu společností. Toto opatření snižuje příspěvky na sociální zabezpečení, které zaměstnavatelé musejí odvádět za své pracovníky. To je případ **Francie**, ve které schválená sdružení poskytující pečovatelské služby dostávají implicitní státní podporu formou částečného nebo plného osvobození od příspěvků na sociální zabezpečení, díky čemuž je jejich pracovní síla výrazně levnější.
- ▶ **Snížení sazeb DPH**, které představuje nepřímou finanční podporu společností umožňující jim snížit cenu pro uživatele. Tak je tomu ve **Francii**, ve které jsou služby pro domácnost od roku 2013 zvýhodněné sníženou sazbou DPH ve výši 10 % (v některých případech dokonce 5,5 %).

- ***Zvýšení atraktivity formálních osobních služeb a služeb pro domácnost (kromě kvality a ceny)***

Jestliže je nehlášený trh společensky přijatelný nebo existence formálního systému není u obyvatelstva dostatečně známá, bylo by rozumné zvážit zavedení opatření, která budou navržena s cílem zvýšit atraktivitu formálního sektoru osobních služeb a služeb pro domácnost (kromě kvality a ceny). Obzvláště vhodné jsou dva druhy opatření:

- ▶ **Informativní kampaně** pro zvýšení povědomí o nelegálnosti a nebezpečích nehlášené práce. Je rovněž třeba zdůraznit odpovědnosti a povinnosti zaměstnavatelů v oblasti osobních služeb a služeb pro domácnost, aby se zajistilo, že rozumějí důsledkům a riziku v případě, že se budou nadále spoléhat na nehlášenou práci.
- ▶ **Informativní kampaně** na podporu formálního systému.

- ***Zvýšení kvality služeb***

Zvýšení atraktivity a profesionalizace služeb lze dosáhnout zlepšením kvality služeb a formálního rámce pro poskytovatele osobních služeb a služeb pro domácnost. S cílem zajistit zlepšení je možné přijmout řadu opatření (mechanizmy kontroly kvality):

- ▶ **Akreditace.** Orgán státní správy může vydávat akreditace na základě vhodných kritérií a zvýšit tak kvalitu služeb.
 Ve **Švédsku** jsou orgány státní správy povinné navrhovat a uplatňovat měření nebo ukazatele kvality v oblasti služeb péče o starší osoby.

- ▶ **Normy.** Dodržování určitých kritérií kvality může mimoto rovněž zaručit stanovení norem a jejich monitorování.
 V **Nizozemsku** přijímá normy ohledně domácích pečovatelských a sociálních služeb Nadace pro harmonizaci kontroly kvality v oblasti zdravotní péče a dobrých životních podmínek (Foundation for Harmonisation of Quality Review in Health Care and Welfare, HKZ). Poskytovatelé, kteří dodržují normy, obdrží certifikát s platností po dobu tří let. **Německý orgán pro standardizaci** (DIN) nedávno navrhl normy týkající se nejnútnejších údajů, poradenství a služeb pracovního umístění zajišťovaných poskytovateli osobních služeb a služeb pro domácnost. Návrh druhého souboru norem týkajících se skutečného poskytování osobních služeb a služeb pro domácnost se plánuje na druhou polovinu roku 2016.

- ▶ **Školení.** A konečně ke zlepšení kvality služeb mohou rovněž přispět požadavky na školení.
 V **Belgii** jsou všechny agentury ve smíšeném výboru č. 322.01 provozující systém poukázek na služby povinné zajistit každý rok odborné školení, které celkově zahrnuje nejméně 11 hodin na pracovníka (je možné počítat celkový počet hodin na firmu bez rozdílů mezi zaměstnanci) a na každého nového pracovníka.

Tato opatření pravděpodobně povedou ke zlepšení důvěry potenciálních uživatelů a budou stimulovat poptávku. Kromě toho, pokud jde o rovnost, je důležité přijmout předpisy, které zaručí stejnou kvalitu služeb pro každého.

- **Zlepšování nabídky služeb**

Vedle snížení cen a formalizace rámce pro poskytovatele je rovněž důležité stimulovat zaměstnanost na formálním trhu. Na podporu tvorby pracovních příležitostí v sektoru osobních služeb a služeb pro domácnost lze zavést řadu opatření:

- ▶ **Nové předpisy v oblasti zaměstnání** Usnadnění přijímání zaměstnanců a zvyšování atraktivity práce v oblasti osobních služeb a služeb pro domácnost (jistota zaměstnání) prostřednictvím odpovídajících statusů pro zaměstnance.

 Španělsko přijalo v roce 2011 královskou vyhlášku, která upravuje pracovní právní vztahy pracovníků v domácnosti. Jejím záměrem bylo zlepšit pracovní podmínky v tomto sektoru a sladit je co možná nejvíce s podmínkami ostatních pracovníků.

- ▶ **Profesionalizace** (školení, pracovní podmínky, uznávání dovedností atd.) Tomuto faktoru je třeba věnovat zvláštní pozornost, pokud jde o podpůrné politiky, které jsou primárně zaměřené na tvorbu nových pracovních míst, podporu zaměstnanosti a omezení nehlášené práce.
- ▶ **Nepřímá podpora práce v oblasti osobních služeb a služeb pro domácnost.** Ta může například zahrnovat přistěhovalecké politiky, které mají rozhodující význam v mnoha evropských zemích, v nichž přistěhovalečtí poskytovatelé neformálních služeb představují hlavní zdroj nabídky.

 Itálie od roku 2002 třikrát legalizovala status nelegálních migrantů zaměstnaných na pozici pracovníka služeb pro domácnost a pečovatelských služeb. Více než 500 000 jich tak získalo pracovní povolení.

- **Zlepšení přístupnosti služeb a vyrovnanosti poptávky a nabídky**

A konečně další možnou formou podpory ze strany orgánů státní správy je usnadnění přístupu ke službám pro uživatele a podpora součinnosti poptávky a nabídky s tím, že bude zajištěno dosažení plánovaných cílů. Podpora může mít formu různých opatření popsaných níže:

- ▶ **Rozvoj/posílení hospodářské soutěže** je způsob, jak zvýšit počet zúčastněných stran a zlepšit přístup ke službám pro uživatele.
- ▶ Opatření na podporu **digitalizace** administrativních povinností a/nebo potenciálního snížení cen mohou být účinným nástrojem, který vedle dalších prospěchů usnadní uživatelům nákup služeb na formálním trhu a pomůže zlepšit řízení kvality.

Tabulka níže uvádí přehled hlavních opatření na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost v případových studiích z osmi zemí.

Tabulka4: Přehled hlavních opatření na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost zavedených v osmi zemích

		Belgie Systém poukázek na služby	Finsko Daňový bonus na pomoc v domácnosti	Francie CESU	Itálie Aspasia Plus	Nizozemsko Služby v domácnosti	Španělsko Dependentní právo	Švédsko RUT & ROT avdrag	Spojené království Poukázky na péči o děti podporované zaměstnavatelem
Snížení cen pro uživatele	Daňový odpočet / osvobození od daně	✓	✓	✓				✓	
	Systém přímého vypořádání							✓	
	Sociální dotace				✓		✓		
	Finanční pomoc ze strany zaměstnavatelů uživatelů			✓					✓
	Posílení/rozvoj hospodářské soutěže	✓		✓			✓	✓	✓
Zvýšení kvality	Akreditace	✓		✓ pouze služby dlouhodobé péče					✓
	Normy			✓ pouze služby dlouhodobé péče			✓		✓
	Požadavky na školení	✓		✓ pouze služby dlouhodobé péče	✓		✓		✓

Zvýšení atraktivit formálních osobních služeb a služeb pro domácnost	Zvyšování povědomí o nelegálnosti a nebezpečích nehlášené práce								
	Kampaň na podporu formálního systému				✓				
Snížení nákladů (poskytovatelé)	Dotace pro dodavatele	✓							
	Snížení sazeb DPH			✓					
	Osvobození zaměstnavatelů od příspěvků na sociální zabezpečení		✓	✓	✓	✓			✓
Usnadnění/podpora tvorby nových pracovních míst	Nové předpisy v oblasti zaměstnání	✓				✓			
	Profesionalizace				✓				
	Nepřímá politika								
Zlepšení v přístupnosti služeb a vyrovnanosti poptávky a nabídky	Rozvoj hospodářské soutěže	✓		✓				✓	
	Digitalizace	částečně		částečně	částečně				

4.3 Nástroje pro mechanismy snižování cen

V rámci intervence v oblasti snížení cen lze použít nástroje umožňující uživatelům přístup k osobním službám a službám pro domácnost, a podpořit tak zavedení různých druhů opatření. Stojí rovněž za zmínku, že tyto nástroje mohou být doplňkové a dají se kombinovat s cílem náležitě zavést politiky na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost:

- ▶ **Platby v hotovosti:** Orgány státní správy mohou poskytnout některým svým občanům (podle konkrétních kritérií: věk, počet dětí, příjem, stupeň závislosti atd.) určité finanční prostředky, aby získali přístup k osobním službám a službám pro domácnost (většinou pečovatelské služby). Nástroj tohoto typu, který se používá hlavně k převodu sociálních dotací, neumožňuje transparentnost, co se týče konečného využití této formy sociální podpory. Byly proto určeny některé překážky, např. nedostatek dostupných aktuálních a přesných informací o poskytnutí služeb a přenesení odpovědnosti na uživatele, které odporují tradičním mechanismům poskytování služeb a odborným znalostem.
- ▶ **Věcné dávky (nebo přímé zajištění):** Zvláště důležité v případě osobních služeb a služeb pro domácnost poskytnutých v rámci veřejných politik dlouhodobé péče, péče o zdravotně postižené osoby a péče o děti. Tuto podporu lze využívat pouze při poskytování konkrétního druhu služeb. V poslední době se od věcných darů ustupuje ve prospěch mechanismů přímého snížení cen z důvodů stimulace poskytování osobních služeb a služeb pro domácnost a udržení nákladů (méně byrokracie a transakčních nákladů plynoucích z organizace zajišťování věcných dávek).
- ▶ **Poukázkové programy:** Poukázky (tištěné na papír, ve formě karty nebo v elektronické podobě) poskytují jedincům přístup k předem určeným službám. Poukázky příjemci uplatňují u určených poskytovatelů služeb, kterým se pak v jednoduchém procesu proplatí. K tradičním věcným dávkám nebo peněžité pomoci existují alternativy. Vytvoření obecného systému poukázek je pro osobní služby a služby pro domácnost obzvláště relevantní, protože může tyto činnosti více zviditelnit a současně usnadnit formální zaměstnávání (včetně administrativních povinností). Tyto poukázkové systémy lze použít s ostatními druhy opatření na podporu politik, protože umožňují:
  - ▷ Přímý přístup ze strany občanů;
  - ▷ Distribuci ze strany zaměstnavatelů;
  - ▷ Distribuci ze strany orgánů státní správy.

Charakteristiky nástrojů shrnuje tabulka níže.

Tabulka5: Charakteristiky různých typů nástrojů

	Hotovost	Poukázka	Věcná dávka (nebo přímé zajištění)
Univerzální (neomezené použití)	✓		
Transparentní		✓	✓
Uspadňuje shromažďování údajů, monitorování a hodnocení		✓	
Poskytuje přístup ke konkrétním poskytovatelům		✓	✓
Uživatelům nabízí možnost výběru	✓	✓ (v rámci sítě)	

		poskytovatelů)	
Zaručuje, že se finanční prostředky dostanou na předpokládané místo určení		✓	✓
Přizpůsobivá různým možnostem (mobilní, elektronická verze, karta papír)		✓	

Vzhledem k výše uvedeným charakteristikám je důležité zdůraznit, že tyto nástroje mohou být více či méně vhodné pro zavedení dostupných opatření zaměřených na snížení ceny. Tabulka níže uvádí přehled vhodnosti nástrojů pro různá opatření zaměřená na snížení ceny.

Tabulka 6: Vhodnost různých typů nástrojů vzhledem k opatřením

	Hotovost	Poukázka	Věcná dávka
Daňový odpočet	✓	✓	
Sociální dotace	✓	✓	✓
Finanční pomoc ze strany zaměstnavatelů uživatelů		✓	✓
Posílení/rozvoj hospodářské soutěže	✓	✓	✓

4.4 Nástroj pro určení druhů opatření, která se budou provádět

V této části uvádíme vodítko pro výběr druhů opatření, která se budou provádět. Je důležité poznamenat, že určení příslušných opatření bude záviset na kontextu a cíli každé země/regionu. V tomto ohledu neposkytujeme jasnou odpověď na to, jaká politika je ideální pro zavedení v dané oblasti; tvůrcům politik pomáháme krok za krokem zvážit každý rozhodující aspekt při navrhování jejich konkrétní politiky společně s důsledky těchto aspektů.

Tabulka 8: Nástroj pro určení druhů opatření, která se budou provádět, krok za krokem

Klíčové aspekty, které je třeba analyzovat	Otázky, které je třeba si položit	Důsledky
Krok 1: Cíle opatření		
<i>Viz nástroj pro určení možných hlavních cílů v kapitole 4.</i>		
Krok 2: Rozsah opatření		
Jaký by opatření mělo mít rozsah (kdo nebo co jsou cílení pracovníci, uživatelé, činnosti)?	Chci zasáhnout konkrétní skupinu pracovníků (v případě zvyšování zaměstnanosti)?	Odpověď na tuto otázku pomůže určit, zda se opatření bude vyznačovat specifickým rysem či nikoli s ohledem na typy pracovníků. Například snížení podnikových daní může být povoleno jen pro určité typy pracovníků (např. dlouhodobě nezaměstnané).
	Chci zasáhnout konkrétní skupinu uživatelů?	Jestliže tvůrce politik chce zasáhnout konkrétní skupinu uživatelů, bude nezbytné zaměřit podporu na stranu poptávky (např. sociální dotace cílené na domácnosti s nízkými příjmy).
	Jaké druhy činností chci, aby byly zahrnuty do opatření?	Toto bude úzce souviset z hlavním cílem opatření. Pokud někdo zvažuje opatření na podporu pouze jednoho konkrétního typu služby (např. péče o děti), je to třeba při návrhu politiky zohlednit. Například pokud jde o děti, bude velmi důležitá profesionalizace stejně tak jako cenová dostupnost (s cílem odstranit nerovnosti). Proto lze uvažovat o opatřeních jak na straně poptávky, tak i nabídky.
Krok 3: Typ intervence v rámci opatření		
Měl/a bych snížit cenu pro uživatele?	Je formální trh v současné době cenově dostupný, a to i pro osoby s nižšími příjmy?	Pokud není, může být snížení cen hlavním cílem. Zvážit by se mělo několik opatření, avšak zvláštní důraz by se měl klást na rovnost. Konkrétně by návrh politiky měl zohlednit skutečnost, že je zapotřebí podpořit právě osoby s nižšími příjmy: v tomto ohledu by daňový odpočet k výraznému zvýšení poptávky ze strany osob s nižšími příjmy nevedl. Musí se tak kombinovat s dalšími formami podpory, aby se zajistilo, že koncová cena služeb je dostupná pro osoby s nižšími příjmy. Zvláštní pozornost by se měla rovněž věnovat mrtvým účinkům: poskytnutá podpora by měla účinně pomoci lidem s nižšími příjmy a zajistit jim tak přístup ke službám, a neměla by pouze umožňovat prospěch z dotací / daňového odpočtu na služby lidem, kteří by si je tak jako tak koupili.
	Je poptávka cenově pružná?	Pokud ne, snížení ceny mnoho nezmění, pokud jde o poptávku. Zvážit se pak může zlepšení kvality, snížení administrativní zátěže atd.
	Je nehlášený trh zajímavý pro uživatele (cena)?	Pokud ano, zvažte zavedení opatření zaměřená na snížení cen na formálním trhu (podpora poptávky a/nebo nabídky) a opatření omezující společenskou přijatelnost nehlášené práce (viz níže).
Měl/a bych snížit náklady pro poskytovatele služeb?	Jsou náklady na provoz osobních služeb a služeb pro domácnost takové, že by poskytování těchto služeb nebylo pro poskytovatele	Pokud ano, měla by se přijatými opatřeními podpořit strana nabídky, aby se náklady poskytování služeb snížily. Pozornost se může zaměřit zvláště na náklady práce, které představují většinu nákladů na služby.

	služeb ziskové, nebo že by služby byly poskytovány za příliš vysokou cenu?	
Měl/a bych zavést opatření zaměřená na zvýšení kvality v sektoru osobních služeb a služeb pro domácnost?	Je nehlášený trh zajímavý pro uživatele (kvalita)?	Pokud rozdíl mezi kvalitou na nehlášeném trhu a kvalitou na formálním trhu není dostatečně velký, může být zavedení opatření zaměřených na zvýšení kvality na formálním trhu nezbytné.
	Nabízí současný formální trh dostatečně vysokou kvalitu/professionalizaci podporující rozvoj tohoto trhu?	Pokud ne, může se zvážit zavedení certifikace a školení. V tomto ohledu by systém založený na trojstranném systému (pracovníci osobních služeb a služeb pro domácnost jsou zaměstnaní u organizací a nikoli přímo uživateli) usnadnit profesionalizaci trhu.
Měl/a bych bez ohledu na cenu a kvalitu usilovat o to, aby byl formální trh více atraktivní?	Je nehlášený trh společensky přijatelný?	Pokud je nehlášená práce široce společensky přijatelná, nemusí být snížení ceny formálních služeb dostatečné. Tvůrci politik pak mohou zvážit informativní kampaně zaměřené na zvýšení povědomí o nelegálnosti a nebezpečích nehlášené práce. Je rovněž třeba zdůraznit odpovědnosti a povinnosti zaměstnavatelů v oblasti osobních služeb a služeb pro domácnost, aby se zajistilo, že rozumějí, jakým se vystavují důsledkům a riziku, pokud se budou nadále spoléhat na nehlášenou práci.
	Je existence formálního systému mezi obyvatelstvem dostatečně známa?	Pokud ne, měly by se zvážit informativní kampaně na podporu formálního systému.
	Jsou transakce na formálním trhu dostatečně jednoduché (ve srovnání s nehlášeným trhem)?	Pokud ne, mělo by se zvážit zjednodušení systému a snížení např. administrativní zátěže pro uživatele.
Měl/a bych usnadnit/podpořit tvorbu nových pracovních míst v sektoru osobních služeb a služeb pro domácnost?	Je pro poskytovatele osobních služeb a služeb pro domácnost obtížné najímat pracovníky těchto služeb?	Pokud ano, je vhodné uvažovat o zavedení politik usnadňujících poskytovatelům osobních služeb a služeb pro domácnost vytváření nových pracovních míst (nové předpisy v oblasti zaměstnávání atd.).
	Jsou legální pracovní místa dostatečně atraktivní, aby zajistila rozvoj tohoto sektoru?	Pokud ne, mohou se zvážit systémy zaměřené za zlepšení profesionalizace a pracovních podmínek. V tomto ohledu může trojstranný systém (oproti přímému zaměstnávání ze strany uživatelů) usnadnit rozvoj lepších pracovních podmínek, školení atd. Za úvahu rovněž stojí zavedení specifických statusů pro zaměstnance, aby se jim zajistila dostatečná jistota zaměstnání s tím, že zaměstnavatelům by se zároveň nabídla dostatečná pružnost. V ideálním případě by se o návrhu rámce mělo uvažovat v koordinaci se sociálními partnery.
Měl/a bych zlepšit přístupnost a/nebo podpořit vyrovnanost nabídky a poptávky?	Jsou poskytovatelé služeb snadno přístupní (zeměpisně)?	Pokud ne, návrh politiky musí zohlednit potřebu otevřeného hospodářské soutěže, snazší přístup k dohodám atd.
	Lze poptávku snadno vyrovnat s nabídkou?	Pokud ne, mohou v takovém případě existovat různé překážky bránící vyrovnanosti poptávky a nabídky (např. strana nabídky není snadno přístupná, vyrovnanost poptávky a nabídky není centralizovaná, složité postupy, pokud jde o přístup ke službám atd.). Z tohoto hlediska lze uvažovat o zjednodušení postupů, např. prostřednictvím digitalizace systému pro zavedení obecného

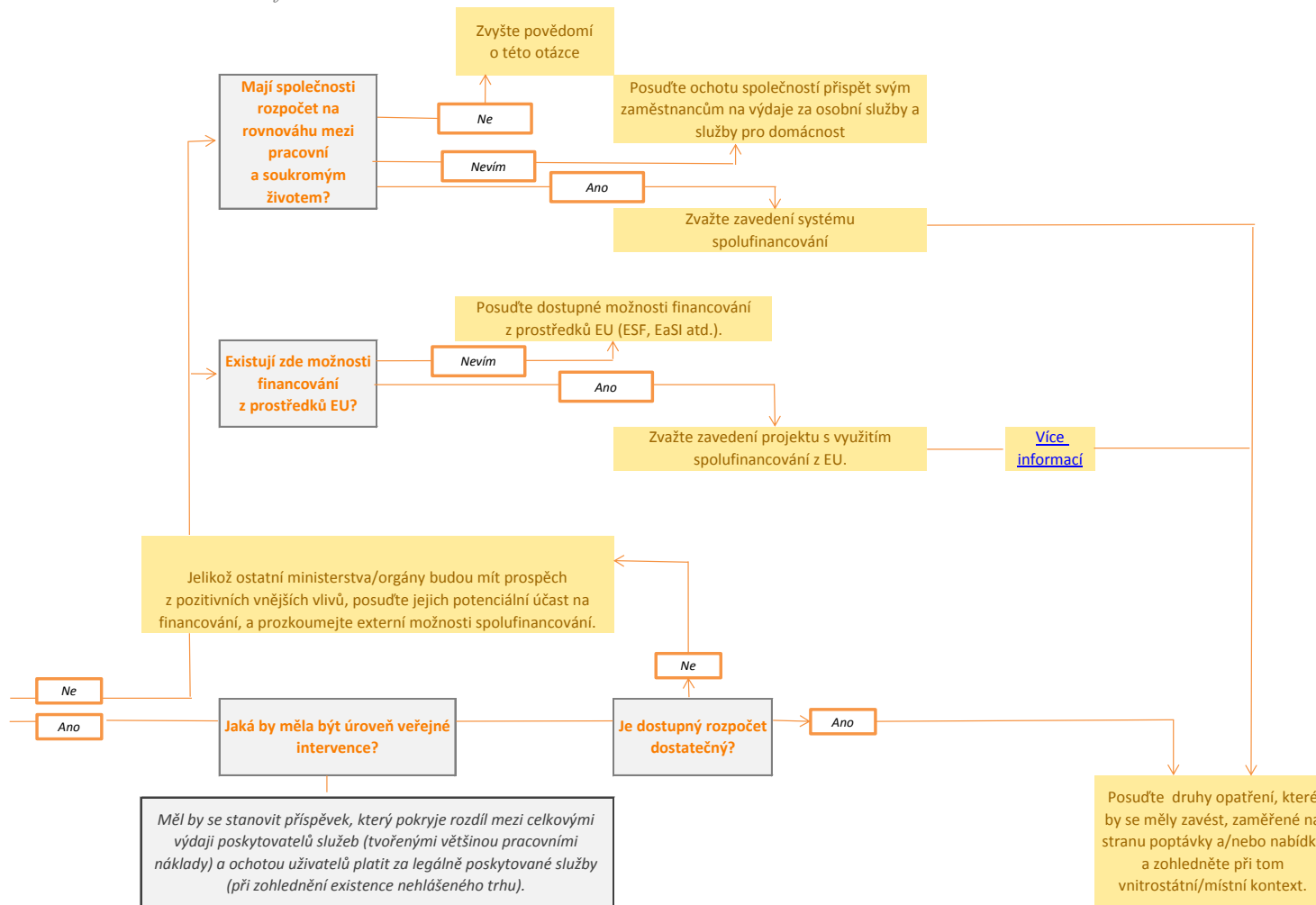
		systemu poukázek.
Krok 4: Systém snížení cen a vypořádání		
Jaký nástroj by se měl použít pro zavedení politiky zaměřené na snížení cen?	Naznačují různé aspekty žádoucí politiky, zda její zavedení bude účinnější prostřednictvím rozdělení hotovosti, věcných dávek nebo prostřednictvím systému poukázek?	V závislosti na zvolených opatřeních (daňový odpočet, účast prostředníků atd.) a vnitrostátním kontextu lze uvažovat o celé řadě nástrojů. Ty lze rovněž kombinovat v rámci stejné intervence.
Jaká by měla být cena osobních služeb a služeb pro domácnost?	Jaká je průměrná cena na nehlášeném trhu ve srovnání s cenou formálně poskytovaných služeb?	Pokud je průměrná cena na nehlášeném trhu příliš nízká, může být nezbytné snížení formální ceny. Toho lze dosáhnout prostřednictvím mechanismů snižování cen (na straně poptávky), např. dotace, daňové odpočty atd., které se však dají rovněž doplnit o podporu na straně nabídky za účelem snížení cen a zvýšení kvality (např. můžeme uvažovat o otevření trhu hospodářské soutěži nebo uzavírání smluv s cílem zajistit dostatečnou kvalitu). Důležité je zajistit, aby cena formálně poskytovaných služeb byla konkurenceschopná ve srovnání s cenou na nehlášeném trhu.
Krok 5: Specifické rysy opatření na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost		
Jaké typy poskytovatelů služeb bych měl/a podpořit?	Je vzhledem k potřebám, co se mimo jiné týče přístupnosti a udržitelnosti, zapotřebí povzbuzovat začlenění soukromých společností do sektoru a rozvíjet hospodářskou soutěž?	V závislosti na cílech a kontextu lze uvažovat o otevření trhu několika organizacím (bez ohledu na to, zda soukromým orientovaným na zisk, soukromým neziskovým nebo veřejným subjektům) s cílem rozšířit trh, snížit veřejné náklady atd. Orgán státní správy může nadále hrát klíčovou úlohu při rozdělování smluv atd., aby se zajistila kvalita služeb.
Jaké typy pracovních vztahů bych měl/a podpořit?	Vzhledem k potřebám, co se mimo jiné týče kvality služeb a pracovních podmínek, měl/a bych podpořit spíše pracovní vztahy založené na trojstranné formě zaměstnání než dvoustranný vztah, anebo obojí (a ponechat příjemcům možnost výběru)?	V závislosti na cílech a kontextu by bylo dobré vyhodnotit, který typ pracovního vztahu nejlépe odpovídá očekáváním. Oba typy pracovních vztahů mohou být povolené současně, tak jak je tomu ve Francii a Finsku.
Jakou úlohu by měl hrát orgán státní správy?	Ve kterých konkrétních aspektech systému by měl vnitrostátní orgán hrát úlohu?	Na základě odpovědí na předchozí otázky jste mohli získat jasnější představu o možné roli vnitrostátního orgánu. Konkrétně se vnitrostátní orgán může ujmout těchto úloh: přímé poskytování služeb, prostředník mezi soukromými organizacemi a uživateli s cílem uspokojovat poptávku, kontrola kvality, monitorování systému. Úloha vnitrostátního orgánu bude záviset na cílech, souvislostech a dostupném rozpočtu. Je nutno poznamenat, že přímé poskytování služeb může být nákladné a úloha prostředníka může znamenat nižší výdaje pro vnitrostátní orgán.
Krok 6: Financování opatření		
Jaký by měl být potenciálně dostupný a investiční	Jaká by měla být úroveň veřejné intervence do oblasti osobních služeb a služeb pro domácnost?	Měl by se stanovit příspěvek, který pokryje rozdíl mezi celkovými výdaji poskytovatelů služeb (tvořenými většinou pracovními náklady) a ochotou uživatelů platit za legálně poskytované služby

rozpočet?		(při zohlednění existence nehlášeného trhu). V úvahu je rovněž třeba brát udržitelnost financování opatření stejně tak jako případné důležité přínosy.
	Domníváte se, že budete mít k dispozici dostatečný rozpočet, pokud jde o druh opatření, jež můžete potřebovat?	<p>Mohou se zvážít různé možnosti „spolufinancování“:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Účast soukromých společností s cílem snížit provozní náklady; ▶ EU (prostřednictvím fondů, např. Evropský sociální fond); ▶ Ostatní ministerstva, jelikož opatření bude mít dopad i na jejich práci.

4.5 Financování opatření na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost

Záměrem této části je poskytnout přehled různých zdrojů financování dostupných pro opatření na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost. Níže uvedené rozhodovací schéma bylo navrženo s cílem pomoci orgánům státní správy získat přehled o dostupných zdrojích financování a přístupech, které je třeba zvážít při překonávání některých možných problémů.

Tabulka 9: Schéma pro rozhodování o možnostech financování

Část 5: Jak lze politiky osobních služeb a služeb pro domácnost monitorovat?

5.1 Úvod

Záměrem této části je poskytnout členským státům vodítko pro hodnocení jejich opatření na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost. Nejprve se zaměříme na monitorování a hodnocení opatření vzhledem k jejich cílům. V poslední kapitole se zaměříme na hodnocení opatření vzhledem k rozpočtovým účinkům.

Monitorování a hodnocení opatření jsou rozhodující pro navržení účinných podpůrných politik osobních služeb a služeb pro domácnost. Pomohou posoudit, zda byly cíle dosažené, a obecněji určit skutečný dopad opatření. Toto je rozhodující krok při navrhování účinných politik vzhledem k tomu, že z výsledků monitorování a hodnocení bude možné vyvodit závěry, zda je třeba některé specifikace opatření změnit. Hodnocení a monitorování například pomůže určit, zda cena osobních služeb a služeb pro domácnost je dostatečně nízká, aby řešila problémy s nehlášenou prací, avšak zároveň podporovala dostatečnou kvalitu formálních osobních služeb a služeb pro domácnost, či zda je třeba navrhnout dodatečné systémy školení a záruky kvality s cílem zlepšit kvalitu služeb atd.

Nicméně přestože je monitorování osobních služeb a služeb pro domácnost velmi důležité, z důkazů vyplývá, že mnoho členských států má potíže se zavedením monitorovacího systému a že nemají dostatek údajů. V mnoha členských státech nejsou dokonce vypočteny čisté náklady systému. Proto by tvůrci politik mohli při navrhování politiky přímo určit nezbytné kroky pro provádění monitorování a hodnocení, a to nejlépe ve spolupráci s výzkumnými pracovníky.

5.2 Nástroj pro vyhodnocení účinnosti opatření

K vyhodnocení účinnosti opatření je nezbytné vybrat cíle, které měly být prostřednictvím opatření na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost splněné. Připomínáme, že určeny byly tyto obecné cíle:

- ▶ Cíl 1: Tvorba pracovních míst
- ▶ Cíl 2: Snižování nehlášené práce
- ▶ Cíl 3: Podpora a rozvoj činností v oblasti osobních služeb a služeb pro domácnost
- ▶ Cíl 4: Zlepšování přístupu k péči o děti (včetně předškolního vzdělávání a péče)
- ▶ Cíl 5: Zlepšování přístupu k péči o starší osoby / dlouhodobé péči
- ▶ Cíl 6: Rovné postavení mužů a žen a rovnováha mezi pracovním a soukromým životem pro uživatele
- ▶ Cíl 7: Zajištění lepších pracovních podmínek a ochrany zdraví a bezpečnosti pro pracovníky osobních služeb a služeb pro domácnost

V této kapitole uvádíme pro každý možný cíl ukazatele potřebné pro vyhodnocení účinnosti opatření. Tento popis zahrnuje stručné vysvětlení ukazatelů a existujících zdrojů (případně zdrojů, které se musí vytvořit), aby bylo možné shromáždit příslušné údaje.

- *Cíl 1: Tvorba pracovních míst*

Ukazatele pro hodnocení	Popis ukazatelů	Zdroj ukazatelů
Počet pracovníků osobních služeb a služeb pro domácnost	Počet jednotlivých pracovníků osobních služeb a služeb pro domácnost podle roku od zavedení opatření	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Pracovníci zaměstnaní přímo domácnostmi mají svoji vlastní statistickou kategorii (NACE 97). Lze proto využít šetření o pracovních silách Evropské unie (EU LFS). ▶ Mnohem hůře se naopak lokalizují a měří pracovní místa v organizacích poskytovatele služeb, jelikož tyto organizace působí v různých profesních
Počet pracovníků osobních služeb a služeb pro domácnost v přepočtu na pracovníky na plný úvazek	Počet jednotlivých pracovníků osobních služeb a služeb pro domácnost podle roku od zavedení opatření v přepočtu na pracovníky na plný úvazek	
Počet nově vytvořených	Počet jednotlivých pracovníků	

pracovních míst v oblasti osobních služeb a služeb pro domácnost	osobních služeb a služeb pro domácnost za rok (pracovník osobních služeb a služeb pro domácnost může během roku vystřídat různá pracovní místa) od zavedení opatření	<p>oblastech a mohou nabízet různé činnosti. Nejčastěji tyto organizace působí v oblasti sociální péče bez ubytování a spadají do kategorie 88 NACE Rev. 2. Co se týče domácích osobních služeb a služeb pro domácnost, údaje jsou nepřesné, protože jsou promíchané s jinými činnostmi. Například úklid domů nebo bytů spadá pod NACE 81.21 (Všeobecný úklid budov) a je proto promíchaný s úklidem kanceláří nebo továren, což je jiný druh činnosti. Soukromé doučování žáků je součástí NACE 85.59 (Ostatní vzdělávání jinde nezařazené), je však promíchané s jinými formami vzdělávání neposkytovanými v domácím prostředí. Šetření o pracovních silách Evropské unie (EU LFS) tak k získání přehledu o počtu osob zaměstnaných ve službách pro domácnost využít nelze.</p> <p>► Pro zjištění údajů o počtu pracovníků se tak doporučuje, aby veřejná správa, která je odpovědná za příslušné opatření, začala shromažďovat nové administrativní údaje. Doporučujeme, aby se údaje shromažďovaly každý rok prostřednictvím povinného sčítání všech pracovníků ve společnostech provozujících osobní služby a služby pro domácnost. Každý rok by každá společnost, která obdržela licenci/certifikaci, měla poskytnout celý soubor informací o všech pracovnících ve společnosti (pracovnících osobních služeb a služeb pro domácnost a administrativních zaměstnancích):</p> <ul style="list-style-type: none"> ▷ Podle charakteristik profilu (pohlaví, věk, národnost, vzdělání, region bydliště atd.) ▷ Podle charakteristik zaměstnání (smlouvy, doba trvání zaměstnání v systému atd.)
Počet administrativních zaměstnanců	Počet jednotlivců zaměstnaných na podporu pracovníků osobních služeb a služeb pro domácnost podle roku od zavedení opatření	
Počet administrativních zaměstnanců v přepočtu na zaměstnance na plný úvazek	Počet jednotlivců zaměstnaných na podporu pracovníků osobních služeb a služeb pro domácnost podle roku od zavedení opatření v přepočtu na zaměstnance na plný úvazek	
Charakteristiky profilu pracovníků osobních služeb a služeb pro domácnost	<p>Počet jednotlivých pracovníků osobních služeb a služeb pro domácnost podle roku od zavedení opatření podle:</p> <ul style="list-style-type: none"> ► Věku ► Pohlaví ► Úrovně vzdělání ► Státní příslušnosti ► Rodinného stavu ► Počtu dětí 	
Počet nových pracovníků	Počet jednotlivých pracovníků přijatých na pracovní místo v oblasti osobních služeb a služeb pro domácnost podle roku	
Počet pracovníků, kteří opustili osobní služby a služby pro domácnost	Počet jednotlivých pracovníků, kteří své pracovní místo v oblasti osobních služeb a služeb pro domácnost opustili podle roku	

- *Cíl 2: Snižování nehlášené práce*

Ukazatele pro hodnocení	Popis ukazatele	Zdroj ukazatele
<p>Uživatelé osobních služeb a služeb pro domácnost na nehlášeném trhu</p>	<p>Počet uživatelů osobních služeb a služeb pro domácnost na nehlášeném trhu před používáním formálních osobních služeb a služeb pro domácnost</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Eurobarometr; přímé šetření s pohovory s 26 755 občany EU ve věku od 15 let žijícími v 28 členských státech EU. ▶ Na základě údajů Eurobarometru je možné určit podíl nehlášeného trhu s osobními službami a službami pro domácnost. Nicméně k tomu, abychom získali jasnou představu o počtu uživatelů osobních služeb a služeb pro domácnost, kteří služby dříve nakupovali na nehlášeném trhu, je zapotřebí provést průzkum ohledně uživatelů těchto služeb. Tento průzkum by měl obsahovat otázku týkající se dřívějšího využívání osobních služeb a služeb pro domácnost na nehlášeném trhu před přechodem na hlášený trh s těmito službami. Tyto údaje je přesto nutné analyzovat s jistou opatrností a mít na paměti, že většinou bývají podhodnocené, protože respondenti ne vždy poskytují na takovýto typ otázky pravdivé odpovědi.
<p>Nehlášení pracovníci osobních služeb a služeb pro domácnost</p>	<p>Počet pracovníků, kteří pracovali na nehlášeném trhu práce, než přijali zaměstnání na formálním trhu s osobními službami a službami pro domácnost</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Eurobarometr; přímé šetření s pohovory s 26 755 občany EU ve věku od 15 let žijícími v 28 členských státech EU. ▶ Na základě údajů Eurobarometru je možné určit podíl nehlášeného trhu s osobními službami a službami pro domácnost. Nicméně k tomu, abychom získali jasnou představu o počtu pracovníků osobních služeb a služeb pro domácnost, kteří dříve pracovali na nehlášeném trhu, je zapotřebí provést průzkum ohledně pracovníků těchto služeb. Tento průzkum by měl obsahovat otázku týkající se dřívější pracovní situace (včetně nehlášené práce) pracovníka osobních služeb a služeb pro domácnost. Tyto údaje je opět nutné analyzovat s jistou opatrností a mít na paměti, že většinou bývají podhodnocené, protože respondenti ne vždy poskytují na takovýto typ otázky pravdivé odpovědi.

- *Cíl 3: Podpora a/nebo rozvoj činností v oblasti osobních služeb a služeb pro domácnost*

	Ukazatele pro hodnocení	Popis ukazatele	Zdroj ukazatele
Primární ukazatele	Počet poskytovatelů služeb	Počet organizací/společností nabízejících osobní služby a služby pro domácnost podle roku od zavedení opatření	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Z důvodů uvedených výše (cíl 1) není možné použít existující vnitrostátní a evropské zdroje k vyhodnocení vzniku nových poskytovatelů služeb. Pro zjištění údajů o počtu poskytovatelů služeb by veřejná správa, která je odpovědná za uznávání společností osobních služeb a služeb pro domácnost, měla shromáždit nové administrativní údaje. Údaje o počtu poskytovatelů služeb by se mohly shromažďovat v okamžiku jejich uznání. Dodatečné informace – např. velikost společnosti – by se měly shromáždit při sčítání společností. ▶ Profesionalizaci a kvalitu poskytovaných služeb lze hrubě odhadnout podle měnící se poptávky po těchto službách, jež může poskytnout informace o spokojenosti klientů. Nicméně je třeba shromáždit dodatečné informace, většinou prostřednictvím průzkumů mezi uživateli, s cílem získat informace o spokojenosti s těmito službami. Co se týká profesionalizace, podíl pracovníků, kteří absolvovali školení atd., by bylo možné zjistit prostřednictvím průzkumu společností nebo na základě informací shromážděných od poskytovatelů školení.
	Změna v počtu poskytovatelů služeb	Změna v počtu organizací/společností nabízejících osobní služby a služby pro domácnost podle roku od zavedení opatření	
Sekundární ukazatele	Typ poskytovatelů služeb	Počet organizací/společností nabízejících osobní služby a služby pro domácnost podle roku a podle typu (veřejná, soukromá, samostatně výdělečně činná, přímé zaměstnání)	
	Charakteristiky poskytovatelů služeb	Počet organizací/společností nabízejících osobní služby a služby pro domácnost podle roku a podle charakteristik profilu <ul style="list-style-type: none"> ▶ Velikost (počet pracovníků) 	
	Kvalita poskytnutých služeb	Spokojenost uživatelů, co se týče poskytnutých služby	
	Profesionalizace	Podíl pracovníků, kteří absolvovali školení	

- *Cíl 4: Zlepšování přístupu k péči o děti (včetně předškolního vzdělávání a péče)*

Ukazatele pro hodnocení	Popis ukazatele	Zdroj ukazatele
Počet příjemců (rodičů)	Počet jednotlivých (aktivních) příjemců osobních služeb a služeb pro domácnost podle roku	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Data EU-SILC o přístupu k péči o děti poskytují určité údaje, nicméně pro zjištění konkrétních údajů o příjemcích osobních služeb a služeb pro domácnost v rámci opatření na podporu péče o děti by veřejná správa, která je za systém odpovědná, měla shromáždit nové administrativní údaje.
Změna v počtu příjemců (rodičů)	Změna v počtu jednotlivých (aktivních) příjemců osobních služeb a služeb pro domácnost podle roku	
Profil příjemců (rodičů)	Počet jednotlivých (aktivních) příjemců osobních služeb a služeb pro domácnost podle roku a podle charakteristik profilu: <ul style="list-style-type: none"> ▶ Věku ▶ Pohlaví 	

	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Úrovně kvalifikace ▶ Úrovně příjmu ▶ Stupně závislosti ▶ Statusu (pracující či nikoli) ▶ Rodinného stavu ▶ Počtu dětí 	
Počet dětí zahrnutých do podpory	Počet jednotlivých dětí zahrnutých do podpory podle roku	
Změna v počtu dětí zahrnutých do podpory	Změna v počtu dětí zahrnutých do podpory podle roku	
Profil dětí zahrnutých do podpory	Počet dětí zahrnutých do podpory podle roku a podle charakteristik profilu: <ul style="list-style-type: none"> ▶ Věku ▶ Úrovně příjmu domácnosti ▶ Statusu rodičů (pracující či nikoli) 	
Důvody pro využívání osobních služeb a služeb pro domácnost	Důvody, proč příjemci využívají osobních služeb a služeb pro domácnost	
Kvalita péče o děti	Spokojenost s využíváním péče o děti (mezi rodiči)	▶ Zajistěte průzkum uživatelů osobních služeb a služeb pro domácnost
Zlepšení výsledků vzdělávání	Počet příjemců osobních služeb a služeb pro domácnost, kteří uvádějí, že využívání těchto služeb zlepšilo jejich výsledky vzdělávání	

- *Cíl 5: Zlepšování přístupu k péči o starší osoby / dlouhodobé péči / péči o zdravotně postižené osoby*

Ukazatele pro hodnocení	Popis ukazatele	Zdroj ukazatele
Počet příjemců	Počet jednotlivých (aktivních) příjemců osobních služeb a služeb pro domácnost podle roku	▶ Data EU-SILC o přístupu k dlouhodobé péči poskytují určité údaje, nicméně pro zjištění konkrétních údajů o příjemcích osobních služeb a služeb pro domácnost v rámci opatření na podporu péče o starší osoby by veřejná správa, která je za systém odpovědná, měla shromáždit nové administrativní údaje.
Změna v počtu příjemců	Změna v počtu jednotlivých (aktivních) příjemců osobních služeb a služeb pro domácnost podle roku	
Profil příjemců	Počet jednotlivých (aktivních) příjemců osobních služeb a služeb pro domácnost podle roku a podle charakteristik profilu: <ul style="list-style-type: none"> ▶ Věku ▶ Pohlaví ▶ Úrovně kvalifikace ▶ Úrovně příjmu ▶ Stupně závislosti ▶ Rodinného stavu 	
Důvody pro využívání osobních služeb a služeb pro domácnost	Důvody, proč příjemci využívají osobních služeb a služeb pro domácnost	▶ Zajistěte průzkum uživatelů osobních služeb a služeb pro domácnost
Kvalita péče o starší osoby	Spokojenost s využíváním péče o starší osoby (v rodinách nebo mezi samotnými uživateli) / péče o zdravotně postižené osoby	

- *Cíl 6: Rovné postavení mužů a žen a lepší rovnováha mezi pracovním a soukromým životem*

Ukazatele pro hodnocení	Popis ukazatele	Zdroj ukazatele
Počet příjemců	Počet jednotlivých (aktivních) příjemců osobních služeb a služeb pro domácnost podle roku	
Změna v počtu příjemců	Změna v počtu jednotlivých (aktivních) příjemců osobních služeb a služeb pro domácnost podle roku	
Profil příjemců	Počet jednotlivých (aktivních) příjemců osobních služeb a služeb pro domácnost podle roku a podle charakteristik profilu: <ul style="list-style-type: none"> ▶ Věku ▶ Pohlaví ▶ Úrovně kvalifikace ▶ Úrovně příjmu ▶ Stupně závislosti ▶ Statusu (pracující či nikoli) ▶ Rodinného stavu ▶ Počtu dětí 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Pro zjištění údajů o počtu příjemců by veřejná správa, která je za systém odpovědná, měla shromáždit nové administrativní údaje.
Důvody pro využívání osobních služeb a služeb pro domácnost	Důvody, proč příjemci využívají osobních služeb a služeb pro domácnost	
Zlepšení rovnováhy pracovního a soukromého života	Počet příjemců osobních služeb a služeb pro domácnost, kteří uvádějí, že využívání těchto služeb zlepšilo rovnováhu mezi jejich pracovním a soukromým životem	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Zajistěte průzkum mezi uživateli osobních služeb a služeb pro domácnost
Dopad osobních služeb a služeb pro domácnost na zaměstnanost uživatelů	Počet příjemců osobních služeb a služeb pro domácnost, kteří uvádějí, že využívání těchto služeb ovlivnilo počet hodin, jež věnují práci	

- *Cíl 7: Zajištění lepších pracovních podmínek a ochrany zdraví a bezpečnosti pro pracovníky osobních služeb a služeb pro domácnost*

Ukazatele pro hodnocení	Popis ukazatele	Zdroj ukazatele
Počet pracovních hodin	Celkový počet pracovních hodin v oblasti osobních služeb a služeb pro domácnost podle roku	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Z důvodů uvedených výše (cíl 1) není možné použít existující vnitrostátní a evropské zdroje k vyhodnocení pracovních podmínek pozic v oblasti osobních služeb a služeb pro domácnost. ▶ Pro zjištění údajů o pracovních podmínkách pozic v oblasti osobních služeb a služeb pro domácnost by veřejná správa, která je za systém odpovědná, měla shromáždit nové administrativní údaje. Doporučujeme, aby se údaje shromažďovaly každý rok prostřednictvím povinného sčítání všech pracovníků ve společnostech provozujících osobní služby a služby pro domácnost. Každá společnost, která obdržela licenci/certifikaci, by měla poskytnout celý soubor informací o všech pracovnících ve společnosti (pracovnících osobních služeb a služeb pro domácnost a administrativních zaměstnancích): <ul style="list-style-type: none"> ▶ Podle charakteristik profilu (pohlaví, věk, národnost, vzdělání, region bydliště atd.) ▶ Podle charakteristik zaměstnání (smlouvy, doba trvání zaměstnání v systému atd.)
Hrubá hodinová mzda	Průměrná hrubá hodinová mzda pracovníků osobních služeb a služeb pro domácnost	
Celková hrubá mzda za měsíc	Celková hrubá mzda pracovníků osobních služeb a služeb pro domácnost podle měsíců	
Druh smlouvy	Počet smluv na dobu neurčitou a určitou pracovníků osobních služeb a služeb pro domácnost podle roku	
Pracovní doba	Počet smluv s pracovníky osobních služeb a služeb pro domácnost na zkrácený nebo plný úvazek podle roku	
Atypická pracovní doba	Počet smluv s atypickou pracovní dobou	
Míra proškolení pracovníků osobních služeb a služeb pro domácnost	Počet jednotlivých pracovníků osobních služeb a služeb pro domácnost, kteří absolvovali školení hrazené jejich zaměstnavatelem, podle roku	
Pracovní úrazy pracovníků osobních služeb a služeb pro domácnost	Počet pracovních úrazů pracovníků osobních služeb a služeb pro domácnost podle roku	

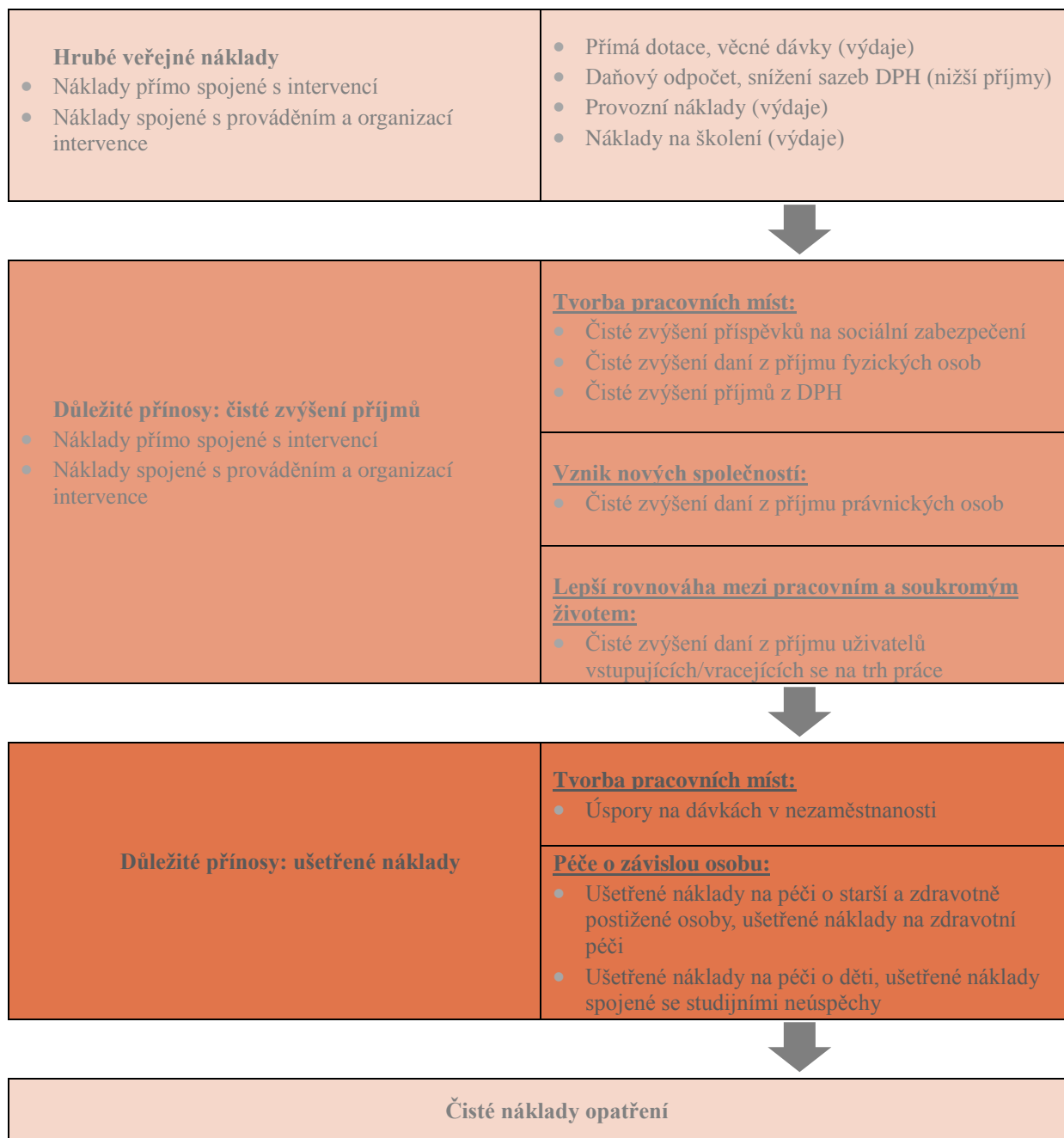
5.3 Odhad čistých nákladů opatření

Záměrem této kapitoly je poskytnout členským státům vodítko při odhadování rozpočtových účinků opatření na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost. Dříve než představíme klíčové prvky, které je třeba při odhadování rozpočtových nákladů opatření zohlednit, musíme uvést některé důležité připomínky k hodnocení čistých nákladů, jakož i k úrovni veřejné intervence a jejímu financování:

- ▶ Zprv je důležité si připomenout, že osobní služby a služby pro domácnost zahrnují mnoho typů služeb. Konkrétně osobní služby a služby pro domácnost zahrnují jak pečovatelské, tak i nepečovatelské činnosti. Z toho důvodu by se náklady politiky měly hodnotit podle typu podporované služby. Tvůrci politik tak mohou například předpokládat, že veřejné čisté náklady politiky na podporu péče mohou být s ohledem na její povahu vyšší, než náklady politiky podporující nepečovatelské činnosti. Tato kapitola uvádí nástroje pro měření čistých nákladů politik. Neposkytuje odhad maximální částky, jakou by orgán státní správy měl na kteroukoli příslušnou politiku vynaložit.
- ▶ Opatření na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost vedou k řadě důležitých přínosů, které by mohly vytvářet příjmy pro různé části státní správy. Proto by se měl zohledňovat čistý účinek pro celou státní správu, a nikoli jen čistý účinek pro orgán, jenž je za opatření odpovědný.

Obrazek níže shrnuje a zjednodušuje klíčové aspekty, které je třeba zohlednit při odhadování rozpočtových nákladů opatření.

Obrázek 4: Klíčové prvky pro odhadování čistých nákladů opatření na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost

Zdroj: IDEA Consult

Jak je uvedeno na obrázku, čisté náklady opatření by se měly měřit na základě výpočtu **hrubých veřejných nákladů opatření**, od kterých se odečtou případné **důležité přínosy**. Pokud jde o důležité přínosy, musíme rozlišovat mezi přínosy, které jsou výsledkem zvýšených příjmů, a přínosy, které jsou spojené s ušetřenými náklady.

Rámeček 2. Čisté náklady opatření na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost v Belgii, Francii a Švédsku

Belgie: v roce 2013 dosáhly hrubé veřejné náklady systému poukázek na služby částky 1,93 milionu €. Ty zahrnovaly státní intervenci formou poukázek, daňových odpočtů pro uživatele a provozních nákladů systému. Nicméně každoroční hodnocení systému prováděné jménem státu zjistila řadu důležitých přínosů, které dosáhly:

- částky mezi 937 a 961,9 miliony € v čistém zvýšení příjmů, a to především ze zvýšených příspěvků na sociální zabezpečení a daně z příjmů fyzických osob,
- částky mezi 339,3 a 453,3 miliony € ušetřených nákladů v důsledku úspor svázaných s tvorbou nových pracovních míst.

Pokud se tedy zohlední všechny tyto významné přínosy, činil odhad čistých nákladů systému poukázek na služby 584 245 134 €, což představuje náklady ve výši 3 901 € na jednoho pracovníka.

Francie: podle studie O. Wymana dosáhly v roce 2010 hrubé veřejné náklady na opatření na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost částky 6,2 miliard €. Studie odhalila, že tyto hrubé veřejné náklady – tvořené daňovými odpočty a daňovými bonusy, snížením příspěvků zaměstnavatelů na sociální zabezpečení a dalšími sociálními a fiskálními náklady – jsou z velké části kompenzovány čistým zvýšením příjmů ve výši 5 627 milionů € (tj. dodatečnými příspěvky na sociální zabezpečení, příjmy z DPH atd.) a ušetřenými náklady ve výši 3 356 milionů € (tj. ušetřenými náklady na péči o závislé osoby a děti). Celkově tak sektor osobních služeb a služeb pro domácnost znamená pro Francii přínos dosahující částky 2 640 milionů €, respektive 5 060 € za každé pracovní místo na plný úvazek.

Švédsko: sdružení zaměstnavatelů Företagarna provedlo v roce 2011 hodnocení nákladů a přínosů systému RUT. Došlo k závěru, že důležité přínosy jsou vyšší než původní náklady na opatření. V letech 2009 a 2010 činily hrubé veřejné náklady 900 milionů SEK (96,59 milionů €). Nicméně čisté zvýšení příjmů dosáhlo částky 2 900 milionů SEK (311,23 milionů €) v důsledku zvýšení daní z příjmu právnických osob, příjmů z DPH a příspěvků na sociální zabezpečení.

Podrobnější přehled o údajích a výsledcích studie je dostupný [zde](#).

V této kapitole se zaměřujeme na výpočet důležitých přínosů, protože hrubé rozpočtové náklady na opatření závisí na druhu subvence, což se snaže počítat za jednotlivý členský stát.

Důležité přínosy závisí na účincích, kterých je prostřednictvím opatření dosaženo. Tabulka níže zjednodušeně vysvětluje, jak by se měly různé důležité přínosy počítat v závislosti na dosažených účincích.

Tabulka 10: Důležité přínosy

Dosažené účinky	Typ důležitého přínosu	Způsob výpočtu důležitého přínosu	Položky, kterým je třeba věnovat pozornost
Zvýšené příjmy			
Tvorba nových (přímých a nepřímých) pracovních míst / snížení nehlášené práce	Čisté zvýšení příspěvků na sociální zabezpečení	Počet nově vytvořených (přímých a nepřímých) pracovních míst * průměrná mzda * průměrné příspěvky na sociální zabezpečení	▶ Zohlednit je třeba případné snížení příspěvků na sociální zabezpečení v důsledku zaměstnání pracovníků s nízkou kvalifikací
	Čisté zvýšení daní z příjmu fyzických osob	Počet nově vytvořených (přímých a nepřímých) pracovních míst * průměrná mzda * průměrná daň z příjmu fyzických osob	▶ Zohlednit je třeba případné snížení příspěvků na sociální zabezpečení v důsledku zaměstnání pracovníků s nízkou kvalifikací
	Čisté zvýšení příjmů z DPH	Průměrné DPH * míra spotřeby * průměrný příjem nových pracovníků – průměrné dávky v nezaměstnanosti	▶ Toto se týká pouze všech pracovníků, kteří byli dříve nezaměstnaní
Vznik nových společností	Čisté zvýšení daní z příjmu právnických osob	Počet nově vzniklých společností * průměrné zisky * průměrná daň z příjmů právnických osob	▶ Toto se týká pouze všech nově vzniklých společností a nikoli společností, které již před zavedením opatření existovaly (efekt nahrazování)
Lepší rovnováha mezi pracovním a soukromým životem	Čisté zvýšení daní z příjmu uživatelů vstupujících/vracejících se na trh práce	Průměrná daň z příjmů * celkové příjmy z dodatečných pracovních hodin díky osobním službám a službám pro domácnost	▶ Toto se týká pouze uživatelů, kteří dříve osobní služby a služby pro domácnost na nezákonném trhu nepoužívali
Ušetřené náklady			
Tvorba nových (přímých a nepřímých) pracovních míst / snížení nehlášené práce	Úspory na dávkách v nezaměstnanosti	Počet nově vytvořených (přímých a nepřímých) pracovních míst * průměrná dávka v nezaměstnanosti	▶ Toto se týká pouze všech nově vytvořených pracovních míst a nikoli míst, která již před zavedením opatření existovala (efekt nahrazování)
Péče o závislou nebo zdravotně postiženou osobu	Ušetřené náklady na domovy důchodců	Počet starší osob, které zůstávají déle doma * průměrné náklady na domovy důchodců	▶ Problém s odhadem počtu starších osob, které zůstávají déle doma
	Ušetřené náklady na zdravotní péči / léčebné náklady	Zjištění výše ušetřených veřejných léčebných nákladů v důsledku pečovatelských služeb	▶ Problém s odhadem ušetřených výdajů, jelikož je obtížné izolovat účinky pečovatelských služeb na zdravotní stav uživatelů

	Ušetřené náklady na předškolní zařízení	Počet dětí * průměrné náklady předškolních zařízení	
	Ušetřené náklady spojené s nedostatečným prospěchem ve škole	Počet studentů, kteří se vyhnuli nedostatečnému prospěchu * průměrné náklady spojené s nedostatečným prospěchem	▶ Problém s odhadem počtu studentů, kteří se vyhnuli nedostatečnému prospěchu

Část 6: Vodítka politiky

6.1 Úvod

Závěrem představujeme některá klíčová vodítka politiky, která by orgán státní správy měl při provádění nebo reformování politiky na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost zvážit. Tato vodítka politiky jsou spíše obecného charakteru, jelikož velmi podrobné a konkrétní vlastnosti systému budou záviset na místním/vnitrostátní kontextu, cílech atd., a bez dostatečné znalosti tohoto kontextu a cílů je nelze uvádět.

6.2 Vodítka politiky krok za krokem

Krok 1 Rámec pro provádění politiky

- ***Zapojte do návrhu politiky všechny zúčastněné strany***

Aby se zajistil stabilní rozvoj sektoru, je důležité do přípravy politiky zapojit všechny důležité zúčastněné strany. Aspekty, např. status pracovníků, (minimální) mzdy atd., jsou skutečně pro rozvoj činností osobních služeb a služeb pro domácnost velmi důležité. Proto je zapotřebí zapojit všechny zúčastněné strany, a to především prostřednictvím intenzivního společenského dialogu (otevřené diskuze se sociálními partnery).

- ***Upřednostňujte dlouhodobé, obecné a nejlépe trvalé struktury***

Přestože časově omezené projekty mohou být užitečné pro podporu nové infrastruktury služeb, sloužit jako dobrý experiment nebo pomoci se zavedením formálních činností v oblasti osobních služeb a služeb pro domácnost, musí tvůrci politik věnovat pozornost subvenčním/podpůrným nástrojům a jejich trvání: zrušení veřejných subvencí pravidelně vede k oslabení vytvořené infrastruktury. Aby se zajistil rozvoj spolehlivého rámce pro osobní služby a služby pro domácnost s dostatečnou kapacitou, musí být podmínky rámce trvalé a spolehlivé. Poskytovatelé potřebují stabilní a dlouhodobou perspektivu, aby investovali do činností v oblasti osobních služeb a služeb pro domácnost a rozvíjeli je. Uživatelé budou rovněž potřebovat určitý čas, než si zvyknou osobní služby a služby pro domácnost plně využívat. Navíc důležité přínosy a dopad na zaměstnanost bude možné sledovat pouze v dlouhodobém horizontu. A konečně aby se zajistilo, že systém zůstane udržitelný, bylo by rozumné připravit určité postupy pravidelného hodnocení, na jejichž základě bude systém průběžně ověřován, což z dlouhodobého pohledu zaručí jeho účinnost.

Krok 2 Porozumění kontextu a stanovení cílů politiky

- ***Proveďte analýzu klíčových ukazatelů, abyste získali jasnou představu o potřebách***

Před navržením politik osobních služeb a služeb pro domácnost musí tvůrci politik zajistit, že bylo jednoznačně porozuměno kontextu, ve kterém se budou tyto služby odehrávat. Potřeby v dané zemi a z nich vyplývající cíle politiky pomůže stanovit především analýza následujících klíčových ukazatelů. Analyzovat by se měly zejména tyto aspekty:

- ▶ Existence nehlášeného trhu (příklad ukazatelů: podíl nehlášené práce, cena nehlášených osobních služeb a služeb pro domácnost);
- ▶ Situace nezaměstnanosti (příklad ukazatelů: míra nezaměstnanosti podle úrovně kvalifikace);
- ▶ Potřeba rovnováhy mezi pracovním a soukromým životem (příklad ukazatelů: podíl ekonomicky aktivních žen, procento neúplných rodin a podíl domácností s oběma ekonomicky aktivními rodiči);
- ▶ Potřeba osobních služeb a služeb pro domácnost mezi obyvatelstvem (příklad ukazatelů: poměr závislosti);
- ▶ Charakteristiky současných formálních činností (příklad ukazatelů: podíl formálních osobních služeb a služeb pro domácnost před zavedením opatření, náklady na formální péči o děti a starší osoby atd.)

Toto zjištění pomůže členským státům stanovit jejich cíle a správně navrhnout opatření na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost.

- ***Zvolte oficiální cíle politiky na základě vašich zjištění a souvisejících potřeb***

Na základě porozumění kontextu a v závislosti na zjištěných potřebách mohou tvůrci politik stanovit, jaké budou oficiální cíle opatření. Stanovení oficiálních cílů je rozhodující pro přesné navržení politiky a zajištění toho, že politika bude sledovat určité

definované záměry. Definování jasných cílů je nezbytné, pokud jde o efektivní monitorování a hodnocení účinků opatření; nicméně tvůrci politik by měli mít na paměti, že opatření může mít rovněž řadu vedlejších účinků, které je třeba zohlednit, ačkoli nebyly nutně označeny za cíle.

Krok 3 Vymezení rozsahu politiky

- *Vymezte cílové skupiny uživatelů a pracovníků, jakož i rozsah služeb vzhledem ke kontextu a cílům*

Vzhledem ke kontextu může být pro vnitrostátní orgán důležité zaměřit se konkrétně na určitý typ pracovníků/uživatelů. V tomto ohledu může k dosažení tohoto cíle pomoci několik zvláštních nástrojů. Pokud je například opatření navrženo na podporu zaměstnanosti u konkrétních cílových skupin (např. dlouhodobě nezaměstnané osoby), tvůrci politik by mohli poskytnout případné daňové odpočty (pro zaměstnavatele a/nebo uživatele) pouze v případě splnění určitých kritérií (např. zaměstnaní jedince, který byl po dobu více než X měsíců nezaměstnaný). Podobně se v závislosti na zvolených cílech vyberou určité druhy služeb a jiné nikoli.

Krok 4 Navržení politiky

- *Zvažte kombinaci politik, aby se zajistilo, že prováděná politika je schopná posílit jak stranu poptávky, tak i stranu nabídky, a že obě strany budou vyrovnané.*

Podporovat pouze stranu poptávky nemusí být dostatečné, pokud jsou tvůrci politik přesvědčeni, že současný formální sektor osobních služeb a služeb pro domácnost není dostatečně zralý/professionalizovaný, aby se dokázal vypořádat s nárůstem poptávky. V tomto ohledu, jak bylo doloženo v části 5, politika zavedená ve zkoumaných zemích velmi často sdružuje řadu různých opatření, která podporují jak stranu poptávky, tak i stranu nabídky osobních služeb a služeb pro domácnost.

Důležité je rovněž zajistit, aby byly nabídka a poptávka vyrovnané. Pokud tomu tak není (z důvodu např. nedostatečné přístupnosti pro poskytovatele služeb nebo zatěžujících administrativních postupů), tvůrci politik zvážejí např. digitalizaci systému nebo zavedení poukázek s cílem pomoci obě strany vyrovnat. Je rovněž důležité mít na paměti, že existence prostředníků v systému nejen snižuje administrativní zátěž pro uživatele, ale řeší i problémy zaznamenané u některých lidí, pokud si mají najmout někoho na provedení domácí práce.

- *Zajistěte, že cena formálních činností je konkurenční s cenou nehlášených činností, zaručte rovnost v přístupu ke službám a zajistěte dlouhodobou udržitelnost politiky.*

Dva rozhodující aspekty, které se musí při stanovení ceny (nebo při zavádění nepřímého snížení cen prostřednictvím dotací atd.) zohlednit:

- ▶ Zprvce cena formálních činností musí být dostatečně konkurenční s cenou na nehlášeném trhu. Konkrétně formální služby musí být relativně zajímavější než nehlášené služby. Toto se musí zajistit dostatečně konkurenční cenou (která by z dlouhodobého pohledu byla vyšší než nehlášená cena s ohledem na zajištění udržitelnosti opatření), konkurenční a lepší kvalitou služeb a dostatečně jednoduchým systémem (nízká administrativní zátěž atd.)
- ▶ Je důležité zohlednit skutečnost, že cena / nabídka dotace musí z dlouhodobého hlediska umožnit udržitelnost opatření, pokud jde o veřejné financování. Konkrétněji řečeno, příjmy pro stát (z opatření a včetně důležitých přínosů) musejí kompenzovat náklady opatření.

Pokud se uvažuje o snížení ceny osobních služeb a služeb pro domácnost, zvláštní pozornost mohou tvůrci politik věnovat rovnosti opatření. Ve skutečnosti by opatření mělo přinést prospěch rovněž lidem s nižšími příjmy, kteří by rovněž mohli chtít pracovat více hodin a/nebo trávit více času se svou rodinou a podporovat vzdělávání svých dětí atd. V tomto ohledu nemusí být samotný daňový odpočet pro ně dostatečně prospěšný. S cílem dosáhnout rovnosti mohou tvůrci politik doplnit daňový odpočet o další opatření nebo přemýšlet o možnostech daňového bonusu.

- *Podpořte profesionalizaci a atraktivitu pracovních míst v oblasti osobních služeb a služeb pro domácnost zlepšením pracovních podmínek a podmínek zaměstnání.*

Profesionalizace systému je klíčová pro jeho dlouhodobý rozvoj. Pracovníci osobních služeb a služeb pro domácnost musí projít nezbytným školením atd., aby si osvojili potřebné dovednosti a mohli tak poskytovat kvalitní služby.

Obecně je pro rozvoj sektoru rozhodující zajistit, aby byl atraktivní. V tomto ohledu je nutné podporovat pracovní a zaměstnanecké podmínky pracovníků, aby se zabránilo možným nedostatkům na straně nabídky.

- **Zvažte trojstranný systém podporující profesionalizaci**

Ve srovnání se systémem přímého zaměstnávání (mezi uživateli a pracovníky) může založení agentur/společností poskytujících služby pomoci vyrovnat nabídku a poptávku, podpořit profesionalizaci a zlepšit pracovní podmínky. Ve skutečnosti může být zaměstnanecký vztah v případě trojstranného systému formálnější a srovnatelný s jinými formami zaměstnání, což může zaručit přístup k sociální ochraně, usnadnit přístup ke školení atd. Navíc může snížit rizika možné roztržitého pracovního trhu (na kterém by např. někteří pracovníci pracovali jen několik málo hodin), která by mohla nastat v případě přímého zaměstnávání. Trojstranný systém však může vést k vyšším nákladům pro stát. V tomto ohledu je nutné tyto náklady kompenzovat lepší rovnováhou mezi nabídkou a poptávku (např. snížením administrativní zátěže pro uživatele).

Krok 5 Financování politiky

- **Navrhněte nástroje politiky podle dostupného rozpočtu**

Při zvažování zavedení opatření na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost je důležité mít jasnou představu o celkovém rozpočtu opatření. V této souvislosti by tvůrci politik měli mít na paměti, že podpory na straně poptávky mohou být nákladnější, zejména pokud je poptávka subvencována přímo. Co se týče podpor na straně poptávky, je rovněž důležité si uvědomit, že přímé náklady daňového odpočtu jsou nižší než přímé náklady subvence. Nicméně důležité je rovněž si pamatovat, že zavedení politiky osobních služeb a služeb pro domácnost rovněž vytváří důležité přínosy s následnou návratností investic.

- **Zvažte všechny formy financování s cílem zmírnit výdaje rozpočtu: spolufinancování**

Zvážit by se mělo několik druhů „spolufinancování“:

- ▶ Soukromé společnosti. Zahnutí soukromých společností do systému může pomoci snížit provozní náklady. Jak bylo uvedeno výše, osobní služby a služby pro domácnost zlepšují rovnováhu mezi pracovním a soukromým životem a mohou vést k nárůstu počtu odpracovaných hodin a produktivity pracovníků. V tomto ohledu je účast soukromého sektoru na financování systému opodstatněná.
- ▶ Ostatní vnitrostátní ministerstva. Vzhledem k tomu, že opatření na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost mají široce pozitivní účinky (zaměstnanost atd.), které mohou mít pozitivní důsledky pro ostatní vnitrostátní ministerstva, mohla by být rovněž ochotná investovat do návrhu a zavedení opatření.
- ▶ Finanční prostředky EU (zejména Evropský sociální fond).

Krok 6 Propagace politiky

- **Široce propagujte zavedené opatření**

Společně s informováním o nehlášeném trhu a jeho nebezpečích je nutné připravit účinnou informativní kampaň o systému osobních služeb a služeb pro domácnost, aby se zajistilo, že poptávka a nabídka budou na opatření reagovat.

- **Bojujte proti společenské přijatelnosti nehlášené ekonomiky**

Jak bylo uvedeno výše, cena legálních osobních služeb a služeb pro domácnost nesmí být o moc vyšší než cena na nehlášeném trhu. Dalším doplňkovým způsobem boje proti nehlášenému trhu je rovněž informování (prostřednictvím informačních kampaní) o nezákonnosti najímání někoho načerno a sociálních nebezpečích, která s tím mohou být spojená. Informování o právech a povinnostech jak pracovníků v domácnosti, tak i uživatelů služeb je rovněž důležité.

Krok 7 Monitorování politiky

- **Okamžitě zaveďte systém hodnocení a monitorování efektivnosti (nákladů) opatření**

Jak bylo popsáno v části 3, hodnocení a monitorování opatření je rozhodující krok pro vytvoření nejlepší dlouhodobé politiky. Hodnotit by se mělo zejména, zda bylo dosaženo cílů politiky a jaké mělo opatření účinky. V tomto ohledu by tvůrci politik měli přímo určit kroky nezbytné pro provádění takového monitorování a hodnocení. Určit by se měly zejména:

- ▶ Údaje, které se budou shromažďovat, a organizace, které budou za toto shromažďování údajů odpovědné;
- ▶ Všechny důležité přínosy, aby se získala jasná představa o čistých nákladech opatření;
- **Zohledněte všechny důležité přínosy při informování o opatření a při jeho hodnocení**

Orgány státní správy by měly mít jasnou představu o všech kladných důležitých přínosech atd., aby si udělaly jasný obrázek o celkových nákladech opatření (místo aby se zaměřovaly pouze na jeho hrubé náklady). Různé důležité přínosy je nutné zohlednit. Navíc vzhledem k tomu, že obecné účinky opatření jsou široce rozmanité (zaměstnanost atd.), může se odbor/ministerstvo, které do opatření investovalo, lišit od odboru/ministerstva, kterému opatření přináší prospěch. Z tohoto pohledu je velmi důležité, aby se o těchto přínosech dobře vědělo a každé oddělení si je dobře uvědomovalo.

Příloha 1 – glosář

Akreditace: v kontextu tohoto projektu se akreditací rozumí licence udělovaná orgánem státní správa povolující subjektům (soukromým společnostem atd.) poskytovat osobní služby a služby pro domácnost.

Cenová pružnost: měření vztahu mezi změnou poptávaného množství konkrétního zboží nebo služby a změnou jeho/její ceny. Čím vyšší je cenová pružnost, tím vyšší je změna poptávaného množství v důsledku změny ceny.

Dlouhodobá nezaměstnanost: odkazuje na počet lidí, kteří jsou bez práce a kteří minimálně jeden rok aktivně hledají zaměstnání.

Dlouhodobá péče (LTC): dlouhodobá péče, jak ji definuje OECD, sdružuje různé služby pro lidi, kteří jsou po delší dobu závislé na pomoci se základními každodenními činnostmi. Takové činnosti zahrnují koupání, oblékání, stravování, vstávání/ukládání z/do postele či vozíku, přemisťování a používání toalety. Tyto potřeby dlouhodobé péče vznikají na základě dlouhodobého chronického zdravotního stavu, který vede k fyzickému nebo mentálnímu postižení.

Dovozní podíl zboží/služeb: podíl dovezeného obsahu na celkovém vstupu pro účely výroby zboží nebo poskytování služeb.

Důležité přínosy: jedná se o účinky, které opatření může přinést v podobě 1) dodatečných peněžních příjmů pro veřejný rozpočet / rozpočet sociálního zabezpečení nebo 2) snížení výdajů (úspory nákladů).

Míra aktivity: míra aktivity se vypočítá vydělením počtu aktivních obyvatel (zaměstnaní plus nezaměstnaní) počtem obyvatel v produktivním věku.

Míra nezaměstnanosti: procento celkového počtu pracovních sil, které jsou nezaměstnané, avšak aktivně hledají zaměstnání a jsou ochotné pracovat.

Mrtvé účinky: v kontextu tohoto projektu se mrtvé účinky vztahují k neočekávaným účinkům nebo substitučním účinkům. Takové účinky nastanou, pokud by si někteří příjemci daného opatření (např. daňového odpočtu) osobní služby a služby pro domácnost koupili tak jako tak (i kdyby neobdrželi podporu v rámci opatření).

Nedostatky na trhu práce: podle definice Barnowa et al. (2013) představují nedostatky na trhu práce „trvalou nerovnováhu mezi nabídkou a poptávkou, kdy počet poptávaných pracovníků převyšuje nabídku dostupných pracovníků, kteří jsou ochotní pracovat za určitou mzdu a za určitých pracovních podmínek na konkrétním místě a v konkrétním čase“.

Nehlášená práce: na úrovni EU je nehlášená práce definována jako „jakékoli placené činnosti, které jsou zákonné, pokud jde o jejich povahu, avšak které nejsou hlášené orgánům státní správy, při zohlednění rozdílů v systému právní úpravy členských států“.

Nepřímé zaměstnání: to zahrnuje pracovní místa vytvořená za účelem řízení společností a vedení pracovníků osobních služeb a služeb pro domácnost. Zahrnuta jsou zde rovněž potenciální pracovní místa vytvořená ve veřejném sektoru za účelem organizace a řízení systému atd. Tvorba nových administrativních pracovních míst není obecně řečeno cílem opatření na podporu osobních služeb a služeb pro domácnost, přesto představuje důležitý účinek na zaměstnanost vyplývající z těchto opatření.

Normy: v kontextu této studie se „normami“ rozumí požadavky (co se týče kvality/zabezpečení služeb atd.), které musejí subjekty poskytující osobní služby a služby pro domácnost respektovat.

Osobní služby a služby pro domácnost (PHS): jak uvádí Evropská komise, osobní služby a služby pro domácnost jsou služby, které zahrnují širokou škálu činností, jež přispívají k pohodě rodin a jednotlivců v domácnostech: péči o děti, dlouhodobou péči o starší a zdravotně postižené osoby, úklid, doučování, domácí opravy, zahradnické práce, podporu IKT atd.

Podíl domácností s oběma ekonomicky aktivními rodiči: počet domácností, kde jsou oba rodiče zaměstnaní nebo hledají práci, dělený celkovým počtem domácností.

Poměr závislosti: měřítko počtu závislých osob (ve věku 0–14 a nad 65 let) k celkovému počtu obyvatel (ve věku 15–64).

Potenciál pro zaměstnanost: podíl pracovních sil na celkovém vstupu práce pro účely výroby zboží nebo poskytování služeb.

Pozitivní vnější vlivy: pozitivní účinky na třetí strany, které jedinec při výrobě zboží / poskytování služeb a jejich spotřebě nezohledňuje.

Předškolní vzdělávání dětí a péče (ECEC): určené pro děti od jejich narození do věku zahájení povinné školní docházky, které spadá pod vnitrostátní regulační rámec, tj. které musí dodržovat soubor pravidel, minimální normy a/nebo se podrobit procesům akreditace.

Přepočet zaměstnanců na plný úvazek: Jak uvádí Eurostat, přepočet zaměstnanců na plný úvazek představuje jednotku, kterou se měří zaměstnané osoby způsobem umožňujícím porovnání, třebaže jejich počet odpracovaných hodin týdně může být rozdílný. Jednotka se získá porovnáním průměrného počtu odpracovaných hodin zaměstnance s průměrným počtem hodin pracovníka na plný úvazek a nezvýhodňuje jedince s vyššími příjmy.

Procento neúplných rodin: počet domácností s dětmi ve věku do 18 let vedených pouze jedním rodičem dělený celkovým počtem domácností.

Profesionalizace: v kontextu tohoto projektu zahrnuje koncept „profesionalizace“ několik možných rozvojų. Zaprvé může zahrnovat cílené úvodní školení a průběžné školení zaměstnanců. Profesionalizace rovněž podporuje strukturování sektoru, díky kterému je tato práce spojována s větší hodnotou, a pracovníci jsou uznáváni. Strukturování tak zároveň pomáhá zvýraznit výhody pro uživatele, kteří tyto služby pořizují na formálním trhu. A konečně profesionalizace rovněž zahrnuje usnadnění vyrovnání poptávky a nabídky osobních služeb a služeb pro domácnost.

Rovnost opatření: v kontextu tohoto projektu se výraz „rovnost opatření“ vztahuje k měření relativního (pozitivního) dopadu, jež by opatření mělo mít na lidi s různými příjmy. Pozornost by se zejména měla zaměřit na to, aby opatření navržené s cílem podpořit přístup k osobním službám a službám pro domácnost, účinně dosáhlo svého cíle mezi obyvateli s nižšími příjmy.

Rovnováha mezi pracovním a soukromým životem: jak uvádí Eurofound, výraz „rovnováha mezi pracovním a soukromým životem“ se používá k popisu uspokojivého stavu rovnováhy mezi pracovním a soukromým životem jedince. Dobré rovnováhy mezi pracovním a soukromým životem je dosaženo, pokud je právo jedince na plnohodnotný život v rámci placené práce i mimo ni přijímáno a respektováno jako norma – k vzájemnému prospěchu jedince, podniku a společnosti.

Sociální inkluze: jak uvádí Evropská komise, sociální inkluze je „proces, který pomáhá jedincům postiženým chudobou a sociálním vyloučením získat příležitosti a zdroje nezbytné k jejich plnému zapojení do ekonomického, společenského a kulturního života a zajistit jim tak životní úroveň a blahobyt, jež jsou ve společnosti, ve které žijí, považované za normální. Podporuje jejich vyšší účast při rozhodování ovlivňujícího jejich životy a přístup k jejich základním právům“.

Společensky optimální množství: je definované jako poptávka, která by byla optimální při zohlednění všech pozitivních vnějších vlivů osobních služeb a služeb pro domácnost

Stříbrná ekonomika: „stříbrnou ekonomiku“ lze definovat jako ekonomické příležitosti vyplývající z veřejných a spotřebitelských výdajů v souvislosti se stárnutím populace a specifickými potřebami obyvatel ve věku nad 50 let.

Systém přímého vypořádání: podpora pro uživatele (určená ke snižování cen), která se poskytuje před realizací nebo v čase nákupu.

Účast na trhu práce: jak uvádí Světová banka, míra „účasti na trhu práce“ představuje podíl obyvatelstva ve věku od 15 let a výše, které je ekonomicky aktivní: všechny lidi, kteří odvádějí práci za účelem výroby zboží nebo poskytování služeb během konkrétního období.

Údržba: údržba je jednou ze služeb zahrnutých v osobních službách a službách pro domácnost. Znamená administrativní a technickou pomoc poskytovanou v domácnostech.

Věcné dávky: podpora ve formě přímého poskytnutí služeb umožňující uživatelům získat služby bezplatně.

Příloha 2 – bibliografie

2014/15:SkU7: *Förbättringar av husavdragets fakturamodell*. Dostupné na: <http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Utskottens-dokument/Betankanden/Arenden/201415/SkU7/>

4Children (2014), *Making Britain Great for Children and Families: The Childcare Guarantee*.

Adjerad, S (2003), *Dynamisme du secteur des emplois familiaux en 2002*, DARES.

AK Europa (2013), *Economic and Fiscal Effects of Improving Childcare in Austria*.

Albarracn D. (2002), *Spain: Domestic work examined*, Eurofound, EIRO.

Alberola E, Gilles L., Tith E. (2011), « *Les services à la personne : un levier d'insertion pour les publics éloignés de l'emploi ?* », Cahier de recherche du CREDOC, n°C288.

Almega (2009), *RUT, ROT, RIT – nya jobb och företag i lågkonjunkturen*.

Almega (2012), *Vänsterns argument mot Rut håller inte*. Aftonbladet 12-05-2012: Dostupné na: <http://www.aftonbladet.se/debatt/article15881378.ab>

ANACT (Agence nationale pour l'amélioration des conditions de travail), *Services à la personne : évolutions, organisation et conditions de travail*.

Andersson M. (2014), *The welfare sector, an arena for power and resistance: Studies of healthcare and home care services* (in Swedish).

Andersson, K. (2010), *Freedom of choice and diversity – a dilemma for home care services*, Stockholm University.

Angermann A., Eichhorst W. (2013), *Who Cares for You at Home? Personal and Household Services in Europe*, IZA.

ANSP, Rapport annuel 2011 et années précédentes

ANSP (2011), *Observatoire de l'emploi et de l'activité dans les services à la personne, 2008-2011 pays européens*.

ANSP (2012), *Baromètres 2010 et 2011 de la qualité de l'emploi et de la professionnalisation des emplois de services à la personne*.

Arksey H. and Kemp P. (2008), *Dimension of choice: a narrative review of each care schemes*, Working paper No. DHP 2230, University of York, Social Policy Research Unit.

Aronsson, Astvik, Wanja Gustafsson (2010), *Klas Working terms, recovering and health – a study of pre-school, home care services and social services* (in Swedish).

Asociación Española de Servicios a la Persona (2010), *Los servicios a la persona en España*.

Balzani B. (2010), *Les services à la personne*, La Documentation Française.

Ben-Galim D. (2014), *No more baby steps: a strategy for revolutionising childcare*, IPPR.

Ben Galim D., Thompson S. (2014a), *Childmind the gap: Reforming childcare to support mothers into work*, IPPR.

Bijleveld L., Cremers E. (2010), *Een baan als alle andere?!*, Leiden.

BIPE (2009), *Etude prospective sur les services susceptibles d'émerger dans le secteur des services à la personne*.

BIPE (2012), *Exploration des perceptions et des consommations des services à la personne et bilan prospectif*, Tableau de bord statistique du secteur et portraits d'acteurs.

- Boye K. (2008), *Happy hour? Studies on well-being and time spent on paid and unpaid work*, Stockholm University.
- Boye, Nermo (2014), *Profitable work – the allocation of family responsibility and its consequences* (in Swedish), Magnus.
- Brewer M., Cattan S., Crawford C., Rabe B. (2014), *The impact of free, universal pre-school education on maternal labour supply*, Institute for Fiscal Studies.
- Bruant-Bisson, A., de Reboul, J.-B. et Aube-Martin, P. (2010), *Mission relative aux questions de tarification et de solvabilisation des services d'aide à domicile en direction de publics fragiles*, IGAS.
- Bryson C., Brewer M., Sibieta L., Butt S. (2012), *The role of informal childcare: a synthesis and critical review of the evidence*, ISER.
- Butler E. (2014), *Will more government spending on childcare really help?* (Blog), Adam Smith Institute.
- Campbell-Barr V., Garnham A. (2010), *Childcare: a review of what parents want*.
- Cancedda A. (2001), *Employment in household services*, Eurofound.
- Carbonnier C. (2009), « *Réduction et crédit d'impôt pour l'emploi d'un salarié à domicile, conséquences incitatives et redistributives* », *Economie et Statistiques*, vol 427, pp. 67-100.
- Carers UK (2013), *The case for care leave: Families, work and the ageing population*.
- Carers UK (2014), *Caring and Family Finances Inquiry: UK report*.
- CEDEFOP (2012), *L'enjeu des compétences en Europe*.
- Censis (2014), *L'impatto economico, occupazionale e sulla finanza pubblica del voucher universale per i servizi alla persona e alla famiglia*.
- Centre d'analyse stratégique (2012), *Les secteurs de la nouvelle croissance: une projection à l'horizon 2030*.
- CEPS (2014), *Investing in children: breaking the cycle of disadvantage*, report prepared for the European Commission.
- Christiansen, Vidar (2010), *Investigation regarding reduced VAT on certain services with emphasis on socioeconomical interests* (in Swedish).
- CNIS (2012), *Rapport du groupe de travail interinstitutionnel sur la connaissance statistique des emplois dans les services à la personne*.
- Colectivo Ioé (2008), *Trabajo sumergido, precariedad e inmigración en Catalunya. Una primera aproximación*.
- Colombo, F. et al. (2011), *Help wanted? Providing and Paying for Long-Term Care*, OECD Health Policy Studies, OECD Publishing.
- Conseil Economique, Social et Environnemental (2008), *Le développement des services à la personne - Avis de suite*.
- Cooke G., Henehan K. (2012), *Double Dutch: The case against deregulation and demand-led funding in childcare*, IPPR.
- Cour des Comptes (2010), *La politique en faveur des services à la personne*.
- Cour des Comptes (2013), *La situation et les perspectives financières des départements*.
- Cour des Comptes (2014), *Le développement des SAP et le maintien à domicile des personnes âgées et en perte d'autonomie*.

- Dagens Nyheter (2011), *Rot höjer priset på hantverkstjänster*, 30-09-2011, Available at: <http://www.dn.se/ekonomi/rot-hojer-priset-pa-hantverkstjanster/>
- DARES (2007), *Les SAP en 2005* : une poussée des entreprises privées.
- DARES (2010), *Les SAP : une croissance vive en 2007, atténuée en 2008*.
- DARES (2010a), *SAP : modalités de recours et profil des usagers en 2008*.
- DARES (2011), *L'évolution des métiers en France depuis vingt-cinq ans*.
- DARES (2012), *Les métiers en 2020 : progression et féminisation des emplois les plus qualifiés ; dynamisme des métiers d'aide et de soins aux personnes*.
- DARES (2012a), *Les SAP en 2010 : stabilité de l'activité globale, après le ralentissement de 2008 -2009*.
- DARES (2013), *Les SAP en 2011 : une baisse globale de l'activité et de l'emploi*.
- DARES (2014), *Les SAP en 2012 : baisse de l'activité sauf dans les entreprises prestataires*.
- DARES (2014a), *Les SAP, qui y recourt et à quel coût ?*.
- Debonneuil M. (2008), *Les services à la personne : bilan et perspectives*.
- Defourny J., Henry A., Nassaut S. and Nyssens M. (2010), *Does the mission of providers matter on a quasi-market ? The case of Belgian service voucher scheme*, Annals of Public and Cooperative Economics, vol. 81 no 4.
- Degrave F., Nyssens M. (2012), *Care regimes on the move. Comparing home care for dependent older people in Belgium, England, Germany, Italy*, Report for MiRe – DREES, French Ministry of Health.
- DGCIS (2011), *Etude sur les services à la personne dans sept pays européens*, Ministère de l'Economie, des Finances et de l'Industrie, Available at: <http://archives.entreprises.gouv.fr/2012/www.pme.gouv.fr/essentiel/etudesstat/pdf/services-a-la-personne-comparatif-europe.pdf>
- Dienstverlening aan huis: wie betaalt de rekening? Advies commissie Dienstverlening aan huis*, 2014.
- EFSI (2013), *Public interventions' earn-back effects and the economic rationale of supporting the formal supply of PHS*.
- Ek, Å. (2014), *Rot- och rut-avdrag bidrar till ökade klassklyftor. Nerikes Allehanda*, 31 August 2014. Dostupné na: <http://na.se/asikt/debatt/1.2614147-rot-och-rut-avdrag-bidrar-till-okade-klassklyftor>
- Eriksson, Hansson, Isaksson (2012), *Multilingual home care services - a study of the need for multilingual home care services* (in Swedish).
- European Commission (1993), *White paper "Growth, competitiveness, employment: the challenges and ways forward the 21st century"*, COM93 (700), December 1993.
- European Commission (1996), *European seminar on subsidies for consumption and service vouchers*, 15 May 1996, Brussels.
- European Commission (2007), *Undeclared work in the European Union*, Report, Special Eurobarometer 284.
- European Commission (2009), *Rapport du groupe d'expert ad hoc sur la transition des soins en institution aux soins de proximité*, Direction générale de l'Emploi, des Affaires sociales et de l'égalité des chances.
- European Commission (2011a), *Demography report 2010 – Older, more numerous and diverse Europeans*, Luxembourg, Publication Office of the European Union.
- European Commission (2011b), *Note on Personal Services*, DG Employment, Social Affairs and Social Inclusion, December 2011.

- European Commission (2012), *Commission staff working document on exploiting the employment potential of PHS*”, SWD (2012) 95 final, April 2012.
- European Commission (2012a), *Towards a job rich recovery*, Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, COM(2012)173 final.
- European Commission (2013), Commission recommendation of 20 February 2013, *Investing in children: breaking the cycle of disadvantage*, 2013/112/EU.
- European Commission (2013a), *Undeclared work in the European Union*, Special Eurobarometer 402.
- European Commission (2014), *Study on the effective use of early childhood education and care (ECEC) in preventing early school leaving (ESL)*.
- European Commission (2015), *EEPO Thematic review on personal and household services*, Synthesis written by Nicolas Farvaque, Orseu.
- European Parliament (2013), *Impact of the economic crisis on gender equality and women’s rights*, European Parliament resolution of 12 March 2013 on the impact of the economic crisis on gender equality and women’s rights (2012/2301(INI)).
- Eurofound (2006), *Employment in social care in Europe*, Luxembourg, Office for Official Publications of the European Communities.
- Eurofound (2012), *European Quality of Life Survey – 2011-2012*, EQLS data files.
- Eurofound (2012a), *Quality of life in Europe: impacts of the crisis*, 3rd European Quality Life Survey, Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Eurofound (2015), *Working and caring: Reconciliation measures in times of demographic change*, Publications Office of the European Union, Luxembourg.
- Evertsson M. (2004), *Facets of Gender: Analyses of the Family and the Labour Market*, Thesis, University of Stockholm.
- Expressen (2012), *Debatt: Rutavdrag gör oss friskare*, 08-19-2012, Available at: <http://www.expressen.se/gt/ledare/debatt-rutavdrag-gor-oss-friskare/>
- Family and Childcare Trust (2014), *Where next for childcare? Learning from the last ten years of childcare policy*.
- FEPEM (2008), *Evaluations et préconisations*.
- FEPEM (2013), *Rapport de la branche*.
- FEPEM (2014), 9e baromètre de l’Observatoire Fepem.
- Federgon (2010), *Complementary impact analysis of earn-back effects of the service vouchers system in Belgium*.
- Flipo A., Fougère D., Olier L. (2004), *Is the household demand for in-home services sensitive to tax reductions? The French case*, IZA discussion papers.
- FNV (Federatie Nederlandse Vakbeweging) (2012), *Hoe Nederland hopeloos achterloopt als het gaat om de rechten van huishoudelijk werkers*.
- FNV (2013), *Rechtspositie huishoudelijk werkers*.
- FNV (2014), *Alfahulp en huishoudelijke hulp*.
- FNV (2014a), *Stappenplan voor een betere rechtspositie van huishoudelijk werk*.
- Företagarna (2010), *Två år med ROT och RUT*. Srpén 2010. Dostupné na: <http://www.foretagarna.se/contentassets/1a416ff280514e5fbb8a80047000a6c/tva-ar-med-rot-och-rutuppdaterad.pdf>

- Företagarna (2011), *ROT-avdraget skapar fler vita job - En studie kring inställningen till ROT-avdraget hos 2 447 företag inom byggbranschen*, December 2011. Dostupné na: <http://www.foretagarna.se/contentassets/26f9c9bfed0b4b6282ec39958fb9c549/rot-avdraget-skapar-fler-vita-jobb.pdf>
- Försäkringskassan (Swedish Social Insurance Agency) (2013), *Child-care allowance - An overview of the systems in the Nordic countries and a conclusion of the research of its effects* (in Swedish).
- Forzati M., Mattssons C. (2014), *Effects of digital services for elderly care: an economical study* (in Swedish).
- Fouquet A., Laroque M., Puydebois C. (2009), *La gestion de l'allocation personnalisée d'autonomie. Synthèse des contrôles de la mise en oeuvre de l'APA réalisés dans plusieurs départements*, IGAS.
- Gallouj C. (2008), *L'économie des services à la personne*, Paris, Wolters Kluwer.
- Gavanas, A. (2010) *Who cleans the welfare state – Migration, informalization, social exclusion and domestic services in Stockholm?*, Institute For Futures Studies: Research Report. Dostupné na: <http://www.iffs.se/wp-content/uploads/2011/06/who-cleans-the-welfare-state.pdf>
- Gavanas, Anna (2013), *Elderly Care Puzzles in Stockholm - Strategies on formal and informal markets*, Nordic Journal of Migration Research, 2011 3:2. <http://www.degruyter.com/view/j/njmr.2013.3.issue-2/v10202-012-0016-6/v10202-012-0016-6.xml>
- Gavanas A. & Darin Mattsson A.(2011,) *Bland Rolexklockor och smutsiga trosor – Om skattereduktioner och segmentering på den svenska hushållstjänstemarknaden*, Arbetsrapport/Institutet för Framtidsstudier.
- Gavanas A., Calleman C. (2013), *Clean homes through dirty conditions?* (in Swedish).
- Gingerbread (2012), *The only way is up? The employment aspirations of single parents*.
- Grauberg J. (2014), *Early years: valuable ends and effective means*, Centre Forum.
- Guerin B. (2013), *Breaking the cycle of disadvantage, Early childhood interventions and progression to higher education in Europe*, RAND Europe for the European Platform for Investing in Children (EPIC).
- Halldén, K. & Stenberg, A. (2014) *Rengöring, Underhåll och Tvätt: Betydelsen av RUT-avdrag för kvinnors arbetsmarknadsutbud in Boye*, Katarina & Nermo, Magnus (ed.) SOU 2014:28 Lönsamt arbete – familjeansvarets fördelning och konsekvenser.
- Hanspers, Kajsa, Hensvik (2011), *Competition and employment – an empirical study of five markets* (in Swedish).
- Hein C., Cassirer N. (2010), *Workplace Solutions for Childcare*, ILO.
- Henrekson, M (1997), *Higher employment through expanding competition*.
- HM Government & Carers' UK (2013), *Supporting Working Carers: The Benefits to Families, Business and the Economy*.
- Iacovou M. and Skew A. (2010), *Household structure in the EU*, in Atkinson, Marlier (dir), *Income and living conditions in Europe*, European Commission
- IDEA Consult (2005-2013), *Evaluations of the Service Voucher System*, executed by IDEA Consult for the Belgian Federal Public Service Employment, Labour and Social Dialogue.
- IFOP (2012), *Recours aux services aux particuliers : quel impact des mesures fiscales pour les Français ?*.
- INSEE (2012), *Le travail domestique : 60 milliards d'heures en 2010*.
- IPPR (2013), *The sandwich generation: Older women balancing work and care*, 2013

- Italia Lavoro, CiccioMessere R., Ponzellini A-M. (2014), *Le prospettive di sviluppo dei white jobs in Italia. Servizi sanitari, sociali e alla persona: i settori con il potenziale di occupazione più elevato.*
- ILO (2011), *Domestic Workers Convention (No. 189), Convention concerning decent work for domestic workers.*
- IWAK (2012), *Creating Formal Employment Relationships in the Domestic Services Sector: Successful Strategies? Insights from the Project “Labour Market Measures for Reducing Illegal Employment in Private Households of the Elderly”*, with the support of the European Commission, DG EMPL.
- IW Study: Institute for German Economic Research (2011), *Action areas for policies to secure skilled labor*, Cologne.
- Joseph-Jeanneney B., Laloue F., Leconte T., Haddouche N., O'Mahony P. (2011), *Evaluation de la prestation de compensation du handicap (PCH)*, IGAS.
- Kahlenberg C., Spermann A. (2012), *How could Germany escape the demographic trap?* IZA Policy papers.
- Kergueris J. (2010), *Services à la personne : bilan et prospective, Rapport d'information au nom de la délégation sénatoriale à la prospective*, n°589.
- Konings J. (2010), *Childcare vouchers: who benefits ?, an assessment of evidence from the family resources survey*, Social Market Foundation.
- Konjunkturinstitutet (the National Institute of Economic Research) (2011), *Konjunkturläget december 2011: Långsiktiga effekter på arbetsmarknaden av ekonomisk-politiska reformer.* Dostupné na: http://www.konj.se/download/18.3f0adc2c1344ec370d38000906/KLDec2011_Langsiktiga+effekter+pa+arbetsmarknaden+av+ekonomisk-politiska+reformer.pdf
- Kvist E. (2012), *Changing social organizations of care: a comparison of European policy reforms encouraging paid domestic work*, Eur J Ageing, 9:111–117.
- Lebrun JF. (2015), *Public-Private partnerships to develop personal and household services*, 23rd European Social Network Conference, Lisbon.
- León M. (2010), *“Migration and Care Work in Spain: the domestic sector revisited”*, Social Policy and Society, Volume 9, No. 3.
- London Assembly Health and Public Services Committee (2012), *Tackling childcare affordability in London.*
- Marquier R., Nahon S., (coord.) (2012), *Les conditions de travail des aides à domicile*, Dossier Solidarité Santé n°30.
- McKinsey Global Institute (2015), *The power of parity: how advancing women's equality can add \$12 trillion to global growth*, September 2015.
- Ministère de l'Emploi, de la cohésion sociale et du logement (2006), *Plan de développement des services à la personne*, Direction générale de l'action sociale, Paris, 19 janvier 2006.
- Ministere del lavoro e delle politiche sociali (2013), *Development of a forecast model on the need for personal assistance.*
- Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid Centraal Planbureau (CPB) (2014), *Plausibiliteitstoets beleidsvarianten Commissie Dienstverlening aan huis*, Uitgevoerd op verzoek van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.
- Morel, N. and Carbonnier C. eds. (2015), *The political Economy of Household Services in Europe*, Palgrave Macmillan.
- Mulheim I., Shorthouse R. (2011), *The parent trap, illustrating the growing cost of childcare*, Social Market Foundation.
- Nilola, K., Valtakari, M. (2006), *Kotitalousvähennys.*

- Nyberg, A. (2013) *RUT-avdraget – subventionering av vit sysselsättning eller av höginkomsttagares fritid?* Fronesis Vol. 42-43.
- Öberg A. (2005), *Socioeconomic effects of tax reliefs for PHS* (in Swedish).
- Official Report of the Swedish Government (2011), *Reduced taxation for the restaurant and catering sector* (in Swedish).
- Ohlsson, H. (1997), *Reformed taxation of Personal and Household Services* (in Swedish).
- ONE Observatorio Navarro De Empleo (SNE) (2009), *Servicios domésticos y servicios personales en el hogar*.
- Orseu (2013), *Developing personal and household services in the EU a focus on housework activities*, Report for the DG Employment, Social Affairs and Social Inclusion.
- Panteia (2014), *De markt voor dienstverlening aan huis, onderzoek naar vraag – en aanbodzijde*.
- Pauwels, F., Ramioul, M. and Van Peteghem, J. (2011), *Formalising domestic cleaning work: The Belgian service voucher system*, Walqing social partnership series 2011.21.
- Peeters, A. and Gevers, A. (2006), *The service voucher in Belgium: Discussion paper*, Peer Review, 26–27 October 2006, Brussels, IDEA Consult.
- Peterson E. (2007), *The Invisible Carers: Framing Domestic Work(ers) in Gender Equality Policies in Spain*, European Journal of Women's Studies, vol. 14, n°3.
- Pinville M., Poletti B. (2014), *Rapport d'information déposé par le comité d'évaluation et de contrôle des politiques publiques sur l'évaluation du développement des services à la personne*.
- Platzer E. (2007), *Four essays on dual career families and the domestic division of labour*, Stockholm University.
- Poletti B. (2012), « Aide à domicile » - *Mission relative aux difficultés financières de l'aide à domicile et aux modalités de tarification et d'allocation de ressources des services aide à domicile pour publics fragiles*.
- Pour la Solidarité & Chèque Déjeuner Group (2012), *Personal Care Services in Europe - European approaches and perspectives on a challenge for the future*.
- Pour la Solidarité & IDEA Consult (2013), *European evidence paper on the development of personal and household services and the sector's potential to increase employment in Europe*.
- PricewaterhouseCoopers (2010), *Complementary impact analysis of earn-back effects of the service vouchers system in Belgium*, study conducted for Federgon.
- PricewaterhouseCoopers (2013), *Nieuwe werkgelegenheid voor laagopgeleiden - De waarde van dienstencheques voor Nederland*.
- Prop. 2006/07:94: *Skattelättnader för hushållstjänster*, m.m.
- Prop. 2008/09:178: *Skattereduktion för reparationer, underhåll samt om- och tillbyggnad av vissa bostäder*
- Raymond, M., Roussile, B., Strohl, H. (2009), *Enquête sur les conditions de la qualité des services d'aide à domicile pour les personnes âgées*, IGAS.
- Riksdagens Utredningstjänst, (the Research Service of the Riksdag) (2014), *Rapport från Utredningstjänsten – RUT- och ROT-arbeten*.
- Sansoni, A. (2009), *Limits and potential of the use of vouchers for personal services: An evaluation of titres-services in Belgium and the CESU in France*, European Trade Union Institute, Working Paper 2009.06.
- Sénat (2014), *L'aide à domicile auprès des publics fragiles : un système à bout de souffle à réformer d'urgence*, Rapport d'information.

SFL-Forum (2011), *L'utilisation des CESU dans l'optimisation du versement de l'APA et de la PCH : quels retours d'expérience des départements ?*

Sjökvist B. (2008), *Tax relives for Personal and Household Services* (in Swedish).

Skatteverket (The Swedish Tax Agency) (2006), *Svartköp och svartjobb i Sverige. Del 1: Undersökningsresultat*. Rapport 2006:4. Dostupné na: http://www.skatteverket.se/download/18.906b37c10bd295ff4880002720/1359706118959/rapport200604_sv.pdf

Skatteverket (2011), *Om RUT och ROT och VITT och SVART*, Rapport 2011:1. Dostupné na: <https://www.skatteverket.se/download/18.71004e4c133e23bf6db8000109148/1359706121852/rapport201101.pdf>

Skatteverket (2011a), *Om RUT och ROT och VITT och SVART*, Pressrelease: ROT- och RUT-avdraget har skapat vita jobb. Dostupné na: https://www.skatteverket.se/omoss/press/pressmeddelanden/riks/2011/2011/rotochrutavdragetharskapatvitajobb.5.5fc8c94513259a4ba1d8000154.html?hc_location=ufi

Skatteverket (2011b), *Del 2: bilagor: Om RUT och ROT och VITT och SVART*, Available at: https://www.skatteverket.se/download/18.71004e4c133e23bf6db8000109149/1359706121981/rapport201101_bilagor.pdf

Skatteverket (2013), *Skatteverkets information om skattereduktion för husarbete fr.o.m. 2013*, Skatteverkets meddelanden SKV M 2013:04.

Skatteverket (2016), *Rot-och rutbetalningar*, Available at: <http://www.skatteverket.se/omoss/omskatteverket/psidata/beskattning/rotrutbetalningar.4.353fa3f313ec5f91b95bae.html>

Sorensen P. B. (2010), *Swedish Tax Policy: Recent Trends and Future Challenges*, Report to the expert group on public economics.

SOU 2011:24., *Sänkt restaurang- och cateringmoms*, Delbetänkande av Utredningen om sänkt moms på vissa tjänster.

Stancanelli E., Stratton L. (2011), *Her time, his time, or the maid's time: An analysis of the demand for domestic work*, IZA discussion paper series.

Statistics Sweden (2011) *RUT vanligast efter 85. Välfärd*, 2011:1. Dostupné na: http://scb.se/statistik/publikationer/LE0001_2011K01_TI_00_A05TI1101.pdf

Stancanelli E. and Stratton L. (2011), *Her time, his time, or the maid's time: An analysis of the demand for domestic work*, IZA, Available at : <http://oldhha.asb.dk/nat/workshop/2011/ls2706.pdf>

Svensson L. (2008), *Technology, institutions and allocation of time in Swedish households 1920-1990*, IFAU.

Sverigesradio (2014), *Slopat läxrut slår mot elever med behov av stöd*, 1-20-2014, Available at: <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=6015678>

SVT (2014).se 08-10-2014: *'Centertoppen: "Ta tillbaka det"'*. Dostupné na: <http://www.svt.se/nyheter/val2014/centertoppen-ta-tillbaka-det>

Swan, Blusi (2013), *Home care services – introducing a new customer focused approach* (in Swedish).

Swedish Enforcement Administration (2011), *On RUT and ROT and white and black* (in Swedish).

Swedish Parliament's auditors (2001), *Suggestion from the Parliament's auditors on the effects of tax reduction on PHS* (in Swedish).

Szebehely M., Trydegård (2006), *Care services for elderly and disabled: different terms, different trends?* (in Swedish).

Szebehely M., Ulmanen P. (2012), *The price of austerity – How middle-aged children are affected by the diminishing elderly care* (in Swedish).

Tresorería general de la seguridad social (2012), *Informe sobre el balance de la integración de los trabajadores del Régimen Especial de Empleados del Hogar en el Sistema Especial para Empleados de Hogar en el Régimen General*.

Truss E. (2012), *Affordable quality: new approaches to childcare*, Centre Forum.

Ultra Violet (2014), *Marché du CESU préfinancé 2012-2013*, étude réalisée pour l'APECESU.

Van Nes P. (2004), *De markt voor persoonlijke dienstverlening*, SEOR.

Waldegrave H., Lee L. (2013), *Quality childcare: Improving early years childcare*, Policy Exchange.

Working Families (2014), *Time, health and the family: what working families want*.

Wyman O. (2012), *Etude d'impact économique de la suppression de la cotisation au forfait pour les particuliers employeurs*.

Wyman O. (2012a), *Services à la personne : apports aux finances publiques selon le statut des acteurs*.

Wyman O. (2012b), *Services à la personne : bilan économique et enjeux de croissance*.

Wyman O. (2013), *Les services à la personne : pourquoi ça ne marche pas mieux ? - Evaluation de 15 ans d'initiatives publiques*.

Zandvliet K., Tanis O. (2013), *Doorrekening varianten huishoudelijk werk*, Paritaire Woerkgroep Huishoudelijk Werk.